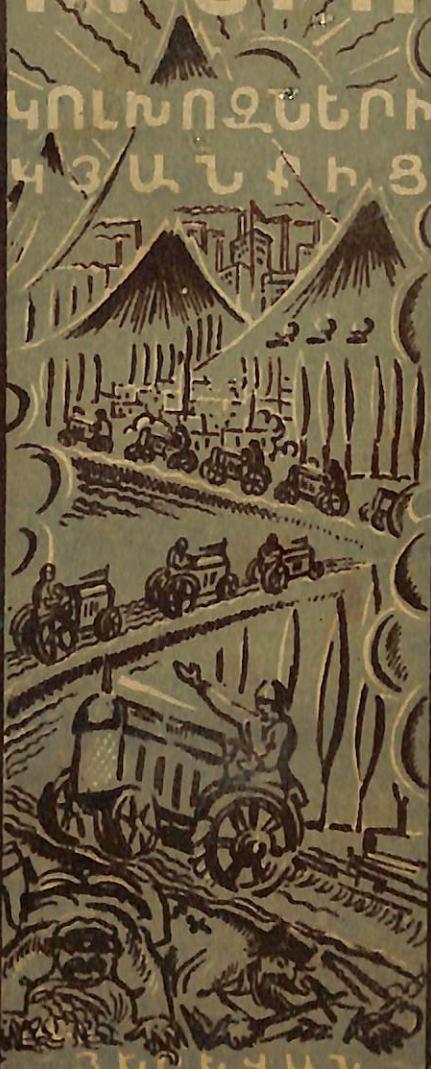

ԱՆՈՒՅԱԿԱՆ ԱԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԴԻՐԲԵՐՈՒՄ

ԿՈՆՈՋՆԵՐԻ
ԿՅԱՆԻՑ

ԴԵՅԵՆ Ց ԳՈՐԾ: 4 ԵԱՏԿԵՐՈՒ

1 Գ.

ՅԵՐԵՎԱՆ

• 3 1

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՈՐԱՄԿՈՒՄ

6 NOV 2011

891-99

4-30

44

ԱՆՈՒՅԱՎԱՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՆՎԵՐ

ԿՈՒՍՈՋՆԻԿՆԵՐԻՆ

ՀԵՂԻՆԱԿԻՑ

= Դ Ի Ր Ք Ե Ր Ո Ւ Մ =

ՊԻՑԵՍ Ե ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ 4 ՊԱՏԿԵՐՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՍՈՋՆԻԿՆԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Նապիկը և՛ ԱՐԱՐԱՏ ՂԱՐԻՔՅԱՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1931

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԳՐԱՌ. 6157 (Բ)
ՏԻՐԱԺ 4000 ՊԱՏՎԵՐ 169

— Գ Ո Ր Խ Ո Ղ Ա Ն Ա Ի Բ —

1. ՏԻԳՐԱՆ	Կոլխոզի անդամ	Կոլխոզի նախագահ
2. ԱՎԵՏԻՔ	»	»
3. ԱՐՇԱՎԻՐ	»	»
4. ՍԵԻՈ	»	»
5. ՆԱՐԳԻՉ	»	»
6. ՍՀԱԿ ԲԻՉԱ	»	»
7. ՍԱՆԱՄ	»	»
8. ՀԱՄԲՈ	»	»
9. ՇՄՈ	»	»
10. ԹԵՎՈՍ	»	»
11. ՄԱՐԳԱՐ	»	»
12. ՀՐՈՒՇ	»	»
13. ՉՄՐՈՒԽՏ	»	»
14. ԿԱՐՈ	»	»
15. ՈՀԱՆՆԵՍ	»	»
16. ԳԵՂԱՄ	»	»
17. ՀԵՂԻՆԱՐ	»	»
18. ԴԱՆԵԼ ԱՂԱ	»	»
19. ՅԵՂՍՈ	»	»
20. ԳԵՐԱՍԻՄ	»	»
21. ՏԵՐՏԵՐ	»	»
22 1 ԳՅՈՒՂԱՅԻ	»	»
- ՄԻ ԽՈՒՄԲ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐ, ԳՅՈՒՂԱՅԻՆԵՐ և ԲԱՆԴԻՏ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քեմը ներկայացնում է աշխատանքի ժամանակ: Կոլ-
խոգնիկները յերգելով աշխատում են: Իսկ կուլակները
կանգնել հեռվից նայում են:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Դամեյ, Գարասիմ և տերտեր.

ԴԱՐԱՍ. — Իմ այգին սրանց սահմաններին չատ է մոտ.
ձեռքիցս խլելու յեն:

ԴԱՆԵԼ. — Իմ այգին, վոր հեռու ա, կարծում ես չե՞ն
խլելու: Խլելու յեն: Աչքի բնկնող այգիները,
լավ մշակված հողամասերը սրանք վերցնելու յեն
կենտրոնացնեն իրանց ձեռքում, իսկ անպետք և
հեռուներում ընկած, անմշակ հողերը վերցնեն
տան մեզ:

ԳԱՐԱՍ. — Վոր մշակենք, դան նորից ձեռքներիցս խլ-
լե՞ն: Ուշացել են: Այդուցս ձեռ կբաշեմ, կչորա-
ցնեմ. ծառերը կկտրատեմ փետ կշինեմ. դան
կենտրոնացնեն տեսնեմ, վոնց ե՞ն կենտրոնաց-
նում:

ԴԱՆԵԼ. — Այգիդ չորացնել կարող ես, բայց թե անա-
սունները ինչ պտես անի: Կոլխոգը անասունների
կարիք ա զգում: Նրանք առաջի հերթին դալու
յեն տավարը մեր ձեռքից խլեն: Տավարն ել չորա-
ցնել կամ ծախել հո չես կարող:

ԳԱՐՍՍ. — Բա չե, աչքերս բաց բաց յես նրանց կթող-
նեմ դան տավարս տանեն: Դանակը կքաշեմ
եքուցվանից դիմի կմորթեմ, միսը կդցեմ դուրս
չնեբը կուտեն: Խեղճդ ուրա՞ դնում:

ԴԱՆԵԼ. — Ձեռն կարա, դրա մասին նրանք վաղորոք
մտածած, միջոցներ ձեռք առած կլինեն, նրանք
քնած չեն:

ՏԵՐՏԵՐ. — Ձուրը չհասած, դուք արդեն բոբկանում
եք: Սպասեք, բալքի հենց աստու վողորմություն-
նը հասնի, մտքները փոխեն:

ԳԱՐՍՍ. — Դու յեկ բան ես ասում: Հյուսներս, վոր աս-
տու վրա դնենք, լավ հացի կտիրանանք, եդ բա-
րի խորհուրդը դու պահի քեզ համար: Ես տնա-
քանդը ընենց խոսում ա, կարծես ես աշխարհում
չլինի:

ԴԱՆԵԼ. — Մեղադրելու չի, յեկեղեցում սրբերի հետ ա
դործ ունեցել: Կոմունիստներին լավ չի ճանա-
չել: Լսիր. նրանք վոր մտքներումը դրին, տասը
հազար աստված ել վոր յերկնքից վեր դա, միև-
նույն ա, նրանց միտքը չի փոխվի. նրանք իրանց
ասածը անելու յեն: (Սեակը վռագ-վռագ գալիս և
անցնելու):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Նույնի և Սեակ

ՍՀԱԿ. — Աղապները ելի հավաքվել են, խորհուրդ են
անում: Տեսես ելի ի՞նչ պլան են քաշում (ու-
գում և գնա նրան կանգնեցնում են):

ԴԱՆԵԼ. — Սհակ բիճա, եդ ո՞ւր ես ըտենց վռագ-վռագ
դնում:

ՍՀԱԿ. — Աշխատանքի յեմ դնում. ես որ յես մի քիչ ու-
շացել եմ: (Ուզում և գնա)

ԳԱՐՍՍ. — Այ մարդ, դու նորից խաբվեցիր:

ԴԱՆԵԼ. — Որամիտ մարդ ա, իհարկե կխաբվի: Սհակ
բիճա, չմոռանաս, ես մի խոսք ա յես քեզ ասում
եմ, դու միտդ պահի: Շատ չի քաշի, դու փոշմա-
նելու յես: Ես որ եզուց ելած չելածը ձեռքիցդ
դուրս կգա, դու են ժամանակ կհասկանաս, վոր
յես քու լավն եյի ուզում:

ՍՀԱԿ. — (Գարապիմին) դու բան չե՞ս ասելու:

ԴԱՆԵԼ. — Ասա, բալքի ես մարդը քու խորհուրդն ա ու-
զում իմանա:

ԳԱՐՍՍ. — Սհակ բիճին խորհուրդ տալու համար միշտ
եկ յես պատրաստ եմ: Լսիր Սհակ բրիճա, դու
հալիվոր մարդ ես, դրա համար ել յես քեզ խղ-
ճում եմ. կոմունիստներին դու շատ ել մի հա-
վատա: Եդ կոլխոզ մոլխոզը դարդակ բան ա.
դրանից բան դուրս չի գա: Կոլխոզի մահանով
նրանք հաշվի յեն առնում իմանան ով ի՞նչ ու-
նի, վոր նրա համաձայն տուրքեր ավելացնեն:

ՏԵՐՏԵՐ. — Արդար խոսք ա, դրանց միտքը ետ ա...

ԴԱՆԵԼ. — Եդ ել, վոր չլինի դու աշխատավոր մարդ
ես, դու նրանց հետ ի՞նչ գործ ունես, նրանք
թամբալ մարդիկ են. նրանք մի որ աշխատում
են, տաս որ՝ քնում են:

ՏԵՐՏԵՐ. — Արդար խոսք ա. աշխարհիս երեսին ինչ-
քան թամբալ մարդիկ կան, մտել են կոլխոզ:
Խեղճ գլխին, աշխատավոր, գործունյա մարդ
կոլխոզում դու չես տեսնի:

ԳԱՐՍՍ. — Տո ջանմ, նրանք դոր ծանոդներ չեն: Նրանք
իրանք պարասպ նտաում են, գործը թողնում են,

վոր մաշինը անի: Մաշինի արած բանն էլ հս գի-
տեք ելի: Մի սհաթ կանի երկու որ կկանգնի:
Դե արի, յերեսները շուռ են տալու ամեն մեկը
մի կողմի վրա գնա: Սա նրա վրա ա դցելու. նա
նրա, դործը չարաթներով մնա...

(Խորքից յերգի ձայն).

ՍՀԱԿ. — Լսում ե՞ք... համ յերգում են, համ ել աշխա-
տում: Հլա մի նրանց թամաչա արեք: Տեսեք
նրանք վոնց սրտով կպել են աշխատանքին, մեծ
պատիկ, երեխա, խառնվել են, դործը իրար ձեռ-
քից են խլում... Նրանք իրանց համար ըտենց
չեն յաշխատում: Եդ աշխատանքը, յես կար
ծում եմ, վոր դուր չի կորչի:

ԴԱՆԵԼ. — Եդ քյամանչի ձենը հետո կիմանա. սպասի:
Մինչեվ վերջ նրանք իրար հետ եդպես սիրով
չեն մնա. ետոր-եդուց շուն ու կատու յեն դառ-
նալու իրար միս ուտեն:

ՍՀԱԿ. — Դուք խոսեցեք, յես գնամ նրանց քոմադ ա-
նեմ, ուշացել եմ... (դուրս ե գնում):

ԴԱՆԵԼ. — Գնա, տեսներք քանի որ ես եդ խելքին
մնալու: (Դուրս եմ գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Նարգիզ հետո Հրուշ և Զմբուխ.

ՆԱՐԳԻԶ. — Լաց մի ըլի, բալիկ ջան, քեզ համար ճոճ
եմ պատրաստում դնեմ մեջը քնացնեմ: (Յերե-
խան դնում ե գետնին, պարանք վերցնում յերե-
խայի համար նոն պատրաստում և դնում մեջը
որորում):

ԶՄԲՈՒԽՏ. — Ես դահրումարը նորից քոլին ընկալ

պատուեց: (Նստում ե ասեղ քելը վերցնում
դեյրի պատուված տեղը կարում, իսկ Հրուշը
նամակ կարդալով գալիս ե):

ՀՐՈՒՇ. — (կարդում ե) կուլակները գիշեր-ցերեկ կու-
լսողը քանդելու մասին են մտածում, արթուն
կացեք, կոլխողը լավ պահեք, լավ վոր չպահեք
կոլխողը կքանդվի...

ԶՄԲՈՒԽՏ. — Քաղաքում նստած կոլխողի մասին ա
մտածում, երեվում ա, վոր Ոհանեսը խելոք
տղա ա...

ՀՐՈՒՇ. — Խելոք վոր չլինեք. յես նրան կսիրեյի՞:
Ռուստամ բեգի տղան որը տասը մարդ եր հե-
տեվիցս ուղարկում, կգնայի ելի...

ՆԱՐԳԻԶ. — Վոր գնայիր դու կարծում ես կվոշմանե-
յի՞ր, հողս քու շաչ խելքին: Հարուստ տուն,
լիքը ոջաղ, կեր ու խմի քեֆ արա, ինչ դարդ
կունենայիր: Իսկ Ոհանեսը քյասիբ տղա ա, մի
բանել ա չունի, նրանց տան ելած չելածը բար-
ձես մի աքլորի վրա կտանի: (Դառնալով յերե-
խային) այ լակոտ, չե քնի ելի, միսս կերար...
Առանց են ել վրես խոսում են, դիսի են են ասում,
վոր Սեթոյի կնիկը դործ չի անում, ծառերի
տակը նստած երեխա ա պահում: (Յերեխային
ծիծ ե տալիս):

ՀՐՈՒՇ. — Աղջի Զմբուխ, տես չլա ի՞նչ ա գրում:
(կարդում ե) «Հրուշ ջան, ես եկող ամսի 15-ին
կգամ, դրանից շուտ չեմ կարող, վորովհետեւ
մեր դործարանի բանվորներից մի մասը եքսկուր-
սիյա են գնացել: Նրանք կվերադառնան, յես իմ
հերթական արձակուրդս կվերցնեմ կգամ մի
տասնհինգ որ կոլխողում քեզ հետ միասին կաշ-

խոստեմ... Հրուշ ջան քեզ համար ծաղկավուն
չթից դեյրացու յեմ առել, եկողի ձեռքով կու-
ղարկեմ...

ՁՄՐՈՒԽՏ Եղ քոռ բախտը հենց ինձ համար եր կտր-
վե՞լ... Ելած չելած ես մի դեյրան ա, ամեն
աստու ուրը կարկատում եմ, մի երկու սհաթից
հետո նորից սլատումում ա:

ՆԱՐԳԻԶ.— Աղջի, քու նշանածն ել քաղաքումն ա. դրի
թող մի դեյրացու առնի զրկի. ջանը դուրս
չի գա:

ՁՄՐՈՒԽՏ.— Ունի՞ վոր զրկի:

ՆԱՐԳԻԶ.— Դե վոր չունի ինչի՞ ա նշանվում. հողս
քու շաշ խելքին: Դու ել զերբի մեջ մարդարիտ
ես ճարել:

ՁՄՐՈՒԽՏ.— Ինչ արած քյասիրություն ա...

ՆԱՐԳԻԶ.— Հողս քյասիր նշանածի գլխին... Իմ մար-
դըս ել հրես քյասիր ա, ինչի՞ նման ա, մարդ ու
կնիկ սաղ ուր տանջվում չարչարվում ենք, մի
որ չենք տեսնում, ասենք աղջիկ ժամանակս ել
մի լավ որ չեմ տեսել... հույս ունեցի թե մար-
դու կգնամ, լավ որ կտեսնեմ: Հրես տեսնում
եմ... Հերդ չուն դառնա, դե քնի ելի... սուտ
բան ա. նշանածդ թող քոռ ըլի, քաջալ ըլի, մե-
նակ թե հարուստ ըլի...

ՀՐՈՒՇ.— Մեղչանական հասկացողություն... (Ու-
մակը շարունակում է մտփում կարդալ. իսկ
Զմբուխը շարունակ կարում է):

ՁՄՐՈՒԽՏ.— Վնաս չունի, մի քանի տարուց հետո
հալբաթ ուտումը կավարտի, նրանից հետո լավ
կապրենք:

ՆԱՐԳԻԶ.— Հողը քո շաշ խելքին, նա վոր ուտումը ա-

վարտի, կգնա մի ուտումով աղջիկ կհարի նրա
հետ կապրի, ել գովել ա, վոր քեզ ուղի... լայ,
լայ բալիկ ջան լայ լայ... (յերեխային որո-
րում է):

ՁՄՐՈՒԽՏ.— Հողը գլխիս... (լաց է լինում) Ինձ
թողնալու ա գնա ուրիշին ուղի...

ՀՐՈՒՇ.— Խելքդ հավաքի գլուխդ... կոմսոմոլ ա,
նա եղպես բան չի անի:

ՆԱՐԳԻԶ.— Վոր կոմսոմոլ ա, նշանակում ա սուրբ ա,
հողս դրանց գլխին, ամեն ինչ դրանցից ա դուրս
գալի, դրանք վոր չամաչեն, մեկի տեղ տասը
կնիկ կսահեն... ասենք տղամարդիկ դիմ ըտենց
են, դրանց քոքը կտրվի: Ուրիշի կնանիքը դրանց
աչքին սիրուն են երեկում: Ես լակոտը ինչի ա
եսոր թարսվել ու չի քնում, կռներս կոտրավեց
որորեկով... հմի նրանք կասեն ես կնիկը ո՞ւր
մնաց եսքան սհաթ: Շատ հարկավոր ա. ասում
են թող ասեն, դրանց աչքն ել դուրս գա. յես իմ
քեֆի համար չեմ եկել եստեղ նստել... (որո-
րում է) լայ, լայ-բալիկ ջան, լայ լայ...

(Ուժեղ գանգի ձայն: Կոլխոզնիկները աշխատանքի ընդ-
միջում են անում և գալիս հավաքվում են ծառի տակ
նստում ու հանգստանում: Սիակը չիրուխն է լցնում և
սկսում ծխել, Հրուշը շարունակ նստակ է կարդում.
Իսկ Զմբուխը մի կողմ քաշված իր դեյրի փեշն է
կարկատում):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Նարգիզ, Սեթո, Արշավիր, Սիակ, Տիգրան, Ավետիք,
Համբո, Զմբուխ, Հերիֆնազ, Սանամ և ուրիշները:

ՏԻԳՐԱՆ.— Առավոտվանից եկել եմ ձեզ հետ կանգնել

Հայկազար աշխատում եմ... յես վոչինչ չեմ տ-
առում, դուք ել ձեն չեք հանում...

ԱՎԵՏԻՔ. — Տիգրան, Աստվածդ սիրես, դեսը մտիկ
տու. չապիկս քրտինքի մեջ կորել ա... մեջքիս
քամի ա փչում: Մի բան տվեք զցեմ վրես.
կմրեսմ, կհիվանդանամ, գյուղխորհուրդի դոր-
ծերը յերեսի վրա կմնա...

ԱՐՇԱՎ. — Գյուղխորհուրդի դործերով, ինչպես երեվում
ա, դու ավելի շատ ես հետաքրքրվում քան մեր
կոլխոզի դործերով:

ԱՎԵՏԻՔ. — Գյուղխորհուրդի նախադան եմ, իհարկե, ա-
մենից առաջ յես իմ պաշտոնական գործերով
պտեմ հետաքրքրվի, բա վոնց, առանց են ել ա-
մենքդ մի կոնից քննադատում եք:

ՀԱՄԲՈ. — Ուրեմն, դու չես ուզում, վոր քեզ քննա-
դատեն:

ԱՎԵՏ. — Դուք ել ձեր քննադատությունով համը հա-
նեցիք... զահրումար դառնա, դրա տված ոգու-
տը մենք չտեսանք, իսկ վնասը՝ ինչքան ասես...

ՏԻԳՐԱՆ. — Յես իմ անտեսության վրա ըսենց աշխա-
տած վոր ըլեյի, միլիոնի տեր կլինեյի:

ՀԱՄԲՈ. — Մեր նախագահը ինչպես երեվում ա, հոգ-
նել ա, սիրտը տուն զնալ ա ուզում:

ԱՐՇԱՎ. — Են կիսատ գործն ել կվերջացնենք, կդնանք
տուն:

ՍԵԹՈ. — Կիսատը կվերջացնենք, ուրիշ գործ ել կըս-
կանք, արեվը տես հրա վորտեղ ա... տուն
զնալու ժամանակ չի:

ԱՎԵՏ. — Տիգրան, լսում ե՞ս ինչ են ասում...

ՏԻԳՐԱՆ. — Ինչ ուզում են թող ասեն. յես գնում եմ:

Դրասենյակում ոտքադրվելու թխտեր կա, պտեմ
ստորագրի:

ՅՀԱԿ. — (Մի կողմ) սա գործից փաղչելու նշան ա:

ԱՐՇԱՎ. — Եդ թխտերը գրասենյակից չի փախչում,
իրիզումը գնալուց հետո ել կարելի ա ստորա-
գրել:

ՏԻԳՐԱՆ. — Կարելի վոր ըլեր, դործը եստեղ յերեսի
վրա չեյի թողնա ու վեր կինա զնա: Ավետիք,
յես գնում եմ, պալիս ես, դու յիլ արի:

ՍԵԹՈ. — Դու գնում ես զնա, ել նրան ո՞ւր ես ալոչի
նման հետեվիցդ քաշ տալի տանում:

ԱՎԵՏ. — Դու մի քիչ քաղաքավարի խոսա...

ԱՐՇԱՎԻՐ. — Եդ խոսքը նա քեզ վերալորելու մտքով
չի ասում...

ԱՎԵՏԻՍ. — Յես հասկանում եմ ինչ մտքով վոր ասում
ա: Խնդրում եմ դու նրա տեղ փաստաբանություն
չանես: Տիգրանը վոր չասեր, դու կարծում ես
յես չեյի գնալու:

ԱՐՇԱՎԻՐ. — Ասենք նա գործ ունի գնում ա, դու ինչի՞
համար ես գնում:

ԱՎԵՏԻՔ. — Վոնց թե ինչի՞ համար եմ գնում. եդ
ի՞նչ հարց ա: Դու իմ գլխի տե՞րն ես... գործ
ունեմ, գնում եմ...

ՍՀԱԿ. — (Մի կողմ) քյամանչի ձենը արդեն լըս-
վում ա...

ՍԵԹՈ. — Դե լավ, դուք վոր գնում եք, բա ես գործը
ո՞վ պտի անի.

ՏԻԳՐԱՆ. — Բա եսքան խալիսը ինչացու ա՞:

ՍԵԹՈ. — Եսքան խալիսից մեկն ել դու: Ի՞նչի դու չես
աշխատում...

ՀԱՄԲՈ.— Մենք վոր աշխատում ենք, դու ել պտես աշխատի: Ես խալխը քու հոր նոքարը չի, վոր նախագահ ես չպտե՞ս աշխատի... մեղ հետ դու յեղ պարտավոր ես աշխատելու: Դու վերի արտի ճածիլը չես, վոր դենք առաջներս հոտ քաշենք:

ՆԱՐԳԻԶ.— Դու նախագահ ես, լայաղ չես անում դաս աշխատես, կնգադ ել իրավունք չես տալի: Ինչ ա, վախում ես կոները բարակի, չի բարակի. խանում խաթունի նման տանը ենքան պարապսարապ նստացրել ես, վոր Ռուսաստանի քառասուն փթանոց խող ա դառել. հողս նրա գլխին:

ՏԻԳՐԱՆ.— Ով խոսում ա, խոսա գոնե դու ելա մի մի խոսա:

ՆԱՐԳԻԶ.— Պատճառը:

ՏԻԳՐԱՆ.— Պատճառը, վոր դու ինքդ չես աշխատում, սաղ որը ծառերի հովում նստած երեխա ես պաշում...

ՆԱՐԳԻԶ.— Իմ երեխա ա, պտեմ պահի. բա հո դեն չե՞մ գցելու:

ՏԻԳՐԱՆ.— Երեխատեր ուրիշ կնանիք ել կան, ինչի՞ նրանք ձեն չեն հանում, դիպի դու ես խոսում: Զեռքիցդ երկու կոպեկի բան չի գա, իսկ խոսալուց երկու արշին լեղու յես հանում...

ՆԱՐԳԻԶ.— Աչքդ ել եմ հանում: Սոնքսող մարդ ես երեխա ունեցողների դրության մեջ չես մըտնում... արի դու նստի մի սհաթ իմ երեխա պահի, յես գնամ ձեր երկուսի չափ գործ անեմ, հողս ձեր թամբալ գլխին...

ՏԻԳՐԱՆ.— Զենդ կտրի, թե չե կգամ եդ լեղուդ տալիս կհանեմ... (ուզում ե հարձակվել մըտվրա, Սեթոն առաջը կտրում ե):

ՍՀԱԿ.— (Մի կողմ) — Դանել աղի ասածը կատարվում ա...

ՍԵԹՈ.— Դե մի փորձի նրա վրա ձեռք բարձրացրու, տես գլուխդ քան խեղդից ա ջարդվում:

ՍՀԱԿ.— Այ կնիկ վեր կաց գնանք:

ԱՐՇԱՎ.— Սհակ բիձա, դու ինչի՞ համար ես գնում, քեզ հո բան չասի՞ն:

ՍՀԱԿ.— Ինձ ասել հարկավոր չի... այ, սրանց ասա, վոր չուն ու կատու են դառել, իրար միս են ուտում, նրան ասա, վոր ընտեղ նստած սաղ որը չորն ա կարկատում. ես սեկին ասա, վոր առավոտվանից կանգնել նամակ ա-կարդում. են մեկին ասա, վոր տնից ինչ եկել ա, ծառի տակ նստել մի դուլս երեսա ա որորում... հարամ ըլի ըսենց կոխողը. գնանք այ կնիկ. կոխողի տված խերը յես չուղեցի...

(Սանամի հետ դուրս ե գնում)

ՍԵԹՈ.— Եսպես, վոր շարունակվի դիպի դուրս կգան, կոխողում մի մարդ չի մնա...

ԱՐՇԱՎ.— Մսուրի շենքը ի՞նչի համար ա եսքան ուշանում, յես չեմ հասկանում... ես բոլոր խոսակցությունը նրա պատճառով ա...

ՏԻԳՐԱՆ.— Դե վոր ուշանում ա, մեղավորը հո յես չեմ.

ՍԵԹՈ.— Իհարկե վոր դու ես. բանի հետեվից վոր չընկնես, կուշանա բա վո՞նց: Երկու քոսոտ գերանի պատճառով, երկու ամիս ա են շենքը կիսատ ա մնում... եդ վահրումար ղերաններն ել հո արտասահմանից շենք ստանում: Ես քանդակած ծառերը ինչքան ասես կա, գնացեք կլտրեք ինչքան հարկավոր ա, ո՞վ ա ձեռքներդ բռնում...

ՀԱՄԲԱ. — Յեթն դուք շնորհք չունեք գործ անելու, դրադ քաշվեք, թողեք մի ուրիշ մարդ դա եղ գործն անի...

ԱՐՇԱՎ. — Սուտ չի ասում, ձեր անշնորհության պատճառով: Կոլխոզի գործը հարկավոր չափով առաջ չի գնում:

ՍԵԹՈ. — Սրանց պես մարդիկ վոր գործի գլուխ կանգնեն, իհարկե վոր առաջ չի գնա:

ՏԻԳՐԱՆ. — Դրանով դու ինչ ես ուզում ասել:

ՍԵԹՈ. — Դրանով յես են եմ ուզում ասեմ, վոր երկու ամիս ա ընտրություն ենք կատարել, բայց մինչե որս ծրագիր չի կազմված, աշխատանքի բաժանում չի կատարված, կարգ ու կանոն չկա. ով ուզում գալիս աշխատում ա, ով չի ուզում գնում իր քեֆին ման ա գալի: Մեկը մյուսին չի յենթարկվում...

ԱՐՇԱՎԻՐ. — Ճիշտ ա ասում. մեր կոլխոզում կարգապահություն ասած բանը գոյություն չունի:

ՍԵԹՈ. — Աշխատող ձեռքի համար մենք եստեղ ինչ տեսակ նեղություն ենք քաշում. իսկ մեր կոլխոզի մյուս անդամները սաղ որը անգործ ման են գալի, դու նրանց չես տեսնում, դու նրանց բան չես ասում, իսկ իմ կնիկը, վոր մի սհաթ երեխին քնացնելու պատճառով գործից յետ ա ընկնում, դու նրա վրա բերանդ երկու արշին բաց ես անում ու հաղար մի ավել պակաս խոսքեր ասում... բա քու գլխին խելք կա...

ԱՎԵՏԻԲ. — Եղ ինչի՞ դուք դրա մասին մեզ ժամանակին չեք ասում:

ՀԱՄԲԱ. — Ձեր երեսը մենք տեսնում ենք վոր ասենք...

ԱՐՇԱՎ. — Տեսնելու ի՞նչ կարիք կա. ցուցակում անունները կա, բավական ա... միեմնույն ա, ես գործը առանց նրանց ել յուր ա գնում:

ԱՎԵՏԻԲ. — Դրանով դու ինչ ես ուզում ասել:

ԱՐՇԱՎ. — Դրանով յես են եմ ուզում ասել, վոր դուք ձեր տեղումը չեք, դուք ձեր կոչման բարձրություն վրա չեք կանգնած: Փոխանակ ուրիշներին խրախուսելու, նրանց մեջ յեռանդ մտցնելու, ընդհակառակը դուք ձեր վերաբերունքով ուրիշներին ել հուսահատեցնում եք և վատ որինակ դառնում... Հաղարից մի անդամ եկել եք մի յերկու ժամ գործ չեք արել, յեքնաներդ չուտ եք տալիս ու դալք ձիու նման, թողնում հետ գնում:

ՏԻԳՐԱՆ. — Գործ ունեմ գնում եմ:

ԱՐՇԱՎ. — Դու գործ ունես, գնում ես, իսկ սա ինչի՞ համար ա գնում:

ԱՎԵՏԻԲ. — Ուրեմն քու ասելով, կոլխոզի գործերը ավելի վաժնի ա՞ քան գյուղխորհրդի: Այ տեսնում ես, քու հասկացողությունն ինչքան ա: Բջիջի քարտուղար ես, բայց թե կոլխոզի և գյուղխորհրդի ֆունկցիաներն ել չես հասկանում: Ուրիշ տեղ ել եդ խոսքը կասես, վրիդ կծիծաղեն, ամոթ ա:

ԱՐՇԱՎԻՐ. — Ի՞նչ ես ուզում ասել, չեմ հասկանում:

ԱՎԵՏԻԲ. — Են եմ ուզում ասեմ, վոր գյուղխորհուրդը վլաստ ա, իսկ կոլխոզը ի՞նչ զիբիլ ա: Նա ետոր կա, եզուց կարող ա չլինի...

ՏԻԳՐԱՆ. — Գնանք: Ինչ ես կանգնել սրանց հետ խոսում, սրանց ձեռքին տասը կտոր չենք ըլելու... (դուրս ե գնում):

ԱՎԵՏԻՔ— Գնանք, առանց են ել վրես գանգատվում
են թե գլուղխորհրդի նախագահ կանցեյարում
մի սհաթ չի նստում. թողնում են, վոր նստեմ:
(դուրս ե գնում):

ՍԵԹՈՒ.— Դե արի ու ես տեսակ մարդկանց հետ աշխա-
տի... թո՛ւ ձեր մարդ ասողին...

(կանգնում նրանց հետեվից նայում են)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը ներկայացնում է կոլխոզի գրասենյակի առջև:
Աջ և ձախ փողոց. կենտրոնում մի հարկանի շենք:
Փողոցի վրա յերկու փոքրիկ ու մեղ լուսամուտ և
մի դուռ: Դռան փակատին ցուցանակ, վրան խո-
շոր տառերով գրած «ԿՈԼԽՈԶ»

Ց Ե Ս Ի Լ 1.

Դանել և Շմո

ԴԱՆԵԼ.— Յերեվում ա, վոր դու խելոք տղա յես.
կոլխոզից թե վոր դուրս գաս, յես իմ աղջիկը
կտամ քեզ:

ՇՄՈ.— Ճի՛տ ես ասում, Դանել աղա, խափում հո
չե՞ս:

ԴԱՆԵԼ.— Խափելու ի՞նչ ունեմ: Խոսքս խոսք ա. վոր
ասեցի կտամ, նշանակում ա, վոր կտամ:

ՇՄՈ.— Դուրս կգամ: Կոլխոզը ինչի՞ս ա պետք:

ԴԱՆԵԼ.— Ապրես, Լսիր, կարծեմ եսոր ետեղ ինչ
վոր ժողով ա ըլելու:

ՇՄՈ.— Կոլխոզի նախագահի ղեկուցումն ա: Կոլխո-
զի նախագահին ուզում են փոխեն: Զեկուցումը
հենց դրա համար ել դրել են: Կոլխոզի աշխա-
տանքները նա լավ չի տանում: Նրանից ղժգո՞հ
են: Դրա համար ել նրան ուզում են հեռացնեն:

ԴԱՆԵԼ.— Ապրես, լսի՛ր. կոլխոզի նախագահը, վոր
ասում են աշխատանքները լավ չի տանում, սուտ

աւ, չհավատաք, նա իբր աշխատանքները շատ լավ ա տանում, զուր տեղը եղ խեղճ տղին ուսում են կոլխողի նախադահի պաշտոնից գցեն, մի՞ք թողնա:

ՇՄՈ.— Դե լավ, մենք ի՞նչ կարանք անի:

ԴԱՆԵԼ.— Վոնց թե ինչ կարանք անի: Ընտրութեան ժամանակ պահանջեք, վոր նրան չհեռացնեն: Նրան հեռացնելով միևնույն ա, դրությունը չի փոխվելու: Կոլխողի գործերը վոր լավ չի գնում, են խեղճ մարդը ի՞նչ մեղավոր ա: Ծիշո չե՞մ ասում:

ՇՄՈ.— Ծիշո ես ասում:

ԴԱՆԵԼ.— Ապրես: Ուրեմն յես քեզ վոնց վոր ասում եմ դու գնա ընենց արա:

ՇՄՈ.— Լավ, կգնամ վոնց վոր դու ասում ես ընենց կանեմ... (գնում է ճեքս):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Դամեկ և 1 գլուղացի

ԴԱՆԵԼ.— Լավ ժամանակին եկար: Յես քեզ ինչ վոր ասել եմ, դու ընենց կանես: Հասկանում ե՞ս ինչ եմ ասում:

1. ԳՅՈՒԻՂ.— Դու արխային կաց, Դանեկ աղա, դու վոնց վոր ասել ես, յես ընենց կանեմ, միայն թե դու քու տված խոստումդ կատարես: Մի վոչխար, երկու էծ: (Մատնեի վրա ցույց է տալիս):

ԴԱՆԵԼ.— Մի վոչխար, երկու էծ: (Նույնպես մատնեքով ցույց է տալիս):
(Գլուղացին ճեքս է գնում, իսկ Դամեկը դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Անթո, Տիգրան, Ավետիք, Համբո և Մարգար (Տիգրանն ու Ավետիքը խմած են)

ՏԻԳՐԱՆ.— Յես իմ կյանքում վոչ սխալվել եմ, վոչ ել կսխալվեմ... Իհարկե, յես Փինանոական տեսակետով եմ խնդրին մոտենում...

ԱՆԹՈ.— Ինչ տեսակետով ել ուզում ես մոտեցիր, որ խալ բան ես ասում...

ԱՎԵՏ.— Տիգրանի տեսակետին յես համամիտ եմ: Գարասիմին մենք, վոր կոլխողում ընդունենք, զաղափարական տեսակետով դրսեվում ուժեղ հակառակորդներ ել մենք չենք ունենա:

ՄԱՐԳԱՐ.— Դրսեվում չենք ունենա, բայց թե ներսում կունենանք:

ՏԻԳՐԱՆ.— Դու ել մեթամ ամերիկա գլխար:

ԱՆԹՈ.— Դուք են ասեք, գլխերդ, վրներդ ա՞, թե՛ մոռացել ուրիշ տեղ եք թողել: Արա դուք չե՞ք աճառում, ըսենց ախմախ բան կասեն, յես չեմ հասկանում: Գլխերիդ ձի ա քացի տվե՞լ, թե՛ հացի տեղ խոտ եք ուտում:

ԱՎԵՏԻՔ.— Լեզուդ քեզ քաշի, խոսքդ ճանաչի:

ՏԻԳՐԱՆ.— Մենք քու հավասար մարդ չենք:

ԱՆԹՈ.— Ինձ հավասար մարդ վոր ըլնիք, իհարկե եղ խոսքը դուք չե՞յիք ասի: Դուք ձեզ յերեվան վաղաժամ եք, և ձեր մասին շատ մեծ կարծիք ունեք, բայց խելքներդ անքան տեղ չի կտրում, վոր կուլակը, յեթե կոլխող մտնի, գեղ կը դառնա մեղ կուտի...

ՏԻԳՐԱՆ.—Եղ նշանակումա, վոր դու կայում բայլե-
վիկ չես: Ուրիշ խոսքով, դու հակահեղափոխա-
կան ես կամ տրոցկիստ: Հավագույն դեպքում,
ծածկված ոսկողիցիոներ, դրա համար ել մեր
ակտիվի ուժը դու թերազնահատում ես...

ՍԵԹՈ.—Հակահեղափոխական եմ թե տրոցկիստ, թող
եղ ուրիշներն ասեն, իսկ դուք վոր ալ թեքման
կողմնակիցներ եք, սրանում արդեն կասկած չը-
կա:

ՄԱՐԳԱՐ.—Այ թեքման կողմնակիցներ վոր լինեն,
Գարասիմի նման կուլակին կոլտոգում ընդունե-
լու առաջարկութուն կանեն:

ՀԱՄԲՈ.—Յես վոնց, վոր տեսնում եմ, սրանք Գարա-
սիմին ընդունելուց հետո, Դանել աղին ել պրոն
ընդունի:

ՏԻԳՐԱՆ.—Նրան, վոր չունդունենք բա քեզ ընդու-
նենք, տո ախմախ, վոր սկի չլինի Դանել աղան
մի անուն ելա ունի, նա վոր գա, հետը ահագին
կարողութուն կբերի. իսկ դու վոչինչերից ա-
վել ուրիշ բան ունե՞ս, վոր հետդ բերես...

ՍԵԹՈ.—Կոլտոգսի ելը թամբեց... ճրաքով ման դա-
յինք, կոլտոգի համար սրա պես նախագահ մենք
չեյինք դանի:

ՀԱՄԲՈ.—Գյուղատուրհրդի նախագահն ի՞նչ պակասնա:

ՄԱՐԳԱՐ.—Յերկուսն ել կասես, լատարյում ընկած
ըլեն...

ՏԻԳՐԱՆ.—Դրանով դուք ինչ եք ուզում ասել:

ՍԵԹՈ.—Դրանով մենք են անք ուզում ասել, վոր կոլ-
խոգ կենտրոնին հարկավորա իմաց տանք, վոր
ձեզ վիստավիա ուղարկեն, կամ թանգարա-

նում դնեն պահեն, ձեր հատն ու կտորը ուրիշ
անգամ սաղ աշխարհը վոր մանգանք, չենք ճա-
բի... (Համբոն ու Մարգարը ծիծաղում են):

ԱՎԵՏԻՔ.—Ինչ եք ծիծաղում:

ՏԻԳՐԱՆ.—Թե գովել եք, դնացեք գժանոց:

ՍԵԹՈ.—Գժանոցում տրանց չեն ընդունի. դուք դնա-
ցեք բալբի ձեզ ընդունեն... (Մարգարն ու Համ-
բոն նորից ծիծաղում են): Ինչե՞ք ծիծաղում, մի
մի բան եր, սխալվեցին, վնաս չունի, հարբած
ժարդիկ են, ներելի ա: Հարբած վոր չնեյին
եղ խոսքը նրանք չեյին ասի...

ԱՎԵՏԻՔ.—Ուրեմն, քու ասելով, ով վոր դուգ խոսքա
ասում, նշանակում ա, վոր նա հարբած ա: Հա-
մարձակ կարելի ա ասել, վոր ձեր տեսակետը
սխալ ա:

ՏԻԳՐԱՆ.—Վոչ միայն սխալ ա, այլ թե ոսկորոտնիա-
տական տեսակետ ա:

ՍԵԹՈ.—Իսկ ձեր տեսակետը յերեվի կոմունիստական
տեսակետ ա:

ՏԻԳՐԱՆ.—Իմ համեստությունը ինձ թույլ չի տա-
լի, վոր եղ հարցի պատասխանը յես ասեմ, թող
Ավետիքը ասի:

ԱՎԵՏԻՔ.—Իմ ասելուն ի՞նչ կարիք կա, չարքային
ամեն մի անգամ կուսակցության ճիշտ տեսա-
կետը իմանում ա. իսկ յեթե սրանք չեն իմա-
նում, թող գնան Կովալենկոյի գրածը վերցնեն
կարդան, մենք կարդացել ենք...

ՍԵԹՈ.—Կովալենկոյի գրածի տեղ՝ դուք սխալվել
Բուխարինի գրածն եք կարդացել, նրա համար
եղ կուսակների սրտիցն եք խոսում և նրանց

բերած կարողութիւնով դուք ուզում եք կոլխոդ կաղմեք...

ՏԻԳՐԱՆ.—Բա վո՞նց եյիր ուզում, կառավարութիւնը մեզ փող չի տալի, իսկ մենք ել չունենք, իսկ կոլխոդ կաղմելու համար դու դիտես, վոր առաջին հերթին մեզ փողա հարկաւոր:

ՍԵԹՈ.—Տո խեղճի տոպրակ, կառավարութիւնը, յետե փող տալու ըլի, ել դու ինչացու ես: Կոլխոդը դու ընենց հիմքերի վրա պտես դնի, վոր եղ փողը մենք ինքներս ստեղծենք... իսկ կառավարութիւնը իրա հերթին ամեն տեսակի աջակցութիւն մեզ ցուց կտա, ինչքան վոր կկարողանա...

ԱՎԵՏԻՔ.—Գլխի ես ընկնո՞ւմ, եղ խոսքը նա ուրիշ տեղա խփում...

ՏԻԳՐԱՆ.—Նշանակում ա, վոր յետ կոլխոդը լավ հիմքերի վրա չեմ դրել և դրա համար ել ես որ դուք իմ ղեկուցումն եք նշանակել...

ԱՎԵՏԻՔ.—Ուրիշ խոսքով, սրանք քեզ ուզում են հեռացնեն, քու տեղ մի ուրիշ մարդ դնեն: (Ներսիս ծափահարութիւնով)։

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

ՍԵՔՈ, ՄԱՐԳԱՐ և ՀԱՄԲՈ

ՀԱՄԲՈ.—Սրանց մեջքը պինդա երեւում:

ՄԱՐԳԱՐ.—Արշավիրն ել թաքսի նման ստեղ չի:

ՍԵԹՈ.—Ձահրումար դառնա, չրջկոմի պլենումն ել հրավիրելու ժամանակ դառ՞վ. հմի վոր տապալվենք, մենք մեղաւոր կլինենք... Արշա-

վիրը ստեղ ըլի, դուրս կգար ըստ եյության կրօնար, յետ խոսալու չնորք չունեմ...

ՀԱՄԲՈ.—Գնանք ասենք եղ ղեկուցումը թող ես որ հետաճգեն:

ՍԵԹՈ.—Վարչութիւնն նիստում յետ առաջարկեցի, իմ առաջարկութիւնը չանցկացավ: Լսի՛ր Մարգար, ել ուրիշ ճար չկա. դնա Արշավիրին ասա թող դա. կարճ ճամբով դնաս մի սհաթում կը դաք կհասնենք:

ՄԱՐԳԱՐ.—Ձահրումար դառնա, հեռախոս չլինի ծեռած իմաց տալիք դար: (Տրեխների կապը ամրացնում է)։

ՀԱՄԲՈ.—Ել խոսալու ժամանակ չի. վոտներով յեղի:

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե յետ գնացի. դուք եղտեղ մի քիչ դալմադալ բարձրացրեք, ժողովը յերկարի մինչև մենք դանք հասնենք:

ՍԵԹՈ.—Ըտենց կանենք, դու գնա... (Մարգարը դուրս է գնում, իսկ Սեթոն մտնում եմ կոլխոդի գրասենյակ)։

Տ Ե Ս Ի Լ 5.

ԴԱՄԵԼ, ՀԵՂԻՆԱՐ և ՅԵՂԱՍ

ԴԱՄԵԼ.—Տուն դնալու կարիք չկա. յետ ձեզ հազար անգամ ասել եմ, եղ քանդված տնից ձեռ քաշեք:

ՀԵՂԻՆ.—Մի անգամ եմ տնից դուրս եկել, քնթիցս հանցելին... քիչ առաջ տեսնեյիր հարեւանի աղջկերքը ինչ խոսքեր եյին ասում:

ԴԱՆԵԼ.—Բամբաստանքներ լսելու համար ականջներդ սուր ա: Խալսի պատճառով յես սրան դուսաղ չպտեմ անի, հերիքա ինչքան դու նրան փակ պահել ես: Արդեն չափահաս աղջիկա դառել, հարկավոր ա նրան աղատութիւն տալ. թող զնա ամեն ժամանակ սրանց ժողովներին մասնակցի, տեսնի նրանք իրանց ժողովներում ինչ են խոսում, ինչ են ասում, ամեն բան իմանա, դա իմացածը մեզ ասի:

ՀԵՂԻՆ.—Ձեմ հասկանում:

ԴԱՆԵԼ.—Իհարկե, չես հասկանա, վոտը կոտրած հավի պես սաղ որը տանը նստել ես. չես տեսնում դուրսը, ինչերա կատարվում:

ՀԵՂԻՆ.—Քու ասած խոսքերը, յես ինչպես տեսնում եմ, դու մոռացել ես, այ մարդ, դու չեյի՞ր, վոր ասում եյիր, տնից դուրս չը դաք, նրանց հետ չը խոսա՞ք:

ԴԱՆԵԼ.—Առաջ ըտենց եր հարկավոր, հմի ըսենցա հարկավոր:

ՀԵՂԻՆ.—Առաջ վորնա՞, հմի վորնա. ախր, դու ասում եյիր, վոր կամուխատները ես որ եզուցա զնում են, նրանց որենքները ժամանակավորա:

ԴԱՆԵԼ.—Շատ ել վոր ասել եմ, ամեն մի ասած բան հո չի կատարվում: Լսիր, կամուխատները ել չեն զնում: Սրանց որենքները հիմնավորվեց. ուղենք չուղենք, եղ որենքներին պտենք հարմարվի, աղջի յես քեզ իրավունք եմ տալի, եզուցվանից կզնաս կոմսոմոլ կգրվես...

ՀԵՂԻՆ.—Այ մարդ դու եղ ի՞նչ ես ասում...

ԴԱՆԵԼ.—Թե կարա՞ս կուսակցութեան մեջ գրվի... կամ թե մի կոմունիստ փեսացու ճարի, նրա

վրա պատկա՞լի, յես դեմ չեմ... կոմունիստները վատ մարդիկ չեն:

ՀԵՂԻՆ.—Ես մարդը դուստ, վոր խելքից ըլելա:

ԴԱՆԵԼ.—Յես քեզ բան եմ ասում, դու ելի քու եշտ ես քչում: Լսիր ևդտեղ ժողովա կա. Յեղսոյին հետդ վերցրու զնա եղ ժողովը:

ՀԵՂԻՆ.—Այ մարդ ախր...

ԴԱՆԵԼ.—Ել ախր, մախրի ժամանակ չի. յես քեզ ինչ ասում եմ, դու ընենց արա. Շմավոնի, Գարասիմի, տերտերի ել ուրիշ մի քանի կնանիք զնացել են, ինչ վոր հարկավորն ա յես նրանց ասել եմ, հենց վոր տեսնեք նրանք ձեռքները բարձրացնում են, դուք ել ձեռքներդ կբարձրացնեք... դե ել միք ուշանա, իսկական ժամանակն ա, զնացեք... (դուրը կամաց բաց և անում, նրանց ներս հրում, իսկ ինքը լուսամուտի տակ դրած ֆարի վրա նստում և համրիչը ձեռքին շարունակ գցում):

Տ Ե Ս Ի Լ 6.

Դամել, Սիակ հետո Գարասիմ և տերտերը.

ՍՀԱԿ.—Վոնց վոր երեվում ա ժողովից յես ուշացել եմ (ուզում և ներս գնա):

ԴԱՆԵԼ.—Սհակ բիճա չի կարելի, հետ դառ. ժողովը դռնփակա:

ՍՀԱԿ.—Բա դուռը ինչիա՞ բաց:

ԴԱՆԵԼ.—Բաց պտի ըլի բա հո կողպեքով չեյի՞ն կողպելու: Դռնփակ, նշանակում ա, վոր ամեն մարդու չի կարելի:

ՍՀԱԿ.—Այն էլ անպիտան է, յետո՛ւ ել չեմ գիտած: (Նստում է չի-
բուխը լցնում):

ԳԱՐԱՍ.—Այ մարդ, դու վերանդ ետ:

ՏԵՐՏԵՐ.—Քու հետեւիցը երկու սհաթա մենք ման
ենք դալի:

ԳԱՐԱՍ.—Ի՞նչ արի:

ԴԱՆԵԼ.—Ինչ վոր հարկաւորն եր, արի, (ականջին)
նրանց ուղարկեցի ներս, սրան ել խալիւ եմ,
վոր ժողովը դռնիսկ ա:

ՏԵՐՏԵՐ.—Եսքան ժամանակ ժողով չի՞ տկալել:

ՍՀԱԿ.—Սկալել ա:

ՏԵՐՏԵՐ.—Բան ինչի ես նստել, ինչի՞ ներս չես գը-
նում:

ՍՀԱԿ.—Դռնիսկ ա:

ԳԱՐԱՍ.—Սուս արա. դալմադալները սկալել ա...

ՏԵՐՏԵՐ.—Տեսնես դալմադալները ինչի՞ վրա ա:

ԴԱՆԵԼ.—Ինչի՞ վրա ուզում ա ըլի. կուժն ու կուլան
վերջում մեր գլխին ա կտորվելու, կոլխողի նա-
խադահի գեկուցումն ա: Կարծեմ Տիգրանին
նախադահուլթյունից ուզում են հանեն:

ՏԵՐՏԵՐ.—Բա ովա՞ նշանակում նրա տեղ:

ԴԱՆԵԼ.—Մտքներն ա Սեթոյին նշանակին նրա տեղ:

ՍՀԱԿ.—Սեթոն Տիգրանից դռնադա:

ԴԱՆԵԼ.—Ղոջադուլթյունը չի կարելիոր: Տիգրանը
յուր գնացող մարդ ա: Իսկ Սեթոն կատաղած
չունա. նրա հետ խոսալ չի ըլում:

ՏԵՐՏԵՐ.—Վոր ըտենց ա, ելի Տիգրանը իրա պաշ-
տոնին մնար լավ եր:

ԴԱՆԵԼ.—Ինչ ես իմանում, բալքի հենց մնում ա (ա-

խաջիմ) միջոցներ մեռ, ա տունված... դու
միամիտ կաց: Ես մի խոսք եր ասեցի. հմի կը-
տեսնես:

ՍՀԱԿ.—Պա՛հ, քու տիրու հերն անիծած, չուն ե՞ր
թե կատու, եկավ ես արանքով անցկացալ:

ԳԱՐԱՍ.—Ուրա՞, ըստեղ վոչ չունա երեւում, վոչ
կատու: (Այս այն կողմ է մայում):

ԴԱՆԵԼ.—Միջակներին աչքին ամեն տեղ չուն ու կա-
տու ա յերեւում (մերսում աղմուկ, իրարան-
ցում):

ՀԱՄԻՌ.—(Ներսից) ընտրությունը ես որ հետաձը-
գեք:

ԴԱՆԵԼ.—Հետաձգելու կարիք չկա, անցեք ընտրու-
թյան:

ՀԱՅՆԵՐ.—(Ներսից) հետաձգելու կարիք չկա. ան-
ցեք ընտրության (աղմուկ):

ՏԵՐՏԵՐ.—Դանել աղա շնորքով մարդ ես:

ԴԱՆԵԼ.—Շնորքի բան չի, եստեղ ուրիշ հաշիվ կա:
Կամունիստները ասում են, ո՞վ-ո՞ւմ, ախինքն,
ես նշանակում ա, վոր մենք մեր գործերը ը-
նենց պոի դասավորենք, վոր հավիտյանս հա-
վիտենից չլինենք... Այ խոսքի որինակ, յես
ըստեղ նստած եմ, ետեղ ընտրություն ա կա-
տարվում, բայց թե գործերը առաջուց ընենց
դասավորված, վոր ո՞ւմ վոր յես ուղենամ, նա
եկ կընտրվի... հասկանում ես յես ինչ ե՞մ ա-
սում...

ՍՀԱԿ.—Խոսքի որինակ հմի դու ո՞ւմ ես ուզում վոր
ընտրվի:

ԴԱՆԵԼ.—Յես ուզում եմ, վոր Տիգրանը նորից մնա
իր պաշտոնում:

ԶԱՅՆՆԵՐ.—Մենք ուզում ենք, վոր ընկեր Տիգրանը նորից մնա իր պաշտոնում... (ներսում ծափահարույթյուն, աղմուկ, իրարանցում):

ԴԱՆԵԼ.—Ընտրությունը վերջացավ. վեր կացեք զընանք. մեր եստեղ մնալը յես կարծում եմ, վոր սրանից հետո ավելորդ է:

ԳԱՐՍՍ.—Նրանք արդեն դուրս են գալիս... զնանք:

ՏԵՐՏԵՐ.—Գնանք... (յերեքով դուրս են գնում):

ՍՀԱԿ.—Նրանք զնացին յես ինչի եմ նստել... լավ չարի վոր կոլխոզից դուրս եկա... (դուրս ե գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 7.

Համբո, Սեքո, Տիգրան, Ավետիֆ, Նարգիզ, Հրուշ, Զմբուխտ և ուրիշներ

ՍԵԹՈ.—Դուք ինչ ուզում եք ասեք, կուլակներին մասը ես բանում խառնա...

ԱՎԵՏԻՔ.—Ասածներդ հիմնավորելու համար փաստ ա հարկավոր...

ՀԱՄԲՈ.—Հրես փաստ. ես կուլակի կնանիքը ի՞նչ գործ ունեն մեր ժողովում. նրանք ինչի՞ համար են եկել. նրանց ովա՞ հրավիրել:

ՍԵԹՈ.—Յեթե հրավիրված չլինեին, չէին դա: Տես վո՞նց փախչում են... (կուլակների կնամիքը իսկույն հեռանում են):

ՆԱՐԳԻԶ.—Նախագահից հրավիրատոմս ստացած կլինեն:

ՏԻԳՐԱՆ.—Դուք ինչքան ուզում եք խոսացեք, յես հո ընտրվեցի:

ՍԵԹՈ.—Վոր ընտրվեցիր, կոլխոզի տեր ու տիրական չդառար, յեթե սրանից հետո կոլխոզի գործերը վոնց վոր հարկավորնա ընենց չես տանի, նախագահի պաշտոնում մի սհաթ չես մնա. պոչիցդ կբռնենք, սատկած կստվի նման դուրս կշարտենք: Խեղդե ուր ա՞ դնում...

ՏԻԳՐԱՆ.—Եդ քեզ չի վերաբերվում, թե յես իմ գործը ինչպես կտանեմ... կոլխոզի նախագահը յես եմ, վոնց վոր ուզում եմ, ընենց ել կանեմ, քու ասելը ինձ պետք չի: Մի անձնյա ղեկավարության մասին, ինչպես երեկվումա, դու դադար փար չունես: Ավետիք ինչի համար ես կանգնել. մենք եսորվանից կոլխոզը պաշտոնապես համատարած ենք հայտարարում:

ՍԵԹՈ.—Եդ հարցը մեզ մոտ դեռ քննված չի:

ՏԻԳՐԱՆ.—Խնդրում եմ դու ինձ չխանդարես. Ավետիք, գյուղխորհրդի նախագահ ես. կարգադրի, վոր կոլխոզում ով չի գրվել թող դա գրվի, իշխանության անունից կհայտարարես, ով վոր չգրվի, նա հատկապես խախտված, և դնում ա դեպի կապիտալիզմը... իսկ ով վոր գրվումա, նա հեղափոխական ա և դնում ա դեպի սոցիալիզմը...

ԱՎԵՏԻՔ.—Այ խալի, ինչի՞ համար եք կանգնել, կոլխոզի նախագահ, ախր եդ հայտարարությունը ձեզ համարա անում. գիտակից մարդիկ եք, խոսքը ձեզ տասնանդամ կրկնելու ի՞նչ կարիք կա, եկեք զնանք ժողովրդին հավաքենք և իմանանք ով չի գրվել իմաց տանք, վոր նրանք դան գրվեն...

(Բացի Տիգրանից, Սեքոյից և Համբոյից բոլորը գնում են):

Տիգրան, Սեթո և Համբո

ՍԵԹՈ.— Դու ինքնագլուխ բան ես բռնում: Եղ մասին ղեկավար որդաններին մենք համապատասխան հրահանգ չենք ստացել:

ՀԱՄԲՈ.— Զիշտ ա ասում. կենտկոմը բաղքի համաձայն չի:

ՏԻԳՐԱՆ.— Կենտկոմը ավելի ուրախ պետք է լինի. տուրք բարձրացնում ենք, հո չենք քաշացնում: Բայց թե ձեր միտքը յես հասկանում եմ: Արշավիրը վոր ստեղ չի, դրա համար ել դուք թե՛րահավատությամբ եք վերաբերվում: Առանց նրա ինիցիատիվի դուք վոչինչ չեք ուղղում անել: Կարծում եք դործը կխափանվի և գլուխ չի դա:

ՀԱՄԲՈ.— Միթոմ սուտ ա՞ն:

ՏԻԳՐԱՆ.— Այ տեսնում ե՞ք, վոր ասում եմ: Դուք ինձ թերադնահատում եք, նրա համար ել նախազահի վերջնորության հարց ելիք բարձրացրել: Բայց տեսաք, մասսան իմ կողմն եր: Հեղինակություն եմ վայելում: Յես Արշավիրից պակաս զլխի տեր մարդ չեմ: Կուսակցության ծրագիրը կարգացել եմ. պրոֆինսյան, սոցմարցում, պետիկտկա, բանրրիզադ եղ բոլոր հարցերին յես ել տեղյակ եմ...

ՀԱՄԲՈ.— Արա Սեթո, դու կանգնել մտածում ես, բայց թե նրանք զնացին հրեն նադարա դուռնան առաջներն արած ժողովրդին հավաքել բերում են:

ՏԻԳՐԱՆ.— Մտածելու բոլորովին կարիք չկա:

ՍԵԹՈ.— Ցավն ել հենց նա, վոր դուք առանց մտածելու եք բանը անում: Մեծ դարմանում եմ ամեն որվա լրագրում հենց դրա մասին ա գրվում: Եղ գրածները բա դուք ակի չե՞ք կարդում:

ՏԻԳՐԱՆ.— Խոսքը ի՞նչի մասին ա:

ՀԱՄԲՈ.— Խոսքը քաղաքագության մասին ա:

ՏԻԳՐԱՆ.— Լեզուդ քեզ քաշի, խոսքդ ճանաչի... մենք քաղաքագություն չենք անում...

ՍԵԹՈ.— Գաղաքագությունը պոչավոր ու պոչավոր չի ըլում...

ՏԻԳՐԱՆ.— Ուրիշակ:

ՍԵԹՈ.— Բա սա որինակ չի. դլխիդ գոռ ես տալի, չախադանցության հետեվից ես ընկնում և կուսակցության դերեկտիվը աղավաղում:

ՏԻԳՐԱՆ.— Այսինքն:

ՍԵԹՈ.— Դե յես վո՞նց ասեմ, հազար ու մի որինակ կա...

ՏԻԳՐԱՆ.— Հազարից մեկը ասա:

ՍԵԹՈ.— Այ հենց մեկը են, վոր կոլխող գրվելը կատարվոր պտի ըլի. հարկադրելու և վարչական միջոցների դիմելու կարիք չկա: Կամ թե, չե եղ զահրումար համատարածը ամեն տեղ հո չի կարելի: Դրա համար առաջուց նախապատրաստական աշխատանք ա հարկավոր տանել, իսկ եղ աշխատանքը հարկավոր չափով մենք չենք տարել:

ՏԻԳՐԱՆ.— Ուրիշները դու կարծում ես ես աշխատանքը տարել են, վոր համատարած են հայտարարել... մի գնա տես, ամեն տեղ ոխտանասուն,

աւթանասուն տողաւի են հասցրել, Գինտկոմը
ինչի՞ նրանց բան չի ասում: Յեթե ուրիշները
ախտանասուն, աւթանասուն են հասցրել, մենք
վոր քիչ զոռենք, հարյուրի հիսունենք... մենք
ուրիշներից ի՞նչով ենք պակաս... (նաղարա
գուռնի ձայն):

ՁԱՅՆՆԵՐ.—(խորհից) Կեցցե համատարածը, Կեցցե
հարյուր տողոսը:

ՏԻԳՐԱՆ.—Լսում ե՞ս, ինչի՞ ուրիշ բան չեն ասում,
ինչի՞ Կեցցե համատարածը, Կեցցե հարյուր
տողոս են ասում: Դրանից դու ի՞նչ պտի յեզ-
րակացնես: Նրանց ասիլը ինչա՞ռ նշանակում,
դա նշանակում ա, վոր համատարածը բոլորի
ցանկությունն ա, բոլորի պահանջն ա, յեթե եղ-
ջանկություններին, եղ պահանջներին մենք
ընդհանաջ չզնանք և եղ շարժումը չը ղեկավա-
րեն. մեզ վոչ միայն աջ թեքման, այլ թե ո՞վա
իմանում ի՞նչի մեջ մեղադրեն... (դուրս ե գը-
նում):

(Սեքոն և Համբոն կանգնած միմիանց լուռ նա-
յում են):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ՅԵՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը ներկայացնում ե Դանել Ադի մարափի առաջ:
Յերեկոյն յե: Մարգարը յերգելով յերկու քոնց (դար-
մանով լիքը) դուրս ե բերում դնում դռան առաջ:
Սիակը փողոցի հակառակ կողմից նույնպես դարմա-
նով լիքը քոնց շալակած ինքն իրեն խոսելով գալիս ե
անցնելու:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Մարգար և Սիակ

ՍՀԱԿ.—Թեկուզ հաղար անգամ ասա, նա իրա իմա-
ցածը անելու ա: Դրուտա, վոր աշխարհը շուտ
ա եկել:

ՄԱՐԳԱՐ.—Շուտա եկել, բայց թե եղ շուտ գալը դու
վո՞նց ես հասկանում, ՍՀակ բիճա:

ՍՀԱԿ.—Յես բնենց եմ հասկանում, վոր ես կնիկ աղ-
մատները շատ են երես ատել (քոնցը վեր ե
դնում):

ՄԱՐԳԱՐ.—ՍՀակ բիճա, վոնց վոր երեւում ա, ուրիշ
կնանիք քեզ նեղացրել են:

ՍՀԱԿ.—Ուրիշ կնանիքանց հեա յեա ի՞նչ հաշիվ ունեն:
(նստում ե քարին):

ՄԱՐԳԱՐ.—Բա եղ ովա՞ք քեզ մեղացրիք (նստում ե
նրա կողքին):

ՍՀԱԿ.—Կոյիսոգ եմ գրելիւ. ինձ ո՞վ կարա նեղացնի:
Անգաջ արա: Գնացել եմ ստան, վոչ ճրագնա
վառված, վոչ ջուրն ա բերված. վոչ ստանն ա
սովված, երեսի վրա թողելա ամեն ինչ, գնա-
ցել ա վո՞ր ջհանդամը կորել, չեմ իմանում:
Քեզ եմ հարցնում բա սա կարճա՞, բա սա ո՞րեն-
քա...բալքի յես եմ ու սոված ծարալ մեռնում
եմ. բա են ջանդվածումը մի կտոր թրջած հաց
չլինի՞, վերցնեմ ուտեմ. մի ստաքան ջուր չը-
լինի՞, վոր վերցնեմ խմեմ... (չիբուխը լցնում
ե ու ծխում):

ՄԱՐԳԱՐ.—Հենց դրա համար ել նեղացել ե՞ս: Տնա-
չեն, ճրագ վառելը կամ թե ախպրից մի վոս
ջուր բերելը ինչ մի դժվար բան ա. վերցրու
ինքդ արա: Սանամ մոքիւրը հալբաթ ժամանակ
չի ունեցել, կամ թե չե մեր չեֆերը ես որ եկել
են, կինո մն շանց տալի, բալքի ընդի ա գնա-
ցել...

ՍՀԱԿ.—Դրանք ել հո թամամ չորը հանեցին: Որը մի
մահանա են բռնում, վեր կենում գալիս: Գա-
լուց ել հո մեկը կամ երկուսը չի գա. թարունով
են գալի. կամես, ոսի զուշուն ա: Բանվորները
գալիս են, Կոմիտեն ա դարկել, կոմսոմոլները
գալիս են, կոլլեկտիվն ա դարկել: Կնանիքը գա-
լիս են, կին բաժին ա դարկել:

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե լավ, նրանք իրանց քեֆի համար հո
չե՞ն գալի:

ՍՀԱԿ.—Գիտեմ ինչի՞ համար վոր գալիս են: Թող
գան, բան չեմ ասում, գան գեղը լուսավորեն,
մեզ քոմադ անեն, մի խոսքով մեզ ինչ ուզում են
թող անեն, միայն թե կնիկ արմատները հետ

գործ չունենան: Առանց են ել ես մեր կնիկ ար-
մատների հետ խոսալ չի ըլում, դրանք ել մի
կունեցնեն գալի նրանց որում—կապում ջաններն
ու իրանք թողնում գնում:

ՍՀԱԿ.—Ըտենց ել հարկավոր ա: Ընկեր Լենինը ասել
ա, վոր խոհարարներ ել յերկիր պտեն կառավա-
րի, իսկ յերկիր կառավարելու համար, նրանք
ամեն բան պտեն իմանա: Չիմացած բանն ել
պտեն ուրիշներից սովորի:

ՍՀԱԿ.—Ձե, ընկեր Լենինի հետ եղ մի բանում յես
համաձայն չեմ: Կառավարական գործերում կը-
նանիքը, վոր ակտեցին խառնվել, մեր գործերը
լավ չի գնա... (չիբուխը դատարկում ե դնում
գրպակը):

ՄԱՐԳԱՐ.—Սհակ բիճա, ուրիշի կշտի ել վոր դու ը-
դենց խոսաս, քեզ կմեղադրեն. կասեն կուլակ-
ների աղղեցության տակ ա ընկել...

ՍՀԱԿ.—Կուլակները հերն անիծած, իմ խելքը վոնց
վոր կտրում ա, ընենց ել ասում եմ: Յես կոլ-
խոդի անդամ եմ, կուլակները հետ յես ի՞նչ հա-
չիվ ունեմ:

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոր կոլխոդի անդամ ես, Սհակ բիճա,
յես դրա համար քեզ բան չեմ ասում, յես մենակ
են եմ ասում, վոր դու Խորհրդային Իշխանու-
թյան որենքները ամբողջովին կարող ա պատա-
հի, վոր չիմանաս, բայց թե ես մի բանը դու
պտի իմանաս, վոր սրանից հետո քու կնիկը մե-
նակ քու տան գործը չպտի անի...

ՍՀԱԿ.—Ես ի՞նչ ա ասում... յես կնիկ եմ բերել, վոր

իմ տան գործն անի, բաժնո՞ւնց... (ԲՐԱՅԸ շա-
լակում են և յերկուսով միասին դուրս են գը-
նում: Իսկ Դանիւն ու Հեղինարը հակառակ կող-
մից մի մեծ սնդուկ յերկու կողմից բռնած բե-
րում են):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Դանիւ և Հեղինար.

ՀԵՂԻՆԱՐ. — Կաներս կոտորից. այ մարդ. վեր դիր մի
քիչ դինջանամ...

ԴԱՆԵԼ. — Ուղտի պարը կարծումըի վրա կգա, վոր ա-
սել են, թամամ ջունն ա: Յես չեմ իմանում, ես
զահրումարը վրնց ուղ աճեմ, վոր մարդ չտես-
նի, դու քու դինջանալու մասին ես մտածում,
դե հմի շինչացի ինչքան ուղում ես: Ըստեղ աչ-
քից հեռու տեղ ա, գնացող եկող չկա: (Սնդուկը
մարափի դռան առաջ վեր են դնում):

ՀԵՂԻՆԱՐ. Չահրումար դառնա, ես ել կլսեմ ա՞, վոր
մենք ենք քաշում...

ԴԱՆԵԼ. — Խորհրդային յերկրում ուրիշ կերպ չի կա-
րելի: Կատարած գաղամներ են դառել ընկել
լաններս: Որը մի նոր որենք են հնարում և լիսը
չբացված պորտֆելը տալի կոնստատները ու
ու գալի գլխիդ կանդնում. ես անհատական
տուրք ա, պտես տա, ես յեկամտային տուրք ա,
պտես տա. ես զահրու-գիրիլ ա, պտես տա. դե
արի ու ապրի: Հոքի հավատից հանում են, թող-
նում ե՞ն վոր ապրես: Շուն շանվորդիք: Մի

լինեց ել պահանջում են, կարծես, իրանց հորից
մեացած ժառանգություն ա, բերել ինձ պահ են
տվել, վոր յերբ օւղեհան գան տանեն:

ՀԵՂԻՆ. — Ուրիշ կատարության ժամանակ ել, կար-
ծեմ եք հարկն ու նալոգը դու տվել ես:

ԴԱՆԵԼ. — Նրանց տվել եմ շատ ուրախ եմ, սրանց ել
տամ: Ինչի՞ տամ: Ես քան տարի կյանք մաչեմ,
արյուն քրտինք թափեմ, սեվ որվա համար մի
քանի կուլեկ վող հետ դցեմ, հետո վերցնեմ սը-
րան-նրան տամ, հետո յես սոված մնամ, պաա-
հաւր...

ՀԵՂԻՆ. — Զե՛ս... Զե՛ս... քիչդ կլսեն:

ԴԱՆԵԼ. — Եղ խելու դարդից չի՞ վոր տան ելած յե-
լածը հալաքել եմ բերել: Եղ անիծվածների վրա
հույս դնելու չի: Նրանց աչքին ինչ վոր ընկաւ,
այրծա՛վ, ել տերը չես, կդան կվերցնեն կը տա-
նեն:

ՀԵՂԻՆ. — Դե լսալ, տնից տանողը ըստեղից չի՞ տանի:

ԴԱՆԵԼ. — Տեղը վոր իմանան, իհարկե կտանեն,
բայց թե ո՞ւմ մտքի կգա, թե մարաքում դար-
մանի տակը բան ա դրած... ե՛հ. հարամեց,,
այ կնիկ, ես քանդվածումը ել տարել չարծի...
(Նստում է սնդուկի վրա և մտածում):

ՀԵՂԻՆ. — Այ մարդ, բա ել ո՞ւր ենք մնում, անուն ու տե-
ղը ծախենք, զնանք ուրիշ յերկիր:

ԴԱՆԵԼ. — Եղ առաջուց պտեղինք մտածած, հմի արդեն
ուշ ա: Դե ել մի նստի, վեր կաց դնա. քիչ հետո
ստեղ օւրիշ մարդիկ են գալու, մինչե նրանց
գալը, յես տանեմ սրանք տեղավորեմ: Լսի՛ր,
Յեղոային քան չասես, թե չի դչադի ան-

գաջը կնկնի եւ տերը չես: Եդ գյաղան ես
դարմանով լիքը քթոցը ինչի ա՞ թողել ստեղ:
Ես ճամբով հագար ու մի տնտակ չուն ու դել ա
գնում դալի, վոր վերցնեն տանեն հետո՞...

ՀԵՂԻՆ.—Դե լալ, ինձ վոր ասում ես յես ի՞նչ անեմ.
հալբաթ յերկու քթոց ա ըլել, մեկը տարել ա,
վոր հետո դա եդ մյուսն ել տանի: (Դուրս ե գը-
նում):

ԴԱՆԵԼ.—Կարծես մեջքը կկտորվեր, վոր յերկուսը
միասին տաներ: (Սնդուկը վերցնում տանում
ե մարաքը: Իսկ Գարասիմն ու տերտեր հակա-
ռակ կողմից գալիս են):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Գարսիմ, տերտեր և հետո Դանել

ՏԵՐՏԵՐ.—Ասում ես, ևեդ եկողը վերկուլթյան կոմիտե-
յեիցն ա՞.

ԴԱՐԱՍԻՄ.—Դանել աղան ըսենց ե րասում: Ես ո՞ւր
ա, ինչի՞ րա ինքը չի եկել:

ՏԵՐՏԵՐ.—Մեկ ասում ա չուշանաք, իսկ ինքը ուշա-
նում ա:

ԴԱՆԵԼ.—(Ներսից) Դանել աղան պարտաճանաչ մարդ
ա, նա չի ուշանա: (Դանելը մերս ե գալիս):

ՏԵՐՏԵՐ.—Այ մարդ, դու ևեդ տեղ ինչ ե՞ս չինում.

ԴԱՆԵԼ.—Ճշնում եյի: Ասի մի մտնեմ տեսնեմ դար-
մանը տալարին ես ձմեռ հերիք ա անելո՞ւ, թե՛
նորից պտեմ առնի:

ՏԵՐՏ.—Տալարի համար դուք մտածում եք, իսկ ինձ
համար սկի չեք մտածում: Ելած չելած մի տեր-

տեր ունեք, նրա հոգսը չեք ուղում քաշեք: Եհ
վնաս չունի. աշխարհի բանը ասում են նարդ-
վան ա, մեկը վոր բարձրանում ա, մյուսը՝ պտի
քաշանա:

ԴԱՆԵԼ.—Ուրեմն, դու բարձրանալու հույս ունե՞ս.

ՏԵՐՏ.—Բա հո ըսենց չեմ մնա. եդ բախտի դուռը
հալբաթ մի որ ել մեզ համար վրացվի, աստված
ըղորմած ա...

ԴԱՐԱՍ.—Ասու հերն ել անիծած, ոխտանասուն տա-
րի ա դու նրա վեչից բռնել ես, ինչի՞ տեր ես.
ուղտի պոչի նման վոչ երկարում ես, վոչ կար-
ճանում:

ՏԵՐՏԵՐ.—Առաջ ինչս եր պակաս, տասը քեզ նմանե-
րին կառնեյի կծախեյի: Հիմա, վոր ըսենց խեղ-
ճացել եմ: Բայլչեվիկների վիզը կտորվի, նրանք
վոր յեկան, իմ բանը թարսվեց: Եդ Զադս ա
թե ինչ դահրումարա, մեջ ընկավ, ել վոչ հար-
սանիքա ըլում վոչ կնունք. մեռելն ել հո. սովո-
րություն ա դառել, կուսակցական, թե՛ անկու-
սակցական առանց տերտերի յեն տանում թա-
ղում

ԴԱՐԱՍ.—Բա ել ո՞ւրես կանգնել, փարաջեդ հանի,
գնա քեզ համար մի ուրիշ զրադմունք ճարի, սո-
ված հո չպտե՞ս մնա: Տերտերությունը տեսնում
ես, վոր խողից ընկել ա. գնա բորսայում
գրվի, վախտին քո գլխի ճարը տես. միկնույնա,
տերտերությունով դու բան չես դառնա:

ԴԱՆԵԼ.—Նա ասեց դու ել հավատացի՞ր: Աշխարհիս
յերեսին հոգեվորականներիցն ել ստախոս, աչ-
քածակ մարդ մի տեղ ել չկա: Աշխարհի հարս-
տությունը, վոր վերցնես տաս դրանց, ելի չեն

կշտանա: Մի գլուխ կստեն տուր... Սար ու ձոր
տերտերի փոր, վոր ասել են սուտ չեն ասել:

ՏԵՐՏԵՐ.—Դրանով դու ի՞նչ ես ուզում ասել:

ԴԱՆԵԼ.—Դրանով յես են եմ ուզում ասեմ, վր տեր-
տերների ասած տասը խոսքից մեկը չի կարելի
հավատալ: Այ խոսքի որինակ հենց մեկը դու:
Նդքան դանդաղում ես, բայց ինչ վոսկի երծա-
թը մեղուկներով ո՞վա իմանում վորտեղ ես գրել
պինդ պինդ պահել:

ՏԵՐՏԵՐ.—Ասումա, չուտ արա դողին բռնի, թե չե
դողը քեզ կբռնի: Հմի քուննա: դու վոր պահել
ես, հենց իմանում ես յես ել եմ պահել: Քու
արշինով ուրիշներին խնդրում եմ բնջալիս:
Յես քեզ ասում եմ, վոր բայլեմիկները, ինչ
վոր յեկել են, յեկամուտիս աղբյուրները որ որի
վրա կտրվում ու ցամաքում ա...

ԴԱՆԵԼ.—Վոչ հավատում սուտ քրիստոս: Քու յե-
կամուտի աղբյուրները ինչքան ել վոր կտրվի ու
ցամաքի, դու ընենց խորամանկ աղվեսն ես, վոր
սրան-նրան խաբելով գլուխդ կպահես:

ՏԵՐՏԵՐ.—Սրանց մտիկ, արար աշխարհ իրանք են թա-
լանում. իրանք են կոշուպտում, ելի իրանք են
կանգնում ուրիշի վրա խոսում:

ԳԱՐՍԱ.—Մենք սպեկուլյանտ մարդիկ ենք. մենք ինչ
վոր անենք մեղ ներելիա, իսկ դու հոգեվորա-
կան ես—քրիստոսի փոխանորդ, քեզ չի կարելի:

ԴԱՆԵԼ.—Արի ճիշտը խոստովանվի, քու ծխականնե-
րից յանի ամիսը մի յեղկու հարյուր մանեթ
խաչամբուր չե՞ս վերցնի:

ԳԱՐՍԱ.—Իհարկե կվերցնի. յերկու հարյուր մանեթ
ի՞նչ փողա վոր:

ԴԱՆԵԼ.—Դե ել ի՞նչու ուզում. կոմունիստները, վոր
դչեք ցերեկ աշխատում են, դու կարծում ես յեր-
հարյուրից ավել են վերցնում: Խորհրդային յեր-
կում մենակ սպեցներն են, վոր ավել ստանում:
Դե սա ել հո սպեց չի: պարտ մաքսիմումա ըս-
տանում, ուրիշ ել ի՞նչու ուզում:

ԳԱՐՍԱ.—Սուտ արեք, են մարդը գալիսա:

ԴԱՆԵԼ.—Նդ եկողը մեր դադանա. յերեմի դարմանը
տանելու համար ա գալի: Գալվենք զրադ թող
մեզ չտեսնի: (Նրանք մտնում են մարաքը
իսկ Մարգարը Յեղսայի հետ խոսալով գալիս ե):

ՏԵՍԻԼ 4.

Մարգար և Յեղսա

ՄԱՐԳԱՐ.—Ճիշտ ա, մենք մեր թշնամուն մեռցրել,
բայց թե թաղել չեյինք... դրա համար ել եդ
մեռելը քանի մնում, հոտում ա... իսկ մեռելի
հոտը շատ վնասակար բան ա. դանազան հիվան-
դություններ ստաջ կբերի. և դրա համար մենք
վճռել ենք, վոր եդ մեռելը վերջնականապես
թաղենք: Թաղման արարողությունը, արդեն
սկսված ա...

ՅԵՂՍԱ.—Քու ասածներից յես վոչինչ չեմ հասկանում:

ՄԱՐԳԱՐ.—Վորովհետեւ դու յել թշնամի դասակար-
գից ես. քու մեջ ել կուլակի արին կա: մտածե-
լու ժամանակ չի, գնանք ջրոցը բռնի, դարմանը
լցնեմ:

ՅԵՂՍԱ.—Իթոցը հրեն դարմանը լցրած պատրաստ
դրած ա:

ՄԱՐԳԱՐ.—Յես սխալվեցի. ուզում եյի ասեմ, գնանք
ջրոցը դու բռնի, յես դատարկեմ:

ԴԱՆԵԼ.—(դռան տակից) դյաւելի միտքը ծուռ աս...

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե ել ինչի՞ ես կանգնել գնանք։

ՅԵՂՍՈ.—Յես չեմ հասկանում, թե վոր դատարկելու եյիր, ել ինչի՞ համար ես լցրել։ Քանի վոր լցրել ես, վերցրու տանենք։

ՄԱՐԳԱՐ.—Քու՛ հերը ինձ ասել աս։ Վոր աս— վարին սրանից հետո շատ դարման չտաս։ Չմեռը դարմանի պակասութիւնն ենք քաշելու։

ԴԱՆԵԼ.—Ստի՛ հերն անիծած, թե ե դիտաքը յես քեզ ասել եմ։

ՅԵՂՍՈ.—Վույ, քուտանամ, սա իմ հոր ձենն աս...

ՄԱՐԳԱՐ.—Դու ել բան ասիր, մի հարցնող ըլի ես դե— դիչերվա կեսին քու հերը ետեղ ի՞նչ աս չիւում... Հմի նա ով՞ա իմանում, ում հետ վոր քունջ ու պուճախում նստած, խորհրդային իշխանության հիմքերն աս փորում։

ԴԱՆԵԼ.—Իմաստո՞ւն աս շան տղեն։

ՅԵՂՍՈ.—Քոտանամ, թե սուտ ասեմ, իսկական հորս ձենն եր. նորից լսեցի։

ՄԱՐԳԱՐ.—Դու ել հենց մի դուլիս հորդ ձենն ես լսում, հորդ ձենը լսելու ժամանակը չի։ Արի ես քարի վրա նստենք քիչ զրից անենք (նստում ե քարի վրա)

ՅԵՂՍՈ.—Չեմ ուզում

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոր դայիր լավ կլներ, դե վոր չես դալի, եդ ել քու կամքն աս, բայց թե եդ մի խառնաթ չի, վոր դու ունես։ Մեր շեֆերը յեկել ետոր կի— նո են ցույց տալու, ասում եմ գնանք թամաշա անենք։ Չես ուզում։ Ասում եմ արի ես քարի վրա նստի զրից անենք, չես ուզում։ Ինչ աս, յես վիշապ հո չեմ, վոր վախում ես

բռնեմ մի բաշ քեզ կուլ տամ։ Դե լավ, ել յերկար բարակ մտածելու կարիք չկա։ Երեվում աս, վոր նստելու միտք ունես։ Ել գուր տեղը ժամանակ մի կորցրու, արի նստի։

ՅԵՂՍՈ.—Դե լավ իմ նստելով տեսնեմ դու ինչ բավա— կանութիւնն ես ստանում։

ՄԱՐԳԱՐ.—Ի՞նչ բավականութիւնն եմ ստանում վո՞ր նա. երկուսով կողք—կողքի ես փափուկ քարի վրա կնստենք։

ՅԵՂՍՈ.—Փափուկ քարի վրա՞ հա՛. հա՛. հա՛... փա— փուկ քար կլինի՞.

ՄԱՐԳԱՐ.—Ինչի ես ծիծաղում, տյուֆի քարը փա— փուկ չի՞ բա ի՞նչ աս քարտաշները ուրաքով տա— չում են, մեխ են խփում...

ՅԵՂՍՈ.—Դու ել ուրիշ խոսալու բան չունե՞ս քարից ու մեխից ես բռնել։

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե լավ լուսնյակից խոսանք... Յեղսո դու կիմանաս, եդ/հին դրողները լուսնյակի մեջ ի՞նչ են տեսել վոր նրա մասին ենքան բաներ են դրել։

ՅԵՂՍՈ.—Յես ի՞նչ իմանամ. գնա իրանցից հարցրու։

ՄԱՐԳԱՐ.—Նրանց հետ յես ի՞նչ հաշիվ ունեմ։ Իմ կարծիքով եդ մարդիկ կամ սիրահարված կլինեն, կամ թե մի ուրիշ պատճառ կլինի։ Առանց պատ— ճառի, դու գիտես վոր աշխարհիս յերեսին վո— չինչ չի կատարվում։ Այ խոսքի որինակ են ա— ուն վոր շըխկալի ընենց գնում աս, նա մի պատ— ճառ ունի, արեւը վոր մայր ե մտնում, լուսնյակը դուրս դալի, դա ել մի պատճառ ունի։ Յես ու դու ես քարի վրա վոր ըսենց իրար կողքի նստել զրից ենք անում, սա ել պատճառ ունի... (շա— քունակ մոտենում ե նրան)։

ԴԱՆԵԼ.—Զմի վոր քի քար վերցնեմ խիեմ երկուսորդ
գլուխն ել ջարդեմ, դա ել իրա պատճառը կու
նենա:

ՄԱՐԳԱՐ.—Յեա չեմ հասկանում, եդ հին գրողները
ախր արեգակի են պայծառ շողքերը թողած,
լուսնի ես քո ճրագի մեջ նրանք ի՞նչ են տես-
նում: (յերկար ժամանակ նայում ե լուսնին):

ՅԵՂՍՈ.—Ինչի՞ ես լուսնին եդքան մտիկ տալի, եդ հին
գրողների պես չլինի՞ դու ել սիրահարված ես:

ՄԱՐԳԱՐ.—Ըտենց ա երեվում, Յեղսո ջան, հլա մի
լավ մտիկ, են լուսնի մեջ կասես դրուստ վոր
խորհրդավոր բան կա... (Յեղսոն ուշադրու-
թյամբ նայում ե. իսկ Մարգարը ուզում ե գրկել
նրան համբուրել, բայց չի համարձակվում):

ՅԵՂՍՈ.—Յեա նրա մեջ խորհրդավոր բան չեմ տես-
նում...

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե յես մեղավոր եմ, վոր դու չես տես-
նում: Լսիր Յեղսո, արի ես գչեր մինչև լույս նրո-
տենք լուսնյակին թամաշա անենք: Յեղսո ջան
դրուստ ասա՝ մենք յերկուսով վոր ըսենց իրար
կողքի նստել հնք լավա չե՞...

ՅԵՂՍՈ.—Բեզ համար վո՞նց ա.

ՄԱՐԳԱՐ.—Ինձ համար անասելի լավ ա, հոգիս կասես
փառավորվում ա...

ԴԱՆԵԼ.—Շան տղա, ըտենց մարալ աղջկա կողքին նըս-
տել ես. ի հարկե հոգիդ կփառավորվի:

ՄԱՐԳԱՐ.—Յեղսո ջան, քեզ վոր ըտենց կողքիս նստած
տեսնում եմ, կասես սաղ աշխարհը ինձ են
տվել... ուրախությունից քիչա մնում թեվեր
առնեմ յերկինք թռնեմ... (ավելի ե մտածում):

ԴԱՆԵԼ.—Շան տղա վեր գնինս գլուխդ կհամբուրեմ
մեղք ես... (Յերկար լուրջում)

ՅԵՂՍՈ.—Ինչի՞ չես խոսում.

ՄԱՐԳԱՐ.—Ձեմ իմանում ի՞նչ խոսամ... օւրիշ ան-
գամ մտքիս շատ բան ա գալի, հմի հակառակի
նման ելածն ել կասես մոռացել եմ... (մտածում
ե) յես դարմանում եմ, ես բանաստեղծները են-
քան լավ լավ խոսքեր վո՞րտեղից են ճարում:
Յերանի յես ել բանաստեղծ լինելի, քեզ
համար լավ լավ խոսքեր կասելի...

ՅԵՂՍՈ.—Դրանով դու ի՞նչ ես ուզում ասել.

ՄԱՐԳԱՐ.—Դրանով յես են եմ ուզում ասել, վոր այ
տեսնում ես, տրեխներս մաշվել ա... (կուսում
ե իր տրեխներին նայում):

ՅԵՂՍՈ.—Դե լավ, ինձ վոր ասում ես, յես ինչ անեմ,
հորս. ասա քեզ տրեխ կտա՝ կհաղնես:

ՄԱՐԳԱՐ.—Տասն անգամ ասել եմ, անգալի քամակն ա
գցում, չի տալի...

ՅԵՂՍՈ.—Ինչի՞ չի տալի, մեր տանը ենքան կաշի ու-
նենք վոր...

ԴԱՆԵԼ.—Մեր տանը շատ բան ունենք, ձեզ ի՞նչ:

ՄԱՐԳԱՐ.—Յեղսո ջան մի բան ասեմ, դու չենդանա,
քու հերը շատ սկուպո մարդ ա: Սուտ չեն ասել,
վոր չաղ հավը՝ ձու չի ածի...

ԴԱՆԵԼ.—Ըոխին մտիկ. շան տղեն առակներովն ա
խոսում:

ՅԵՂՍՈ.—Դե լավ, մի ջուխտ տրեխացուն մեծ բան չի:
Առավոտը իմ միտք գցի, յես կտամ, թող հերս
սկի չիմանա:

ԴԱՆԵԼ.—Իմ հաշվին նրան լավություն ա անում...

ԳԱՐԱՍ.—Թող տեսնեմ եդ ո՞ւմ հետ ես խոսում (գլուխը ուզում է դուրս հանել)։

ԴԱՆԵԼ.—Տեսնելու կարիք չկա. մեր գլուխն ա։ Ներս գնացե՛ք։ (նրան ներս է հրում)։

ՄԱՐԳԱՐ.— Հլա մտիկ տու բոբիկ վոտներով ենքան ման եմ եկել, վոր քարերի ճղած տեղից արինա գալիս...

ՅԵՂՍՈ.—Տեսնեմ... (Յեղսոն կռաւում է ուզում է նայել, Մարգարը նրան գրկում է և սկսում համբուրել)։

ԴԱՆԵԼ.— Վայ յես քու հերն անիծեմ...

ՅԵՂՍՈ.— Թող, մարդ կտեսնի, ամոթա (ուզում է նրա ձեռքից ազատվել)։

ՄԱՐԳԱՐ.— Ես գէշերվա կեսին մարդը ստեղ ի՞նչ դաւթա անում (համբուրում է)։

ԴԱՆԵԼ.— Շան տղի բերանը համիա ընկել, լոտնիա ու ել բաց չի թողնում...

ԳԱՐԱՍ.— Եդ ումն ա բռնել, թող մենք ել տեսնենք։

ԴԱՆԵԼ.— Բեզ հետ ո՞վա խոսում. դուք ինչ եք կոտրված գդալի նման մեջ ընկնում. հլա մտիկ շան տղեն արջի պես վաթթաթվելա։ Բիչա մոտում, թե խեղճ աղջկան խեղդի...

ՏԵՐՏ.— Ուրեմն եղտեղ աղջիկ ել կա... (գլուխը դուրս է հանում)։

ԳԱՐԱՍ.— Կաց տեսնենք եդ ինչ աղջկա... (գլուխը նույնպես հանում է)։

ԴԱՆԵԼ.— Աղջկա անուն ո՞վ տվեց, դուք ինչ եք՝ ձեզանից բաներ մոգոնում։ Գլուխներդ ներս տարեք. բստեղ թամաշի բան չկա։ (նրանց ներս է հրում) են գլուխն ձեզ վոր տեսնի, կդնա խաբար կտա,

կդան մեղ կբռնեն կբանտարկեն, մեր սկսած գործը կխափանվի...

ՅԵՂՍՈ.— Թող ասում եմ...

ՄԱՐԳԱՐ.— Վոր թողնեմ, ուրիշ անգամ դու իմ ձեռք չես ընկնի...

ԴԱՆԵԼ.— Յես քեզ ասում եմ թող, թե չես ձեռք կտամ մարդիկ կհավաքվեն...

ԴԱՆԵԼ.— Ձեռն չտաս շան աղջիկ, թե չես սուղներս կբանդվի...

(Յեղսոն նրա ձեռքից ազատվում է)։

ՅԵՂՍՈ.— Ձեռն տաճո՞ւմ. սրա՞ համար դու ինձ բերիք Եստեղ... հլա մտիկ, ևս ի՞նչ արիւր, չորեքս պատուոտեցիր...

ՄԱՐԳԱՐ.— Վնաս չունի, հերդ. փող չատ ունի. քեզ համար նորը կառնի։

ԴԱՆԵԼ.— Շան տղա դու շորը պատուես, ջարման յես քաշե՞մ։

ԳԱՐԱՍ.— Ջարման ինչի՞ ես մենակ դու քաշում...

ՏԵՐՏ.— Ջարմի բանը հեշտ ա, դու ասա գործը հաշողվի։

ՄԱՐԳԱՐ.— Յեղսո ջան, մենակ մի գնա մուխն ա, կվախենաս. կաց ես քթոցը դադարկեմ, դամ քեզ ճամբու դնեմ (դարմանով լիքը քթոցը շուռ է տալիս նրանց գլխին և դուրս գնում)։

ԳԱՐԱՍ.— Ես դարմանը ում՞ լցնում գլխներին...

ՏԵՐՏ.— Ազատեցեք, յես խեղդվեցի...

ԴԱՆԵԼ.— Սո՛ւս, ձեռն միք հանի

ՏԵՐՏ.— Դարմանը լցվել ա բերանս, շունչս կտրվում ա, քիչա մնում մեռնեմ, դու ասում ես ձեռն մի հանի։

ԴԱՆԵԼ.— Թեկուղ մեռնես, ի՞նչ կա վոր...

ԳԱՐԱՍ. — Ճիշտ ա առում. բնդհանուր դործի համար կարելի ա և մեռնել...

ՏԵՐՏԵՐ. — Եղ ինչի՞ դուք չեք մեռնում... (դորմանք վրաներից թափ տալով դուրս են գալիս).

ԴԱՆԵԼ. — Սպասի, մի դամ տուն, յես քու հերը կանիծեմ: Շուն չան վորդի: Ուրիշ անգամ ըլեր, դու իմ ձեռքից չեյիր աղատվի, կբռնեյի կդցեյի դար մանի մեջ շան նման քեզ կխեղդեյի. լավ աղատվեցիր... (վտի ձայն) հրեա են մարդն եկավ. դնանք ներս:

ԳԱՐԱՍ. — Գնանք... (Դանել, Դարասիմը և տերտերը հորից մտնում են մարաքը).

Տ Ե Ս Ի Լ 5

Նույնք և քանտիտ:

Բանտիտը յափնջին վրան գցած, բաշլուղը գլխին փաթաթված, վազ գերս և գալիս և գնում մտնում մարաքը:

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ԶՈՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը Սերկայացնում է գյուղի աղքատը: Աջ ու ձախ կողմից փողոց: Փողոցի վրա հողե կտուրներով մի հարկանի տեր: Յերեկո յե: Լուսամուտներից հրազի աղտույտներ և յերեվում:

Տ Ե Ս Ի Լ 1

Դարասիմ և տերտեր

ՏԵՐՏԵՐ. — Աստված հաջողի, սրանք կգնան, դու նորից քու առուտուրդ կանես:

ԴԱՐԱՍ. — Այրանք կա՞, վոր առուտուր անեմ: Անիծվածները խողկի ապրանքը ձեռքներին վալյուտա յեն շինել, արտասահմանից մեքենաներ են բերել տալի: Մանապուլիա ա: Այրանք չի ճարվում. ապրանքի սով ա:

ՏԵՐՏԵՐ. — Կոտլերատիվներում եղբան ապրանքը բա դրանք վո՞րտեղ են բերել լցրել...

ԴԱՐԱՍ. — Ի՞նչ են լցրել. դուխի ա, պուդրի, ու մեկ ել կնկա շապիկ վոտաշոր ել ուրիշ բան կա՞:

ՏԵՐՏԵՐ. — Յես զարմանում եմ, խորհրդային Իշխանությունը եղ ի՞նչ տեսակ կառավարություն ա, վոր կնգա շապիկ վոտաշոր ա ծախում: Ճիշտ են առում, վոր կոմունիստները կանանց համար առհասարակ շատ են մտածում:

ԴԱՐԱՍ. — Կնիկարմատներից ձեռ են քաշել, հմի մեռելների վոտերները ողտադործելու խնդրովն են գրադված: Ճամբին դալուց չտեսա՞ր մեշտկները լցրած, տանում եյին:

ՏԵՐՏԵՐ.—Տեսա, բա չտեսա. ուրեմն, նրանք մեռելի վոսկորնե՞ր եր:

ԳԱՐԱՍ.—Մեռելի վոսկոր չեր, բա ի՞նչ եր: Մրանք ել տավար չեն մորթում, եղբան վոսկորներ դրանք վորտեղի՞ց են հավաքում: Ես որ—եղուց գերեզմաններում մի հատ մեռել չեն թողնի. հանելու յեն: Մարդիկ գյուտարարություն են անում:

ՏԵՐՏԵՐ.—Դե լավ, դրանց գյուտարարությունը հենց մեռելների գլխին եկավ: Եդ գերեզմանները դրանք յերկու որումը կդադարկեն, բա նրանից հետո՞:

ԳԱՐԱՍ.—Նրանից հետո պառավների յախից են բռնելու: Գործի անընդունակ մարդկանց սրանք չեն սիրում: Ես ամեն ինչի պակաս վախտը նրանց հաց կտան կպահե՞ն: Թո՛ւնտախորելու յեն գոռով մեռցնեն, վոսկորները տանեն—ոգտադործեն:

ՏԵՐՏԵՐ.—Ճիշտ ես ասո՞ւմ:

ԳԱՐԱՍ.—Մուտ ասելու ի՞նչ ունեմ: Խորհրդային յերկրի գյուտարարները բա հո առանց վոսկորի չեն մնալու: Դե լավ, դրա համար դու մի մտածի հեշտ ա, մի բան կանենք: Պինդ տեղը ընկնի, մի սատկած գոմեշ կառնեմ կտամ, նրանք քիպանից ձեռ կքաշեն: Հրեն կնանիքը յեկեղեցու դռանը հավաքվել են, դու գնա նրանց ագիտացիա արա, ինչ վոր հարկավոր ա հալի ու նրանց զըխումը մտցրու: Դու հոգեվորական մարդ ես, նրանք քեզ կլսեն ինչ վոր ասեա՝ կհավատան: (Դուրս եմ գնում):

Յեղսոն մի քանի ուրիշ կանանց հետ, կուծը ուսերիմ դրած, գալիս են աղբյուրից ջուր տանելու

Յեղսոն, կանայք, հետո Հրուշ և Զմրուխտ

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Կուլակի աղջիկ, դենը քաշվի:

ՅԵՂՍՈ.—Պատճա՞ռը:

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Պատճառ—մատճառ չեմ իմանում. քեզ ասում եմ՝ դենը քաշվի:

ՅԵՂՍՈ.—Հերթը իմա տ, յես քեզանից առաջ եմ յեկել:

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Ի՞նչ անեմ, վոր դու ինձանից առաջ ես եկել: Յես վռազում եմ: Գործ ունեմ:

ՅԵՂՍՈ.—Շատ հարկավոր ա, թե դու դործ ունես: Քու կարծիքով, ուրեմն, մենք անդո՞րծ ենք:

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Ձեռդ կտրի, թե չե կուժը կտամ դուխդ կկոտրեմ: Ես ախարի ջրից խմելու դուք սկի իրավունք ել չունեք: Հրե՞ն առվի ջուրը, գնացեք խմեք:

ՅԵՂՍՈ.—Բա ինչի՞ դու են ջրիցը չես խմում:

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Իմ բանն ուրիշ ա, ձեր բանը ուրիշ: Ձեզանից վոր մի քանի մանեթ տուրք են վերցնում, հերդ զարաչու կնգա պես սկսում ա լաց ըլիլ ձենը աշխարհ գցել: Կոմունիստներն այ քանդեցին, այ թալանեցին: Համա ինքը, վոր եսքան տարի թալանում եր, խալխի կաշին պլոկում եր, եդ վոչինչ:

ՅԵՂՍՈ.—Շատ մի խոսա, հերթը տալիս եմ քեզ, արի կուժդ լցրու, գնա, գլխիցս ոադ ըլի: Կատաղած չուն ես դառել. հետո խոսալ չի ըլի՞:

ԶՄՐՈՒԽՏ.—Կատաղած չունը քու հերն ա, վոր սաղ որը պատերի տակ նստած կոլխոզնիկների վրա ա հաջում: Հողս նրա վայրահաջ գլխին: Մեր քուչովն

եւ չի անցնում՝ մի քանի վերջենեմ տամ զլուսիւր
շարդեմ : (Կուժը լցնում դնում եւ ուսիւն և դուրս
գնում)

ՅԵՂՍՈ—Ձեզանից ամեն ինչ սպասելի ա : Սուրեն եւ ա
ձեր ձեռքին, թուրն եւ :

ՀՐՈՒՇ—Բա ուղում եյիր, վոր եղ սուրն ու թուրը
ամեն ժամանակ ձեր ձեռքին մնա : Ինչքան մնա-
ցել ա բավական ա, սրանից հետո եղ սուրն ու
թուրը մեր ձեռքին կլինի, վոր յերբ ուղենանք՝
ձեր գլուխը կտրենք :

ՅԵՂՍՈ—Նա ձեռը կտրեց, հմի սա սկսեց : Լցրեք զնա-
ցեք, յես ետակը կնստեմ—կսպասեմ մինչև վոր
հերթը ինձ կհասնի : (Քաշվում եւ մի կողմ-նըս-
տում) :

ՍԱՆԱՄ—Ճարդ ի՞նչ, դրանից ավելի դու ուրիշ բան
չես կարա ասի :

ՍԱՆԱՄ—Ենքան խոսացիք, վոր արարի ջուրն եւ բա-
րակեց, հողս ձեր գլխին :

ՀՐՈՒՇ—Դիւի սրանց մեղ նա. կուլակները, վոր չը-
նեն, եղ արարի ջուրն եւ կվարարի ու ամեն ինչ
եւ...

ՅԵՂՍՈ—Գնաց յեկավ, ելի կուլակների յախից կպավ

ՀՐՈՒՇ—Մեր թշնամին կուլակն ա. նրան թողած բա
եւ ուրիշ ո՞ւմ յախիցը կպչենք :

ՅԵՂՍՈ—Կպեք, ձեր աչքն եւ դուրս դա : Մի կուժ
ջուրն եւ գլխներիս հարածում եք...

(Կուժը ձեռքին առանց ջրի դուրս ե գնում) :

ՀԵՐԻՔ—Նեղացավ ու առանց ջրի վերկացավ զնաց :
(Սեակը տնից դուրս ե գալիս փողոց, դռան առաջ կանգ-
կանգնում) :

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Նույնի 4 Սահակ

ՍՀԱԿ—Ես կնիկը ինձ ասում ա, տանը նստի ինքը
դուրս ա դնում սհաթներով կորչում, հրեն ար-
արում նստած մասլահաթ ա անում. բռնեց եւ
գլխոյի : Նա կոմունիստներն եւ միթամ խալիսին
լավութիւն արին : Քանի եղ արարուրը չկար,
ես մեր կնանիքը կուժը տանում Լյին տալի առվի
տակովը լցնում յերկու բոպէյում տուն դալի :
Հմի վոր գնում են եւ յերկու սհաթ չեն գա (նըս-
տում ե քարի վրա, չիքուխը լցնում) :

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Սահակ և Սանամ

ՍՀԱԿ—Աստվածը հաջողի մեկ եւ վոր դնաս յե՞րբ
կդաս :

ՍԱՆԱՄ—Դե յես մեղավոր չեմ :

ՍՀԱԿ—Իհարկե դու մեղավոր չես, մեղավորը կամու-
նիստներն են, վոր եղ արարուրը չինել են : Ժողո-
վատեղի քիչ ունեյին, եղ մեկն եւ արկաղորին,
աչքներս լիս :

ՍԱՆԱՄ—Ձուրը կտրվել եր, սպասում եյին ջրի դա-
լուն :

ՍՀԱԿ—Ձուրը կտրված եւ վոր չլինեք, ելի դու կու-
լանալի : Անկարելի բան ա, կնանիքը իրար վոր
«ոստ եկան», եւ պրծավ, յերկու սհաթ կկանդ-
նեն կիտոսան : Դե յես գնացի :

ՍԱՆԱՄ—Ո՞ւր ես գնում. կաց չայ գցեմ խմի հետո
դնա :

ՍՀԱԿ.— Հարկավոր չի:

ՍԱՆԱՄ.— Գնում ես:

ՍՍՀԱԿ.— Ձեռ տեսնում, վոր գնում եմ: Ինչ ա՞, բան եյիր ասելու: Առա, յես վառողում եմ, ժամանակ չունեմ: Տեղ եմ գնում: Դանել աղան կանչել ա, գնամ տեսնեմ ինչ ա ասում:

ՍԱՆԱՄ.— Ախր, դու խոստացել եյիր, վոր ես գշեր ինձ թատրոն տանես:

ՍՍՀԱԿ.— Յես ել ասեմ բան ա ասում:

ՍԱՆԱՄ.— Դա բան չի՞: Մեր շեֆերը եկել ես գշեր ներկայացում են տալու, հարեւանները դնում են, ասում եմ մենք ել գնանք, քանի տարի ա թատրոն չեմ տեսել:

ՍՍՀԱԿ.— Ձեռ տեսել հալբաթ մի որ կտեսնես. աշխարհքը չքանդվեց և դու առանց թատրոնի չմնացիր: Ասենք դու վոր գնաս ել միենուլն ա քեզ չեն թողնի: Եդ ներկայացումը կոլխողնիկներին համար ա:

ՍԱՆԱ.— Ներկայացումը կոլխողնիկների համար ա. կինոն՝ կոլխողնիկների համար ա. կոոպերատիվի ապրանքը կոլխողնիկների համար ա. բաղիոն կոլխողնիկների համար ա:

ՍՍՀԱԿ.— Վարկը՝ կոլխողնիկների համար ա. սերմացուն կոլխողնիկների համար ա, տրակտորը կոլխողնիկների համար ա. մի խոսքով խորհրդային յերկրում ամեն ինչ կոլխողնիկների համար ա: Հմի քու ասելը ի՞նչ ա:

ՍԱՆԱՄ.— Իմ ասելս են ա, վոր դու ինչի՞ կոլխողից դուրս եկար, գնա նորից գրվի:

ՍՍՀԱԿ.— Կրվելու եմ. բայց թե սպասում եմ տեսնեմ եդ գրվողների բանը վոնց ա՞ ըլում: Բալբի թե

լավ չի. ինչի՞ դուր տեղը մենք մեր տունը մեր ձեռքովը քանդենք: Դե յես գնացի: Բան ա, թե վոր կուշանամ, դռները կողպի, ճրագը հանգցրու քնի (Դուրս ե գնում):

ՍԱՆԱՄ.— Կքնե՞մ թե չե, եդ քու բանը չի: Դու գնում ես գնա: Անիծվի խափաթթը. Պառտիկցի, յես քու ձեռին մի լավ որ չտեսա: (Կուժը վերցնում ներս ե գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 5.

Դանել, Գարաաիմ և տելտեր

ԴԱՆԵԼ.— Դուք ինձ են ասեք, եդ ժողովը նրանք վոր տեղ են արել:

ԳԱՐԱԱԻՄ.— Դու ել մաղալու հարց ես տալի:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ի՞նչ նշանակուլթյուն, թե կուղ վորտե՞ղ, վոր արած լինեն:

ԴԱՆԵԼ.— Դուք ինձ չհասկացաք: Յես ասում եմ, յեթե եդ ժողովը նրանք Արշավիրի տանը արած ըլեն, գնալներս դուր ա: Իսկ յեթե կոլխողի կանցիլյարումը արած ըլեն, մեր գնալը միաք ունի: Ակոչկի տակ կնստենք, միթամ իրար հետ զրից ենք անում: Նրանց խոսակցությունից ելի ինչքան չլինի, մի քանի խոսք կլսենք, դրանից մեր յեղրակացությունը կհասնենք:

ՏԵՐՏԵՐ.— Արդար խոսք ա, եդ բանը իմ մտքին չեր գա:

ԴԱՆԵԼ.— Բացի ավետարանի գրածներից, քու մտքին ուրիշ բան չի գա: Սովորել ես ավետարանը բռնես ձեռք, միենուլն աղոթքներն ու խոսքերը ամեն տեղ ու ամեն ժամանակ կրկնես:

(Խոսելով դուրս են գնում):

Արշավիր և Սերք

ՍԵՐՈՒ.—Են որը Մարգարը ինձ ասում եր, վոր եղ անիծվածները խմելու մահանով ամեն սր հավաքվում են Դանել աղի տունը սաղ գշերները նրատում և կոխողը քանդելու համար ինչ վոր ծըրադիրներ են մշակում...

ԱՐՇԱՎ.—Եհ, թող մշակեն. ինչ ես վախենում: Իշխանութունը մեր ձեռքին չի՞. բնումը ամեն ինչ կխեղդենք: Ձենք թողնի, վոր նրանք իրանց ծրադիրը իրադորեն:

(Խոսելով դուրս են գնում)

Հերիքնազը, յերեխան գրկած գալիս է Սեակի տան դուռը ծեծում: Սամամը դուրս է գալիս:

Հերիքնազ, Սամամ—Խեղճ Նարգիզ և Հրուշ

ՍԱՆԱՄ.—(Անքից) Եդ ո՞վ ա:

ՀԵՐԻՔ.—Սանամ մոգիր, տանն ե՞ս: Ասում եմ, ես երեխան մի սհաթ թողնեմ թու կուշտը: (Միմիանց հետ լուռ խոսում են):

ՀՐՈՒՇ.—Մոռերի բացման հանդեսի որը դեյրես կը կարեմ. կվերջացնեմ:

ՆԱՐԳԻԶ.—Բա հո եղ պատում չորերով չլուսեա դա: Մոռերի բացման հանդեսի որը ասում են քաղաքից ուրիշ մարդիկ են դալու:

ՍԱՆԱՄ.—Արար աշխարհ իմացել ա, բա եղ վո՞նց, դու չես իմացել:

ՀԵՐԻՔ.—Ես լսեալը վրաս կապել ա, կարո՞ւմ եմ տնից դուրս գամ: (Ֆարի վրա նստում է և յերեխային ծիծ է տալիս):

ՍԱՆԱՄ.—(Հերիքնազի աղանջին) Հարյուր մետրանոց յորդան են կարել տվել: Կոխողի նախադան ես յերկու որս, ասում են, դնալու ա բերի: Ուրիշ տղամարդկանց հետ կոխողի կնանիքը սրանից հետո եղ յորդանի տակ գշերները միասին պտեն պարկի:

(Հրուշ ու Նարգիզը կանգնած լսում են)

ՀԵՐԻՔ.—Վուշ, բոռանամ: (Ասում ականջից վեր է կենում) Յես նամուսով կնիկ եմ, վիզս կարեն յես իմ մարդուն թողած ուրիշ տղամարդու հետ չեմ պարկի:

ՆԱՐԳԻԶ.—Հողս քո շաշ դիտին. եղ վո՞ր կնիկն ա գտվել իր մարդուն թողնի, զնա ուրիշ տղամարդու հետ պարկի:

ՀԵՐԻՔ.—Հարյուր մետրանոց յորդանը բա ինչի՞ համար եք կարել տվել:

ՆԱՐԳԻԶ.—Ե՞ր ում միտքը վոր ծովել ա, նա մի մետրանոց յորդանի տակ էլ ամեն դիշեր ուրիշի հետ պարկում ա: Խնդրում եմ, դու կոխողի կնանիքին նրանց հետ չխոսեն...

ՀՐՈՒՇ.—Կուրակների տարածած պրամակացիան ա: Նրանց առածներին մարդ կհամարտա՞: Քիչ առաջ. չեմ իմանում, ով եր ասում, իբր թե պառակներին թունավորում ենք, վոր նրանց վոսկորները տանենք ոգտադորենք:

ՀԵՐԻՔ.—Յես ել եմ իմացել. ուրեմն, սո՞ւտ ա:

ՀՐՈՒՇ.—Ի հարկե, սուտ ա:

ՍԱՆԱՄ.—Մեկ ել են ա սուտ, վոր մոռերը չենում եք, վոր դրա մահանով երեխեքը հավաքեք, դարկեք Մոսկով:

ՀԵՐԻՔ.— Վույ քառանամ, վոր հաղար տարի մեա,
յես իմ երեխին մտուր չեմ տա... Գնամ մարդիս
ասեմ, կոլխոզից դուրս գրվի. չեմ ուղում...
կոլխոզն ել ձեր դիտին դպչի, ձեր մտուրն ել...
Պաքերա շներ, մտուրի մահանով երեսեքը ու-
ղում եք ձեռքներիցս խեք... (Դուրս ե գնում) :

ՆԱՐԳ.— Սանամ մոքիր, գլխիդ եղ սալիտակ մազերիցն
ամաչում եմ, թե չե բերանս բաց կանեմ, հա-
ղար ու մի ալել պակաս խոսքեր կասեմ : Պառավ
կնիկ ես, բա ամոթ չի քեզ համար, լյտենց սուտ-
սուտ լուրնր ես տարածում :

ՍԱՆԱՄ.— Աղջի, դե յես ինձանից հո չե՞մ հնարում :
Յեկեղեցու դռնով անցնում եյի տերտերը ուրիշ
կնիկ արմատների հետ կանգնած խոսում եր, յես
ել իմացա :

ՆԱՐԳԻՉ.— Վայ յես քու տերտեր գլուխը թաղեմ :
Տեսնում ես, եղ գլուխ մեռածը ես կնիկ արմատ-
ների միտքը վոնց ա պղտորում :

Դե լավ, նա վոր ասում եր, բա լու. խելքին ինչ
ա դալի՞ : Երեսեքը ինչի՞ համար պտի դրկեն
Մոսկով : Մոսկավյում երեսա չի հարվում, թե
ոսները երեսի կարոտ են : Գնանք, սրանց բան
հասկացնելը դժվար ա... (Հրուշի հետ դուրս ե
գնում) :

ՍԱՆԱՄ.— Երեվում ա, վոր տերտերը սուտ եր ասում :
Թաղեմ նրա սուտասան գլուխը, նա իր կյանքում
յանի —յե՞րբ ա մի դուզ խոսք ասել, վոր հմի ասի,
դուր տեղը սրանց կշտին ամոթով մնացի : (Դուրս
ե գնում) :

ՎԱՐԱԳՈՒԹՐ

5-ԲԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը ներկայացնում ե Դանել աղի բնակարանը : Գիշեր
ե : Մարգարն ու Յեղսոն թախտի վրա նստած միմիանց
հետ խոսում են :

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Մարգար և Յեղսոն

ՄԱՐԳԱՐ.— Տունը ընենց թամղացրել են, կասեա
տներից թոչում են : Ես յե՞րբ հավաքեցիք, վոր
յես չաեսա :

ՅԵՂՍՈ.— Յես ել տանը չեմ ըլել : Ձեմ իմանում :

ՄԱՐԳԱՐ.— Երեվում ա, վոր դու յել ես տանը դավե-
րյա չունիս : Լսիր, արի դու սրանցից հեռացի,
զնանք կոմսոմոլ գրվի :

ՅԵՂՍՈ.— Կընդունեն, վոր :

ՄԱՐԳԱՐ.— Կընդունեն, յեթե դու քու ծնողների հետ
կապ չունենաս : Բայց թե կարող ա պատահի,
վոր դու Ֆիկտիվնի կերպով ծնողներիցդ բա-
ժանվես, բոննց բաժանվելուց բան դուրս չի դա :
Վորյեվե բանով պտի ապացուցես, վոր
դու իսկապես մեղ հետ ես : Այ խոսքի որինակ,
վոսկեղենի ու երծաթեղենի պահված տեղը,
վոր ինձ ստես, եղ արդեն ապացույցա, վոր դու
իսկապես մեղ հետ ես :

Նույնք և Դանել

ԴԱՆԵԼ.—Աղջի, թու երեսը շան երեսա՞: Ելի դու կանգնել արա հետ խոսում ե՞ս: Դու չե՞ս ամաչում: Ես դյուլի հետ դու մենակ ետեղ ի՞նչ ես չիմում: Դե լավ, քեզ հետ յես հետո կխոսեմ, պիտի աչքիցս հեռացի (Յեղոսն դուրս է գնում): Եուն շան վորդի, յես քեզ չե՞մ ասել, վոր դու նրա հետ մի խոսա՞: Ծառայող ես, պիտի թու ծառայությունդ արա, դու ստեղ ի՞նչ պործ ունես, նստել նրա հետ մատաղաթ ես անում:

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոր ծառայող եմ մի բռնի սղաւ ու հանգիստ նստելու յես իրավունք չունե՞մ:

ԴԱՆԵԼ.—Յեթե դու ազատ ու հանգիստ նստել ելիր ուզում, իմ տունը չգայիր, վոր եկել ես ջանդ դուրս դա սաղ որը պտես չարչարվի: Աշխատելու համար ես եկել դու իմ գլխիս աղայություն անելու համար չես եկել:

ՄԱՐԳԱՐ.—Աշխատանքից յես չեմ վախճում, որենքը ինձ ինչքան թույլ ա տալի, յես երբան կաշխատեմ, ինձ ավել բանացնելու դու իրավունք չունես:

ԴԱՆԵԼ.—Եղ իրավունքը յես քեզանից պտեմ հարցնի՞ս, դու ով ե՞ս, ինչացու ես. նարկոմ հո՞ չես. մի վողորմելի բատրակ ես ելի:

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոր բատրակ եմ, անիղու. դավար հո՞ չեմ: Մի քանի մանեթ վող ես տալի գշերը մինչև լույս հո՞ չպտես բանացնի:

ԴԱՆԵԼ.—Փող եմ տալի պտեմ բանացնի, բա վո՞նց:

ՄԱՐԳԱՐ.—Բանացնելուն ել մի արենք կա:

ԴԱՆԵԼ.—Հենց եղ սր ենքան վոր քեզպաներին լեզու ա տվել, հետեերդ խոսել չի բլում, մի խոսքին ուսուցը ջողաբ եղ տալի:

ՄԱՐԳԱՐ.—Պտենք տա, բա վոնց: Ես առաջ եր եր, վոր գլխներս խիում ելիք, ձեն չեյինք հանում: Եղ գնաց, պրծավ, ել չեք անոնի: Հրես գնում եմ բատրակիմին դանդաղում: Տրեխներս մաշվել ա, ինչի՞ տրեխ չե՞ս տալի:

ԴԱՆԵԼ.—Տվածներես ել ախոսում եմ: Զեղ բան տալը հարամ ա, ընենցն ել մի հրամայում ա, կտես գլխիս տերն ա, աներես ձանձի նման կպել ու ել ձեռք չեք քաշում: Թու, ես ի՞նչ որենք ա, ես ի՞նչ կանոն ա: Նոքարը վոր նոքար ա նա ել գլխներս աղա ա դառե՞լ: Յերեսդ շուտ տվիր թե չե սատանի պես վոտով գլխով կկորչի: Ես ուր ա՞ ժողով ա գնացել, ես ուր ա՞, միություն ա գնացել: Տո ձեր միությունն ել դրլսներիդ գլխի, ձեր ժողովն ել: Ախր նոքարն ի՞նչ ժողով գնան ինչ. դուք ել վոր ժողով չգնաք, ով ա՞ իմանում աշխարհը կքանդվի:

ՄԱՐԳԱՐ.—Դրանով դու ի՞նչ ես ուզում ասել:

ԴԱՆԵԼ.—Դրանով յես ես եմ ուզում ասել, վոր յեթե իրավունք են տվել մեղ մարդ բանացնեք, ել կտորած գդալի պես ինչի՞ են ամեն բանի մեջ իրանք խառնվում: Թողնեն մենք վո՞նց ուզում ենք, ընենց բանացնենք:

ՄԱՐԳԱՐ.—Թորհրդային Իշխանությունը եղ իրավունքը ձեզ չի տա:

ԴԱՆԵԼ.—Եղ վոնց ա՞, Թորհրդային Իշխանությունը մեզանից վող առնելը իմանում ա, իսկ իրավունք տալը չի իմանում: Բա ես լավ ա՞, վոր քու աղ-

քատի նման ամեն սհաթ թուղթը բերում դեմ
եք անում, ես ինչ ա՞ սոցատրախն ա, պտես տա,
ես ի՞նչ ա. կուլտ-կըթական ա, պտես տալ, դաս
րումար դառնա ձեր սոցատրախն ել, ձեր կուլտ-
կըթականն ել: Ձեր ձևաքին կրակ հո՞ չընկանք:
ՄԱՐԳԱՐ.—Եդ խոսքերը ավելորդ ա, խորհրդային
յերկրում ապրում եք. խորհրդային որենքներով
նստեք վերկացեք:

ԴԱՆԵԼ.—Ձենդ կտրի, դուրս կորի իմ տնից: Սրանից
հետո ել դու ինձ հարկավոր չես, չուն շան
վորդի...

ՄԱՐԳԱՐ.—Հարկավոր չեմ, դո՛ւրս արա, ել ինչի՞ ես
հայհոյում...

ԴԱՆԵԼ.—Դու հլա կանգնել խոսում ե՞ս, գնա աչքիցս
հեռացիր, թե չե կը բռնեմ կզցեմ վոտիս տակ
ենթան կտամ, վոր կսատկես... (հրելով նրան
դուրս և ամուս):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Դամել և Հեղինար

ՀԵՂԻՆ.—Այ մարդ, ինչի՞ ես դադին ճամբու դրի:

ԴԱՆԵԼ.—Հմի կանգնելու եմ դրա համար զեզ յերկու
սհաթ բացատրություն տամ: Գեթ տվեց
ճամբու դրի: Ես տան տերը յես չե՞մ:
Իրավունքը իմ ձեռին չի՞. վանց վոր կու-
զեմ ընենց ել կանեմ: Թող գնա կորչի, փշա-
ցած, աներես լակոտ եր: Սաղ որը աղջկադ քա-
մակիցն ել ընկել. նրանից ձեռ չեր քաշում: Ես որ
եզուդ նրա հետ մի բան կպատահեր, դե արի ու
խայտառակի:

(Դրսից դուրս ծեծում են)

ՀԵՂԻՆ.—Դուրս ծեծում են. գնամ տեսնեմ եդ ովա.
(ուզում և գնալ):

ԴԱՆԵԼ.—Կաց յես կը գնամ: Դու գնա Յեղսոյի հեռ
նստուլը ընենց սարքաված, բերեք դրեք հստեղ:

ՀԵՂԻՆ.—Ղոնաղները նոր գնացին. ել ինչի՞ ա
հարկավոր:

ԴԱՆԵԼ.—Նրանք գնացին, հմի ուրիշներն են դալի:
Լսիր, մի չորս շիշ են հին գինուցը կլցնես-կբե-
րես Կաց. ի՞նչ եյի ուզում ասել, մոռացա: Հա,
դակուսկեղեն ու մի քանի տեսակ միքդ ել կավե-
լացնես: Դե շուտ ել մի ուշանա: (Հեղինեն դուրս
և գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Դամել և Գարսախ

ԴԱՆԵԼ.—Նրանք եկա՞ն.

ԳԱՐՍԱ.—Եկան—բայց թե վախ են դարուն: Զեյին դա-
լի, մինչեվ համոզել եմ, ըստեղ ա հա-
սել: Սհակի տանից նրանք վոր դուրս եկան, վո-
տի վրա կանգնել չեյին կարողանում: Ստիպված
մեկի կռնից յես եմ բռնել, մյուսի կռնից տեր-
տերը և եսպես խոսելով մի կերպ բերել տեղ ենք
հասցրել: Հրեն գնա տես, բաղչի դռան նըս-
տել գինջանում են:

ԴԱՆԵԼ.—Եդ լավա, վոր խմած են.

ԳԱՐՍԱ.—Խմած վոր չլինեյին, չեյին դա: Դու են աստ,
ձեր գյադեն տանը հո չի: Շատը նրանից եյին
քաշվում: Յես նրանց խափել եմ, վոր Դանել
աղան նրան ուրիշ տեղա ուղարկել:

ԴԱՆԵԼ.—Սուտ չես ասել, յես նրան ետոր ճամբու դրի:
Սրանք դադարի բաներ ա, գնա նրանց ասա թող

ձերս զան, հարեւանները նրանց կտեսնեն,
լավ չի:

(Նրանք յերկուսով դուրս են գնում, իսկ Հեղի-
նարը Յեղատի հետ միասին սեղանը բռնած բե-
րում են, սուփրամ գցում և ամեն ինչ դնում
պատրաստում):

Տ Ե Ս Ի Լ 5.

Հեղինար և Յեղատ.

ՅԵՂԱՏ.—Որը հաղար ու մի տեսակ չուն ու գել կգան-
կնստեն կուտեն կխմեն եղ ծախսերը նրա աչքին
չի դա, իսկ ծառայողը, վոր մի ջուխտ ար-
բխա ուզում, կամ մի երկու խոսք ավելա ա-
սում, նրա հետ կովումա ու նրան ճամբու դնում:
Կոմունիստները ձեզ վոր ըտենց հուպ են տալի
հախն ա: Մեր տան մեջ ելած չեղածը վոր
համարել սլահել եք, դուք կարծում եք
նրանք ձեռքներեցդ չե՞ն խլելու. ընենց խլեն, վոր
աչքներդ բաց մնա... դուք հլա սպասեք:

ՀԵՂԻՆԱՐ.—Աղջի ձենդ կտրի, դնա բուֆետից գինին
ու են մնացած զակուսկեղենը վերցրու բեր:

ՅԵՂԱՏ.—Ձեմ դնում, ել սրանից հետո, յես ես տան
դործին վոր ասես, ձեռ չեմ տալու: Դուք ինչ
ուզում եք արեք: Մարդարը իրա գրքերը թո-
ղելա, եղ գրքերը վերցնելու եմ կարդամ—պատ-
րաստվեմ, դնամ կոմսոմոլ գրվեմ:

ՀԵՂԻՆ.—Վոր ընդունեն, կգրվես:

ՅԵՂԱՏ.—Ձեզ մոտ վոր մնամ, իհարկե չեն ընդունի...
Ձեզանից կհեռանամ. նրանք ինձ ընդունեն...
(դուրս ե գնում):

ՀԵՂԻՆ.—Քարը գլուխդ. ի՞նչ ուզում ես արա: Ձեր

ձեռքին յես կրակն եմ ընկել: Կես գիշերա դա-
ռել, յես վոտի վրա եմ. մեկը դնում, մյուսը՝
դալի: Միսհաթ հանգստություն չունեմ: Ձա-
րումար դառնա թե սա ել կյանքա, վոր յես եմ
քաշում:

(Յեղատս չորս շիշ գինի և գակուսկեղեմ ձեռին
գալիս ե):

ՅԵՂԱՏ.—Առ դիւր թող դան ղխակվեն: Դրանց աչքն ել
դուրս դա: Կարծես նրանք իրանց տանը ուտելու
բան չունեն. սոված չների նման մի գլուխ ուրի-
շի դռներն են ընկած (ձեռքին բռնած բաները
դնում ե սեղանին և դուրս ե գնում):

ՀԵՂԻՆ.—Ես աղջիկը թամամ գովել ա: (Սեղանը կար-
գի ե բերում և դուրս գնում: Իսկ Դանելը, Դա-
րասիմը, տերտերը, Տիգրանը և Ավետիքը ներս
են գալիս: Տիգրանն ու Ավետիքը խմած են):

Տ Ե Ս Ի Լ 6.

Դանի, Դարասիմ, տերտեր Տիգրան և Ավետիք.

ԴԱՆԵԼ.—Համեցեք, համեցեք... եղ վո՞ր խաչիցնա,
արժան համարեցիք մեր տուն դալ:

ԴԱՐԱՍ.—Դանել աղա, դրա մասին հետո կխոսենք,
դու են ասա, հարեվանության մեջ կոմունիստ
կամ թե կոմսոմոլ հո չի ապրում:

ԴԱՆԵԼ.—Թեկուզ ապրեն, ի՞նչ կա վոր, կոմունիստ-
ները կամ թե կոմսոմոլները մեզ վնաս տվող
մարդիկ չեն: Յես նրանց ընդհանրապես չաա եմ
հարգում: Նրանք որինակելի մարդիկ են:

ԴԱՐԱՍ.—Դու ինձ չհասկացար. յես նրա համար եմ ա-
սում, վոր խոսքի որինակ ես մարդիկ չու տունը
դռնալ են եկել. դու գիտես, վոր դռնաղը ընենց

մի բան ա, վոր անկախ դիրքից ու պաշտոնից ամեն ժամանակ նշ մարդ կարող ա իր ուղած տեղ դնա:

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա: (Շարունակ ուտում խմում է):

ԳԱՐԱՍ.—Խոսքի որինակ. եսոր ես մարդիկ քու տունն են եկել, եղուց իմ տունը կգան, բայց թե խընդիրը նրանումնա, վոր ուրիշները, յեթե տեսնեն, զուռնա են շինելու աշխարհով մի հրատարակեն, վոր կոլխողի նախագան և դյուղխորհրդի նախագան կուլակներին տանը նստած խմում եյին:

ՏԻԳՐԱՆ.—Դե լավ, խմիրն ամոթ բան հո՞ չի:

ԴԱՆԵԼ.—Գարատիմի խոսքն ել հենց դրա վրա ա դալի, վոր պտեն ասի, վոր դուք կուլակներին աղբեցության տակն եք ընկած:

ԱՎԵՏԻՔ.—Ե, կարծում եք չե՞ն ասում:

ՏԻԳՐԱՆ.—Եհ, թող ասեն, նրանց ասելուն ովա բանի տեղ դնում: Փառք ասսու, իմ վերընտրության ժամանակ դու քու աչքովդ տեսար, թե յես ինչ հեղինակություն եմ վայելում: Ճիշտա, մի քանի անտակտ մարդիկ փորձ արին կոլխողի նախագահի պաշտոնից ինձ հեռացնեն, բայց եղ փորձը նրանց չհաջողվեց, վորովհետեւ յես հեղինակություն ունեմ: Հետեւապես ինձ իմ պաշտոնից հեռացնել նրանք չեյին կարող:

ԴԱՆԵԼ.—Յեւ շատ կոխալվեյին, յեթե նրանք կոլխողի նախագահի պաշտոնից քեզ հեռացնեյին: Յես ասել, և ելի ասում եմ, վոր քեզպես կոլխողի նախագահ, Ալեքսիքի պես, դյուղխորհրդի նախագահ սաղ աշխարհը, քանդեն չեն ճարի:

Բայց գուց չկարծեք, վոր յես յերեսներդ կեղծապորտություն եմ անում: Զե, յես եղ խոսքերն անկեղծ սրտով եմ ասում:

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա. Դանել աղան, եղ խոսքերը անկեղծ սրտովա ասում: (Գիմիմ լցնում է խմում):

ՏԻԳՐԱՆ.—Վոր ըսենցա, թողեք անկեղծ սրտով մի քանի խոսք ել յես ասեմ:

ԲՈԼՈՐԸ.—Խնդրենք, խնդրենք...

ՏԻԳՐԱՆ.—Դուք գիտեք, վոր սովորական լեզվով, մենք ունեւորներին՝ կուլակ ենք ասում, բայց թե կուլակներին մեջ տարբեր հասկացողության և տարբեր հոգեբանության տեր կուլակներ կան: Խոսքի որինակ, կուլակներ կան, վոր բուրժուական որենտացիան են ընդունում. իսկ կուլակներ ել կան, վոր Խորհրդային սլաւոֆոբի վրա կանգնած, ագնիւլ քաղաքացիներ են... Ուրեմն խմում եմ ձեր կենացը: (Խմում է):

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա... (խմում են):

ԴԱՆԵԼ.—Շնորհակալ եմ (խմում է):

ԱՎԵՏ.—Իրավունք կտա՞ք վոր մի խոսք ել յես ասեմ:

ԲՈԼՈՐԸ.—Խնդրենք խնդրենք...

ԱՎԵՏ.—Տիգրանի ասածներին, համարյա թե կարելիա ասել, վոր հարյուր տոկոսով յես համաձայն եմ: Իհարկե, ինչպես վոր ամբողջ աշխարհին և նրամանապես ձեզ ել հայտնիա, վոր ընկեր Տիգրանը կոլխողի նախագան ա, իսկ յես դյուղխորհրդի: Նրա Փունկցիաների մեջ խառնվելու, ընդհանրապես յեւ ներկա դեպքում մասնավորապես, յես իրավունք չունեմ: Բայց թե գաղափարական տեսակետով, նրա ասածները հիմնավորելու և վավերացնելու յես իրավունք ունեմ:

ՏԻԳՐԱՆ.—Զհասկացանք, խաւրդա արա անսենք ի՞նչ ես ուղում ասել:

ԱՎԵՏ.—Յես ուղում եմ ասել, վոր քու ասածները հարյուր տոկոսով ճիշտա, յեթե սրանք հակախորհրդային մարդիկ ըլեյին, սրանց տուն մենք չեյինք դա. բայց թե եկել ենք...

ԴԱՆԵԼ.—Բարով հաղար բարի եք եկել. մեր դռները ձեզ պես աղնիվ մարդկանց համար միշտ բացա: Ուրեմն «Թուլլ տվեք խմենք ձեր աղնիվ կենացը (խմում եմ):

ՏԻԳՐԱՆ.—Շնորհակալ եմ.

ԱՎԵՏ.—Շնորհակալ եմ

ԴԱՆԵԼ.—Յես ել եմ շնորհակալ, վոր արժան համարեցիք իմ տունն եկաք, բայց թե ես մի անդամ դալով բան չի դառնա:

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա: Դանել աղի տունը դուք ամեն որ պետք դա:

ԴԱՆԵԼ.—Ո՞վա բան ասում, թող դան, բայց չեն դալի:

ԳԱՐԱՍ.—Ի՞նչի չեն դալի:

ԴԱՆԵԼ.—Սրանց բանը ով ա՞ հատկանում: Կուլակ անունը կպցրել են ճակատներին, ինչքան ուժները պատումա հու պեն տալիս: Իհարկե, կուսակցական տեսակետով սրանք մեր դեմ գաղափարական պայքար են մղում, բայց թե իմ կարծիքով պայքար մղելու բոլորովին կարիք չկա: Վորովհետեւ մենք խորհրդային պլատֆորմի վրա կանգնած, անշառ մարդ ենք. հակաորինական բան չենք չենք բռնում, վոր մեր դեմ պայքար մղելու կարիք դրացիլի:

ԳԱՐԱՍ.—Դանել աղան ճիշտա ասում: Կառավարութունը, ինչ վոր ուղումա մենք տալիս ենք, ինչ վոր ել դժվարանում ենք և ժամանակին չենք աալի, միեմնույնա, դալիս դոռով ասանումա:

ԴԱՆԵԼ.—Վնաս չունի, թող տանի, դրա համար մենք բան չենք ասում: Միայն թե ուղում ենք իմանալ, եդ տարածները ուրա՞ գնում:

ՏԻԳՐԱՆ.—Ուրիշ տեղ չի գնում, պետական գանձարանն ա գնում:

ԴԱՆԵԼ.—Պետական գանձարանը գնա, վնաս չունի, իսկ յեթե սրա նրա ջիւնա մտնում, դանաղան մարդկանց սեփականությունը դառնում, եդ արդեն լավ բան չի: Իմ ասածները, իհարկե, դուք ձեզ վրա չվերցնեք: Մենք են մարդկանցից չենք, վոր կառավարության դեմ հակառակ բան ասենք: Մեր կառավարությունը լավ կառավարությունա, նա մեր ժողովրդի համար ազատություն, մեր յերկրին հանգստություն և խաղաղություն ա բերել, վոր մենք խաղաղ ու հանգիստ կերպով ապրենք և ուրիշներին վնաս չըտանք:

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա. ավետարանումը գրածա. «խաղաղություն ամենեցուն» (խմում ե):

ԴԱՆԵԼ.—Անորեն բան, իհարկե, ավետարանում չեյին դրի, ուրեմն խմենք կառավարութան կենացը:

ԱՎԵՏ.—Հոտնկայա... Տիգրան «ինտերնացիոնալ»-ը վոր յերգենք լավ կլինի... (Բոլորը վոտֆի եմ կանգնում: Տիգրանն ու Ավետիքը «ինտերնացիոնալ»-ից մի տուն յերգում եմ. կուլակներն ել միևեմ վերջ նրանց ձայնակցում և վերջում բաժակները իրար շրխկացնում եմ, գինին խմում նստում տեղները):

ԴԱՆԵԼ.—Յես ասել եմ, ելի ասում եմ, վոր կառավարությունը մեղավոր չի, մեղավորը մենք ենք, վոր իրար հետ խաղաղ ու համերաշխ չենք ապրում: Շուն ու կապու ենք զատել ու իրար մի

ենք ուտում։ Մի հարցնող ըլի։ Եթա ո՞ւմ հա-
մար, ինչի համար։ Փառք ասու ո՞ր հալատի ու
մի կրոնի մարդիկ ենք, իրար հետ կովեռլ կամ
բաժանելու ի՞նչ ունենք։ Ավելի լավ չի՞
իրար հետ համերաշխ և սերով ապրենք։

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա. ավետարանումը գրվածա,
«սիրեցեք զիմիմիանց»։

ԳԱՐԱՍ.—(Փեշը քաշում է) մի խանգարի։

ՏԵՐՏ.—Թող. խոսքը տեղը վոր եկավ, պտես ասի։
Ի՞նչ էյի ուղում ասեմ... թու. սատանան տանի,
դու ինձ չհկացրիր, ասելու խոսք ել մոռացա։
(Դառնալով Տիգրանին) կաց հարցնելը ամոթ չը-
լինի, դուք կուսակցականներ ե՞ք։

ՏԻԳՐԱՆ.—Ուրեմն, դուք մեր կուսակցական լինելու
մասին կասկածում ե՞ք, խնդրեմ (կուստումը
ցույց է տալիս)։

ԱՎԵՏ.—Խնդրեմ... (նույնպես կուստումը ցույց է
տալիս)։

ԴԱՆԵԼ.—Դե հմի համոզվեցիր, վոր նրանք կոմունիստ-
ներ են։

ՏԵՐՏ.—Բան չեմ ասում, թող կոմունիստներ լինեն,
բայց թե հայ յեկեղեցին, հայ կրոնն ու հայքրի-
ստոնեությունը սրտներումը պինդ պահեն, Գրի-
գոր Լուսավորչա սուրբ հավատը չմոռանան,
ավետարանումը գրվածա «պահյա և զպահպանյա
ըզսուրբ հավատը քո»... (գիմին լցնում է խը-
մում)։

ԴԱՆԵԼ.—(Տերտերին) ավետարանումը գրվածա, վոր
լավ բաներ շատա գրված, բայց թե դրանք ես
տեղ ասելու տեղը չի։ Վերջրեք առանձնապես
խմենք Ավետիքի կենացը։

ԳԱՐԱՍ.—Խմենք... (ուզում է խմել Տիգրանը կամ-
նեցնում է)։

ՏԻԳՐԱՆ.—Սպասեք—չնայած, վոր անհատական կե-
նացներին սկզբունքով յես դեմ եմ, բայց թե յես
կենացը խմելուց առաջ մի յերվու խոսք
եմ ուղում ասել։ Յես ձեզ հարց եմ տալիս, Ավե-
տիքը ովա՞։ Մի չքավոր դյուղացի, այսինքն,
կուսակցության համար ամենահարազատ տարր.
ներկա դեպքում գյուղխորհրդի նախագահ և կա-
ռավարության պաշտոնական ներկայացուցիչ։

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա, ուրեմն խմենք կառավարու-
թյան պաշտոնական ներկայացուցիչի կենացը։

ԴԱՆԵԼ.—Սպասի, են մարդը իր խոսքը չի վերջացրել
(յերկար լռություն)։

ՏԻԳՐԱՆ.—Յես ո՞վ եմ, ըսան վեց թվի ստաժավոր պա-
տասխանատու կուսակցական, ներկա դեպքում,
կոլխոզի նախագահ, այսինքն կոլեկտիվ տնտե-
սության պաշտոնական ներկայացուցիչ։ Ես մար-
դըն ո՞վա, մի կիսագրագետ գյուղացի, բայց
ներկա դեպքում յեկեղեցու ուսուսավոր, այսինքն,
հոգեվոր դասի պաշտոնական ներկայացուցիչ։
Իսկ դուք ո՞վ եք, մասնավոր սեփականատեր,
այսինքն, ունեվոր դասի պաշտոնական ներկայ-
ացուցիչներ, իսկ ներկա դեպքում, խորհրդային
պլատֆորմի վրա կանգնած ազնիվ քաղաքացի-
ներ... ուրեմն խմենք Ավետիքի կենացը։

ԲՈԼՈՐԸ.—Խմենք (խմում են)

ԱՎԵՏ.—Շնորհակալ եմ (խմում է)։

ԴԱՆԵԼ.—Մենք ել ենք շնորհակալ։

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա, մենք ել ենք շնորհակալ։

ԴԱՆԵԼ.—Անուշ :

ԳԱՐԱՍ.—Անուշ :

ԱՎԵՏ.—Անուշ ըլեք :

ԴԱՆԵԼ.—Տիգրան ալլահիւրդին քեզ մոտ : Վերցրեք, ես մի ստաքանն ել առանձնապէս խմենք Տիգրանի կենացը : Կառավարութեան ներկայացուցիչի կենացը, խմելուց հետո, որենքով քսան վեց թվի ստաթավոր և պատասխանատու կուսակցականի կենացը պտենք խմի : Տիգրան ջան, սաղ ըլես, Աստոծ քեզ ավելի շնորք տա : (խմում է) :

ԳԱՐԱՍ.—Տիգրան ջան, սաղ ըլես. յերանի կոմունիստները դիմին ել քու սրտի և քու հասկացողութեան տեր մարդիկ ըլին... (խմում է) :

ՏԵՐՏ.—Արդար խոսքա... (խմում է) :

ԱՎԵՏ.—Տիգրան ջան, սաղ ըլես... (խմում է) :

ՏԻԳՐԱՆ.—Նախքան շնորհակալութիւն հայտնելը թույլ տվեք, մի քանի խոսք ասեմ. (ուշադրութեամբ ընկալելով իր քանդակը և տեսնելով իր քանդակը) :

ԲՈՂՈՐԸ.—Խնդրենք, խնդրենք...

ՏԻԳՐԱՆ.—Քիչ առաջ տեր հայրը մի բան ասաց, եղ ասածներէից երեւում, վոր տեր հայրը մարքսիզմից բոլորովին դադարաւ չունի : Իհարկե, ըստ պաշտոնի և ըստ կ'ընտանի, նրա տեսակետը ճիշտ, բայց թե կրոնը՝ ընդհանրապէս և Գրիգոր լուսավորչա սուրբ հավատը՝ մասնավորապէս մեզ համար նշանակութիւն չունի, քանի վոր մեզ, վորպէս կոմունիստների դիւրեւարակաւ մատերիալիզմը և դասակարգային շերտավորման խնդիրն հետաքրքրում...

ԱՎԵՏ.—Տիգրան, սրանք անկուսակցական մարդիկ են, ըստն խրթին բաները սրանք չեն հասկանա :

ՏԻԳՐԱՆ.—Դրանք վոր չեն հասկանա, յես հո հասկանում եմ... յես քսանվեց թվի ստաթավոր պատասխանատու կոմունիստ եմ. յես պարտավոր եմ լինել յան դիմել ամեն տեղ պաշտպանելու : Տեր հայրը արքայազն բան ա ստամ, նրա ասածները, յեթե մենք մարքսիստներ չվերլուծենք, առաջինը՝ մտքերի շփոթութիւն առաջ կգա և յերկրորդն ել վոր մեզ ոպորտունիզմի և աջ թեքման մեջ կմեղտորեն : Իսկ ոպորտունիզմ և աջ թեքումը ներկա մոմենտում մեզ համար ամենավտանգավորն է. կրակը մենք նրա դեմ պետք է ուղղենք :

ԳԱՐԱՍԻՄ.—(Դանիելին). Դրա ասածներէից դու բան հասկանում ես...

ԴԱՆԵԼ.—Ինքը շատ ա հասկանում : Սպասի, շատ չի քաշի, եղ աջ թեքումը մենք կտեսնենք սրանց ուր կտանի :

ՏԻԳՐԱՆ.—Դանել աղա, աջ թեքման մասին դու ինչ վոր բան ասացիր :

ԴԱՆԵԼ.—Յես են եմ ասում, վոր եղ աջ թեքման կողմնակիցները խելքը գլխներին մարդիկ են, նրանք խելքը բան են ասում, նրանք ձեզ լավ խորհուրդներ են տալի. յեթե դուք նրանց խորհուրդներին հետեւեք, չեք փոշմանի :

ՏԵՐՏԵՐ.—Արդար խոսքա, չեք փոշմանի (խնդրեալ դուրս ե գրպանը) :

ՏԻԳՐԱՆ.—Այլերի տված խորհուրդները յեթե մենք հետեւենք, կուսակցութեան ուղիղ գծից մենք կչեղվենք : ՎԵԿԱՊԵՅԻ տված խորհուրդներն ա մեզ համար կարեւոր : Վեկապե դուք հասկանում եք ինչա՞ն նշանակում :

ԴԱՆԵԼ.—Հասկանում եմ : Վոր անկուսակցական եմ,

դու հենց իմանում ես իմ խելքը բան չի՞ կտրում . կուտակցութեան ծրագիրը ճիշտա, յես չեմ կտրուացել, վեկապեյի անդամ չեմ, բայց թե նրա տրված հրահանգները վոնց վոր հարկնա, յես հասկանում եմ : Վորովհետեւ իմ սոցիալական ծագումը բանվորականա : Աչք եմ բաց արել մեր տունը հենց են գլխից դասակարգայինա ըլել : Հերա վոչխար պահող եր : Մերս՝ բուրդ գող . քիրս՝ թել մանող, տատս՝ խալիչա գործող : Յեւ եղ ժամանակվանից խորհրդային հոգեբանությունը իմ մեջ սկիզբա առել :

ՏԻԳՐԱՆ. — Հասկանում եմ .

ԱՎԵՏ. — Յես ել եմ հասկանում .

ԴԱՆԵԼ. — Խելքը գլխին մարդիկ եք . իհարկե, վոր կը հասկանաք :

ԳԱՐԱՍ. — Տո, ջանմ, սրանք ամեն ինչ հասկանում են, Սեթոյի և Արչավիրի նման անհատներն են, վոր չեն ուզում մեզ հետ յուլա գնա :

ԱՎԵՏ. — Դու ել մարդկանց անուններ տվիր . . .

ՏԻԳՐԱՆ. — Կուտակցական տոմսը, թե յես նրանց ձեռքիցը առնել չտամ, բա յես Տիգրանը չեմ : Բռնուցքով խփում ե սեղանին և վառփի կանգնում : Նրա հետ մյուսները նույնպես վառփի են կանգնում) Նրանց արարմունքը յես չեմ մոռանա :

ԴԱՆԵԼ. — Ինչի պիտի մոռանաս : Նրանք ձեր մասին դանազան բամբասանքներ են տարածում :

ԳԱՐԱՍԻՄ. — Յեւ դուք չկարծեք, թե եղ բամբասանքները մեր ականջին չի հասնում, հասնումա, բայց թե մենք ուշադրություն չենք դարձնում :

ԴԱՆԵԼ. — Իսկ յեթե մեր տեղ ուրիշ հակախորհրդային

մարդիկ լինեյին, ձեր մասին տարածված բամբասանքները նրանք չար նպատակով կգործադրեյին : Իսկ մենք եղ չենք անի : Մենք խորհրդային պլատֆորմի վրա կանգնած, ազնիվ քաղաքացիներ ենք :

(Դանելը, Գարասիմը, Տիգրանը և Ավետիքը դուրս են գնում) :

ՏԵՐՏ. — Արդար խոսքա, մենք խորհրդային պլատֆորմի վրա կանգնած ազնիվ քաղաքացիներ ենք, եղ բանը մենք չենք անի :

(Սեդանի վրայից մի շիշ գինի և մրգերը վերցնում դնում ե գրպանը և դուրս ե գնում) :

ՎԱՄԱԳՈՒՅՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԿԵՐ

Բեմը ներկայացնում է կոլխոզի գրասենյակ: Սեղան, աթոռներ, Լենինի մեծադիր նկարը. կարմիր դրոշակ և առաստաղից քաշ տրված նավթի լամպ: Յերեկոյն Դանելը, Գարասիմը և տերտերը մի անկյունում քաշված, միմիանց հետ խոսում են:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Դանել, Գարասիմ և տերտեր.

ԳԱՐԱՍ.—Կոլխոզը թե վոր եղբան ոգտավետ բանա, տնտեսություն ունեցող կոմունիստները ինչի՞ իրանք չեն գրվում:

ՏԵՐՏ.—Ովա՞ ասում չեն գրվում: Գրվում են:

ԴԱՆԵԼ.—Գիտենք վո՞նց են գրվում: Ես որ գրվում են, մի յերկու որից հետո թողնում հեռանում: Մահանա են բռնում թե մեր կանայքը ռազի չեն:

ՏԵՐՏ.—Եդ նշանակումա, վոր իմ խոսքերը եդ կանանց գլխում տպավորելա: Ել ուրիշ անգամ չասեք թե յես գործ չեմ կատարում:

ԳԱՐԱՍ.—Դրանք դատարկ բաներա. Տիգրանը դար տեսնենք, կոլխոզի անունով մի գրություն կը տա՞, են դինի արաղը գեղից դուրս բերենք:

ԴԱՆԵԼ.—Վոր չտա, տուններս կքանդվի,

ՏԵՐՏ.—Եես ելի գլխի չեմ ընկնում թե եդ դինին ո՞ւմ վրա եք ծախում, դրա առնող մուշտարին ո՞վա:

ԳԱՐԱՍ.—Պետական հիմնարկները:

ՏԵՐՏ.—Մասնավոր մարդկանցից ախր դրանք առեկտուր չեն անում. դրա համար, կարծեմ հրահանգ ել կա:

ԴԱՆԵԼ.—Իսկ քեզ ովա՞ ասում, վոր պետական հիմնարկները առանց հրահանգի են գործ տանում: Նրանց մոտ ամեն ինչ ել հրահանգովա կատարվում: Բայց թե եդ հրահանգ տվողներն ու հրահանգ կատարողները ամեն տեղ ու ամեն ժամանակ հո մի խելքի ու մի մտքի տեր մարդիկը չեն ըլում: Եդ հրահանգը մինչեվ տեղ հասնի և նրան մինչեվ տեղում կհասկանան, մենք մեր իմացածը կանենք...

ՏԵՐՏ.—Հիմա հասկացա...

ԳԱՐԱՍ.—Հոգեվոր մարդ ես. և դրա համար ել բան դու դժվար ես հասկանում:

ԴԱՆԵԼ.—Սուս արեք Տիգրանը գալիս ա:

Տ Ե Ս Ի Լ 2

Նույնի և Տիգրան.

(Տիգրանը մտախոհ ներս է մտնում և զարմացած նայում).

ՏԻԳՐԱՆ.—Ինչի՞ համար եք եկել. դուք ետեղ ի՞նչ գործ ունեք:

ԴԱՆԵԼ.—Գործ ունենք, վոր եկել ենք, գործ վոր չունենալինք, չեյինք դա: Մի խնդրի մասին քեզ հետ ուզում ենք խոսել

ԳԱՐԱՍ.—Դու մեզ մոտ ել չես գալի, մեր գալն ել, հո՞ գիտես ելի. քիչ դժվար ա: Մեզ ետեղ կտեսնեն, հետո քո յերեսը խոսք կդա, լավ չի:

ՏԻԳՐԱՆ.—Եդ խոսքերը ավելորդ ա, յեթե գործով եք

եկեւ, գնացեք Սեթույի մօտ, կոլխոզի նախագահը
հմի նա ա: Կոլխոզի նախագահը պաշտոնից ին-
հեռացրել են: Սրանից հետո, խնդրում եմ դուք
ինձ հետ դործ չունենաք...

(Նարգիզը առանց հայանելու մերս ե գալիս, իսկ
կուլակները մրան տեսնելուն պես իսկույն փուրս
եմ գնում) .

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Տիգրան և Նարգիզ

Տիգրան. — Եդ ի՞նչ անգաղաքավարութուն եր քո
կողմից:

ՆԱՐԳԻԶ. — Իսկ քո կողմից յերեւի քաղաքավարու-
թյունա, վոր կուլակներին հետ նստել, մասլա-
հաթ ես անում: Ձլինի ձեր խոսակցությունը յես
խանգարեցի: Ինչի՞ համար եյին յեկեւ,
ի՞նչ եյին ուզում: Դե լավ, չես ու-
զում, մի սաս, առանց քու ասելու ել կուլակների
միտքը յես հասկանում եմ: Նրանք մեզ համար
լավ բան չեյին ասի:

Տիգրան. — Ձուր ես կարծում, շատ անգամ նրանք ա-
վելի խելոք բան են ասում, քան թե մեր ընկեր-
ները:

ՆԱՐԳԻԶ. — Մեկ ել դու յես խելոք բան ասում. տես-
նում եմ, բերանիցդ մարդարիտներա թափվում,
Կոմունիստին մտիկ ավել ի՞նչ խոսքերա ասում:
Ուրեմն, եդ խելոք խոսքերը դու նրանցից ես սո-
վորե՞լ... հա՛, հա՛, հա՛. ճիշտ ասած, քու
տեղ յես կարմրում եմ:

Տիգրան. — Լեզուդ քեզ քաշի, խոսքդ ճանաչի: (Բը-
ռունցեով խփում ե սեղանին):

ՆԱՐԳԻԶ. — Դե լավ ինչի՞ ես նեղանում: Քեզ սեղան
ջարգելու համար չեն նստեցրել եդ տեղ. խելքդ
հավաքիր գլուխդ, որինավոր դործ արա:

Տիգրան. — Խրատներդ դու պահի քեզ համար, առանց
քու կարգադրության, յես իմ գործը անում եմ:

ՆԱՐԳԻԶ. — Տեսնում եմ վոնց ես անում: Կոլխոզում
ընդունվելու համար դիմում տվողներ կան, յերկու
որա գնում դալիս են, քեզնից պատասխան չեն
ստանում:

Տիգրան. — Սուտ ես ասում, յես նրանց պատասխան
տվել եմ:

ՆԱՐԳԻԶ. — Նա պատասխան չի, վոր դու յես տվել:

Տիգրան. — Յես նրանց հետ յերկար խոսելու ժամանակ
չունեմ:

ՆԱՐԳԻԶ. — Իսկ կուլակների հետ խոսելու ժա-
մանակ ունե՞ս:

Տիգրան. — Իրանով դու ի՞նչ ես ուզում ասել:

ՆԱՐԳ. — Իրանով յես են եմ ուզում ասել, վոր դու
կուլակների գործով ավելի յես հետաքրքր-
վում, քան կոլխոզի խնդիրներով: Ինչպես յերե-
վումա, նրանց տանը կերած աղ ու հացը չես մո-
ռանում, կամ թե չե նրանց դինու արագի համր
են որվանից բերանումդա մնացել:

Տիգրան. — Յես խնդրեցի, վոր եդ բանը ել մյուս ան-
գամ յերեսովս չտաք, բայց դուք ամեն անգամ
կրկնում եք:

ՆԱՐԳԻԶ. — Դե լավ, սխալվ վոր վիզդ ես առնում, ել
չենք ասի: (Ավետիքը պատի քերթը ձեռին քրո-
նած, բարկացած մերս ե գալիս):

Նույնք և Ավետիք.

ԱՎԵՏ.—Աստվածդ սիրես, հլա մի տես ի՞նչ են արել. վերցրել մեզ յերկուսիս ել պատի թերթում նկարել են. սրանք կուլակներն, ես երկուսից մեկը՝ դու յես՝ մեկը՝ յես եմ. գինու բակալը ձեռքներիս բռնած, կուլակների հետ պոռչտի ենք անում...

ՏԻԳՐԱՆ.—Սա ուղղակի խայտառակություննա... (Թեքքը պատռում է). դե արի լեզու գտի սրանց հետ աշխատի:

ՆԱՐԳԻ.—Եդ լեզուն կորած չի, վոր դտներ: Եդ լեզուն կոլխողի ծրագրի՞ր: Դուք վոր կոլխողի ծրագրով աշխատեք, ձեզ ո՞վ բան կասի: Կամ թե չե եդ պատի թերթը հո մենակ ձեզ համար չի լույս տեսնում:

ԱՎԵՏ.—Հենց բաննել եղա, վոր մենակ մեզ համար ա լույս տեսնում: Եդ զահրումարը մի նոմեր չելավ, վոր նրա մեջ մեր մասին բան չգրեն:

ՆԱՐԳԻՍ.—Դրա համար դուք նեղանում ե՞ք:

ԱՎԵՏ.—Քեզ համար վոր գրեն, դու չես նեղանա՞:

ՆԱՐԳԻԶ.—Թե վոր ծուռ բան կբռնեմ, թող գրեն, ի՞նչ կա վոր:

ՏԻԳՐԱՆ.—Խնդրում եմ դու մեզ հետ չհամարադես... մենք կուսակցականներ ենք և կուսակցական տոմս ունենք (կուս տոմսը ցույց է տալիս).

ԱՎԵՏ.—Մենք կուսակցական տոմս ունենք... (կուս տոմսը ցույց է տալիս):

ՆԱՐԳԻԶ.—Վոր տոմս ունեք ինչո՞վ եք ինձանից ա՝ վել... սրանից նրանից մի երկու խոսք լսել եք,

դրանով խալտին դարձացնում ե՞ք: Դուք ձեր արած գործը ցույց տվեք: Տոմսը ի՞նչիսա պետք, վոր բերում աչքսեք կոխում: Հողս գլխներիդ:

ՏԻԳ.—Բոլա ընեխդ շախ տառ. ուրիշները կլսեն, մոթա:

ՆԱՐԳԻԶ.—Դուք կարծում եք ուրիշները ձեզ չեն ճանաչո՞ւմ: Դուք արխային կացեք: Նրանք իմանում են թե դուք ի՞նչ պտուղներ եք: Երեսներիդ, վոր բան չեն ասում, դուք հենց իմանում եք հետեվներինդ չեն խոսում...

ԱՎԵՏ.—Ձավղադ մարդկանց փեշակը՝ խոսալնա. թող ինչքան ուզում են խոսան. նրանց խոսալուն ո՞վ ա ուշադրության դարձնում:

ՏԻԳ.—Մենք կոմունիստներ ենք, մեզ կուսակցական աշխատանքը և կոմունիստական դադափարնա միայն հետաքրքրում:

ՆԱՐԳ.—Ը՛հ, հողս գլխներիդ, թե դուք հասկանում եք կուսակցությունը, կամ թե կոմունիստական դադափարը ի՞նչ բանա... եդ տոմսն ել, ովա՞ իմանում վոր տեղիցա ձեր ձեռքը ընկել: Եդ տոմսն ել վոր չունենալիք, պատերի տակ սոված ծարավ վերկնկնելիք, երեսներիդ մտիկ սովող չեք ըլի:

ՏԻԳ.—Ձենդ կտրի, լիրբ, անդգամ...

ՆԱՐԳ.—Կուսակցականը բա եդ խոսքը կասի՞... դու ի՞նչ կուսակցական ես. քեզ պես կուսակցականները դանթարի տակը ջուխտը մի շահիա, հողս գլխիդ (դուքս է գնում):

ԱՎԵՏ.—Ըսենց բերանը պատռած կնգան յես մի բոպե չեմ պահի, յես զարմանում եմ, դրա մարդը ինչա՞ մտածում, վոր նրան հացա տալիս պահում.

ՅԻԳ.—Նա մեղավոր չի: Մեղավոր նրանք են, ովքեր որանց նմաններին առաջ են քաշում: Յես չեմ հասկանում, համերաշխ կերպով աշխատելու համար ընկերական ու մտերմական պայմաններն ստեղծում, ասում են աջ թեքման մեջն ա ընկել, վերցնում պաշտոնից հեռացնում են ու մի յերկու արշինանոց պոչն ել հետևվիցդ կապում: Հակառակն ես ասում, ասում են չինովնիկ ա, բյուրոկրատ և սկսում են ամեն կողմից վրադ հարձակվել աջ ու ձախ քարկոծել: Մարդ չի իմանում, թե վո՞նց անի... Թո՞ւ, հարամեց ամեն ինչ: Ես տեղ մնալ սրանից հետո չարժի (սեղանի վրայից քիտերը շարտում ե գետին և դուրս գնում):

ԱՎԵՏ.—Ճիշտա ասում, պաշտոնից հեռացնելուց հետո ել ի՞նչ յերեսով նա ետեղ պոի մնա: Նրա տեղ յես ել վոր ըլեմ, յես ել կհեռանամ, մի բոպե չեմ մնա (դուրս ե գնում):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐ

Բեմը ներկայացնում ե պահեստի առաջ: Մի կողմը տախտակամած պահեստն ե, մյուս կողմը՝ խոտի դեզ: Կոլխոզնիկները քաղաքից յեկած բանվորական բրիգադի հետ յերգելով աշխատում են: Լիքը մեշոկները սույլերից վեր են բերում, բերանները կարում և տանում պահեստը:

Տ Ե Ս Ի Լ 1

Գեղամ, Կարո, Ոհանես, Արշավիր, Սեթս, Համբո, Նարգիզ, Հրուշ, Զմբուխտ և ուրիշները: Արշավիրն ու Սեթսն խոտի դեզի մոտ կանգնած, միմյանց հետ խոսում են:

ԱՐՇԱՎ.—Սայլերը կաղատվեն թե չե, կարգադրի առաջի հերթին ես խոտը կրեն-տանեն իրա տեղում դարսեն: Իմ կարծիքով խոտը ետեղ պահելու բոլորովին միտք չկա: Աչքից հեռու տեղ ա, ո՞վ ա իմանում, ինչ կպատահի:

ՍԵԹՍ.—Ճիշտ ես ասում: Առանց են ել մեր տավարը ես ձմեռ կերի պակասություն ա քաշելու: Հանկարծ մի բան կպատահի, մենք վոտով-գլխով կկորչենք:

ԱՐԱՎ.—Խնդիրը նրանում չի, թե մենք կկորչենք,— յես վախենում եմ մի վորձանք պատահած դեպքում կոլխոզը քանդվի: Հազիվ մենք նրան վոտի յենք կանդնացրել, — յիթե քանդվի, մեր դործը նորից կդժվարանա:

ՍԵԹՈՒ.—Կուլակներն եւ հենց ըսենց մի բանի յեն ըս-
պասում :

ԱՐԱՎ.—Ճիշտ ե, նրանք քնած չեն : Նրանք գիշեր-ցե-
րեկ մտածում են, թե վոնց անեն, վոր մեզ վնաս
հասցնեն :

ՍԵԹՈՒ.—Յես դրանց հերն անիծեմ : Կոլխովը դրանց
աչքին փուշ ա դառել : Նրանք մեր հաջողությու-
նը տեսնում են, ավելի յեն կատաղում :

ԱՐՇԱՎ.—Նրանց կատաղությունը վնասից ավել մեզ
ոգուտ չի տա : Հարկավոր ե, վոր մենք նրանցից
դժուշտ լինենք :

ԱՐՇՈՒ.—Լսիր, իմ սիրտը կասկած ընկավ : Արի հենց
ես որովանից խոտի վրա հակողություն
նշանակենք : Եդ շանվորդիքը վախում եմ դչերը
դան, խոտի դեղը կրակ տան :

ԱՐՇԱՎ.—Լրադրում գրված եր, վոր կուլակները մի
քանի տեղ եդ փորձը կատարել են :

ՍԵԹՈՒ.—Յես դրանց հերն անիծեմ, դրանցից ամեն ինչ
սպասելի ա :

(Գեղամը ու Սիակը խոսելով գալիս են)

ԳԵՂԱՄ.—Սհակ բիճա, տեսնո՞ւմ ես, ինչ տեմպով
ենք աշխատում :

ՍՀԱԿ.—Եդ տեմպ խոսքը չեմ հասկանում, բայց թե
կրակի կտոր եք : Ձեր աղբաթը խեր ըլի, եսոր
յեթե դուք չգայիք ե մեզ քոմագ չանեյիք, ես
բամբակը չոլում կմնար :

ԳԵՂԱՄ.—Բայց թե չմնաց : Սհակ բիճա, կոլեկտիվ
աշխատանքը եսպես ա : Մենք ձեզ կողմենք,
դուք մեզ կողմենք :

ՍՀԱԿ.—Իհարկե մենք մեկ-մեկու պտենք քո-
մագ անի, վոր մեր ընդհանուր դործը առաջ
ընկնի :

ԿԱՐՈՒ.—Ընկեր Գեղամ, մենք մեր աշխատանքը վեր-
ջացրինք :

ՈՀԱՆ.—Գնամ շոֆերին ասեմ, մեքենան պատրաստի :
(Դուրս ե դնում) :

ՆԱՐԳԻՉ.—Եդ ինչի՞ մասին եք խոսում :

ԳԵՂԱՄ.—Վոչինչ, Սհակ բիճի հետ հենց ենպես զը-
րույց ենք անում :

ԱՐՇԱՎ.—Մի ուրիշ ժամանակ կդաք զրույց կանեք :
Հիմա մոլթն ընկնում ե, դուք առավոտ դործի
յեք դնալու, ճանապարհից միք ուշանա, դնա-
ցեք :

ԳԵՂԱՄ.—Ա չտոժ, դործն արդեն վերջացրել ենք. կա-
րող ենք դնալ : Ընկերներ, պատրաստվեք, մենք
ճանապարհվում ենք :

ԲՈԼՈՐԸ.—Մենք պատրաստ ենք : (Գործը քողմում են
և հավաքում Գեղամի շուրջը, իսկ ավտոյի սիգ-
նալը շարունակ տալիս ե) :

ԳԵՂԱՄ.— Ցտեսություն, ընկերներ :
(Բանվորները միասին մույնը կրկնում են) :

ԱՐՇԱՎԻՐ.—Ցտեսություն, բարի ճանապարհ :
Կոլխոզնիկները մույնպես բոլորը միասին կըրկ-
նում են Սյրավիրի ասածները : Այնուհետև բան-
վորներ, հեռանում են, իսկ կոլխոզնիկները յեր-
կար ժամանակ կանգնած գլխարկները ոդի մեջ
նռնում են և շարունակ կրկնում. «Ցտեսու-
թյուն, բարի ճանապարհ» և այլն :

Տ Ե Ս Ի Լ 2

Նույնի և Մարգար

ՍԵԹՈՒ.— Ի՞նչ ես ժանդերդ տվել. սուքի ուրբաթը հո-
չի՞ :

ՄԱՐԳԱՐ.—Դե լավ, յեթե սիրտդ ուրախ ա, ծափ տուր, յես պար գամ: Ըսենց ել բան կլինի, մի կողմից մենք շինում ենք, իսկ նրանք մյուս կողմից գալիս քանդում են:

ԱՐՇԱՎ.—Ի՞նչ կա, ի՞նչ ա պատահել:

ՄԱՐԳ.—Ել ուրիշ ի՞նչ կարելի ա սպասել կուլակներին. առվի բանդը գնացել նորից քանդել են:

ԲՈՂՈՐԸ.—Առվի բանդը գնացել են քանդել:

ՍԵԹՈ.—Ցեա նրանց հերն անիծեմ: Տեսնում եք, գլխներին ինչ ոյին են բերում:

ՄԱՐԳ.— Են որը մենք չինեցինք, իսկ եսոր նրանք քանդեցին: Դե հմի արի գնա եղ բանտի վրա նորից մի տասը որ կորցրո՞ւ:

ՍԵԹՈ.—Ես դահրումարն առանց են ել մենք ճեղքվածք ունենք, յեթե եղ բանտի վրա նորից մի տասը որ կորցնենք, ճեղքվածքը վորոչված ժամանակ միջոցում վերացնել մենք չենք կարող:

ՄԱՐԳ.—Կանգնել խոսալով բան դուրս չի գա: Եղ առ վով յեթե ես յերկու որս ջուր չգնաց, մենք կորած ենք:

ԲՈՂՈՐԸ.—Գնանք տեսնենք՝ ինչ ենք անում: (Բոլորը միասին դուրս են գնում):

ԲԵՄԸ ՄԹՆՈՒՄ Ե

Տ Ե Ս Ի Լ 3

Դամել, Շմո, հետո Գարաօիմ և տերտեր

ՇՄՈ.—Են որն ել դու ինձ խոսք տվիր, յեթե կոլսողից յես դուրս գամ, աղջիկդ տալու յես ինձ, բայց թե չավիր:

ԴԱՆԵԼ.—Աղջիկս չհամաձայնվեց:

ՇՄՈ.—Դե լավ, աղջիկդ հմի համաձայնվում ա, վոր խոսք ես տալիս:

ԴԱՆԵԼ.—Ցեթե չհամաձայնվեր, եսոր յես քեզ խոսք չեյի տա: Վոր խոսք եմ տալիս, նշանակում ա, վոր նրա համաձայնությունը կա: Լսիր, նա քեզ սիրում ա, նրա սիրտը կպել ա քեզ: Գու մասին են որը խոսք ընկավ. նա ասում եր, վոր յեթե ինձ Շմոյին չտաք, յես իմ գլուխը կսպանեմ:

ՇՄՈ.—Դրո՞ւմ ես ասում, Դանել աղա:

ԴԱՆԵԼ.—Սուտ ասելու ի՞նչ ունեմ: Ուրեմն, դու ինձ չե՞ս հավատում:

ՇՄՈ.—Հավատում եմ:

ԴԱՆԵԼ.—Դե պրծավ գնաց: Նշանակում ա, վոր մենք մեր պայմանը կապեցինք վերջացրինք: (Գարաօիմն ու տերտերը մերս են գալիս) Հրեա սրանք ել եկան: Ես մարդկանց ներկայությունը խոսք եմ տալիս, վոր յեթե եղ գործը դու կատարես, յես իմ աղջիկը տամ քեզ:

ԳԱՐԱՍ.—Դանել աղան խոսքի տեր մարդ ա. նա վոր մի բան ասեց, կանի: Դրա մասին դու բոլորովին անհոգ յեղիր:

ՏԵՐՏԵՐ.—Արդար խոսք ա, Դանել աղան, վոր խոստանում ա՝ նշանակում ա, վոր իր խոստումը նա անշուշտ կկատարի:

ԴԱՆԵԼ.—Դրանում կասկած չկա:

ՇՄՈ.—Վոր ըտենց ա, թող մի քիչ մտածեմ:

ԴԱՆԵԼ.—Մտածելու կարիք չկա: Ցեա քեզ վրեց վոր ասում եմ, դու գնա ընենց արա:

ԳԱՐԱՍ.—Ճիշտ ա ասում, Դանել աղան վրեց վոր ասում ա, դու գնա ընենց արա: Զուր տեղը ժամանակ մի կորցրու:

Ահալ, շոփեր և գյուղացի

ՏԵՐՏԵՐ.—Արդար խոսք ա, ժամանակը թանդ արժի,
Դանել աղան վոնց վոր ասում ա, դու գնա ընենց
արա:

ՇՄՈ.—(Մի քանի քայլ գնում ե և կրկին վերադառ-
նում) Ձե, յես չեմ անի, յես վախենում եմ:

ԳԱՐԱՍ.—Այ չաչ, եղ խոսքը մի ասա, Դանել աղան
վոր իմանա դու ըտենց վախլուկ ես, նա իր աղ-
ջիկը քեզ չի տա: Դու գիտես, վոր նրա աղջկա
համար ուրիշները դուրս են կոտորում: Աշխարհը
վոր քանդես, դու նրա սկես տեսքով աղջկի չես
ճարի: Բա ավսոս չի՞ նրա սկես իրուն աղջկան
ձեռքից տաս:

ԴԱՆԵԼ.—Ձի ուղում, թող մնա: Ստիպելու կորիք
չկա: Եղ դործը յես ուրիշին կհանձնարարեմ:

ԳԱՐԱՍ.—Ուրիշին հանձնարարելու կարիք չկա. ես
մարդը համաձայնվում ա: Դե ասա, գնում ես,
թե չե:

ՇՄՈ.—Գնում եմ:

ԴԱՆԵԼ.—Գնա, մի վախի: Մենք եստեղ կանդնած
ենք: Յեթե ուրիշ մարդ գալու ըլի, մենք քեզ
իմաց կտանք:

(Շմոն գնում ե)

ԳԱՐԱՍ.—Գնաց...

ՏԵՐՏԵՐ.—Գնաց...

ԴԱՆԵԼ.—Լսեցեք, ինչ եմ ասում: Նա իր դործը կվեր-
ջացնի թե չե, իրան ել հարկավոր ա տեղն ու
տեղը...

ԳԱՐԱՍ.—Հասկանալի ա...

ՏԵՐՏԵՐ.—Մեշոկը յես վաղորոք բերել պատրաստել
եմ:

ԴԱՆԵԼ.—Սա՞, մարդ ա գալի... քաշվեք շրջաղ: (Դուրս
եմ գնում)

ՍՀԱԿ.—Ի՞նչ ես սհաթ բե սհաթ սվխտոկ տալի, չես
տեսնում, վոր սվխտոկի ձենից եչս խրտնում ա:

ՇՈՑԾԵՐ.—Դե լավ, յես ի՞նչ անեմ, վոր քու եչը սը-
վխտոկի ձենից խրտնում ա: Նրան խրատ տուր,
վոր ուրիշ անգամ չխրտնի:

ՍՀԱԿ.—Կոտորատիվի աղբանքը բա, վոր հմի կոր-
չի, դու պատասխանատու յե՞ս:

ՇՈՑ.—Բա վոր սվխտոկ չտամ, ավտամարիլի տակ
մարդ ընկնի, դու պատասխանատու՞ ե յես: (Դուրս
ե գնում):

ՍՀԱԿ.—Շան լեղուն բերանումն ա:

1 **ԳՅՈՒՂ.**—Ընենց խոսում ա, կասես ես յերկրի տերը
մենակ ինձն ա:

Նույնի և Ավետիփ

ԱՎԵՏԻՔ.—Գչերվա կեսին ես ինչ դալմաղալ եք բարձ-
րացրել:

ՍՀԱԿ.—Սխալ ես աֆտամարիլները մեզ շատ են քյու-
լուղ տալի: Ըսենց բան չիլինի: Շոփերը սվխ-
տոկա թե ինչ զահրումարա վիչեց, նրա ձենից
եչս խրտնեց գնաց ընկավ չոլերը: Բա սա որենք
ա:

ԱՎԵՏԻՔ.—Դե լավ, շոփերը ի՞նչ մեղավոր ա, վոր
քու եչը աֆտամարիլի ձենիցը խրտնում ա:

ՍՀԱԿ.—Շոփերը մեղավոր չի, բա յե՞ս եմ մեղա-
վոր:

ԱՎԵՏԻՔ.—Դե լավ, ասենք թե նա ա մեղավոր, ասե-

նում եք վոր սաղ գեղը քնածա, դուք ես գշերվա
կեսին զալմաղալ եք գցել թե ինչ:

ՍՀԱԿ.—Բա վո՞նց անեմ մի անգամ չի, յերկու անգամ
չի, ամեն անգամ եղ զահրումար ափտամաբիլի
ձենից եչս խրտնում ա, բեռը վրիցը չուռ տալի
գնում ընկնում սար ու քար: Դե արի գնա նրա
հետեվից երկու սհաթ ման արի, նրան զթի, ծե-
ծելով-բղելով վերցրու բեր ու դուդ ճամբի վրա
կանգնացրու, բայց թե բեռ վրեն չդրած են կող-
մից մի ուրիշ ափտամաբիլա դուդալով գալի,
խեղճ հեյվանը նորից խրտնումա, բեռը վրից
չուռա տալի գնում ընկնում սար ու քար, ախպեր
դե յես ել հալիվոր մարդ եմ, նրա քամակից ա-
մեն անգամ հո չեմ կարա դնա:

ԱՎԵՏԻՔ.—Դե լավ հմի ինձ վոր ասում ես, յես ինչ
անեմ: Ավելի լավա եղ չոֆֆերների հետ դուք
ինքներդ խոսաք և հարցը ինքն ըստինքյան
կլուծվի:

1. ԳՅՈՒՂ.—Մեր տսելն նրանք անգաջ չեն անում:

ՍՀԱԿ.—Շոֆֆերները դու գիտես, վոր բերանները
պատռած, աներես մարդիկ են. նրանց հետ վոր
խոսում ես, նրանք ընենց խոսքեր են ասում, վոր
մի տասն ու չորս շահի ել մենք ենք մնում նը-
րանց պարտ:

ԱՎԵՏԻՔ.—Հետաքրքիր ա ի՞նչ են ասում, վոր նրանց
ասածներին դուք չեք կարում պատասխան տաք:

ՍՀԱԿ.—Ասումա, ես քյավառա պոեղդն ել հո, թամամ
զահրաներս տարավ: Դուք ձեր եչերով գոմեշի
ու յեզան արաբաներով ասումա, ճամբեն զանիա
եք արել, ու ել մեզ հնարավորություն չեք տալի,
վոր մենք աշխատենք:

1. ԳՅՈՒՂ.—Ձեր պատճառով, ասումա, մաշինեն են-
քան դես դեն ենք շուռ ու մուռ տալի, վոր շուռ
չուռ փչանումա և մեր երեսը ասումա խոսքա
դալի:

ԱՎԵՏ.—Դե սուտ հո չի ասում: Յանի եղ զահրու-
մար ճամբեն հո մենակ ձեզ չե՞ն տվել. հնարա-
վորություն տվեք նրանք ել աշխատեն: Յերթե-
վեկությունը ինչի՞ եք խանգարում, չե վոր եղ
չոֆֆերներն ել պետական ծառայողներ են և մա-
շինեն ել պետական ապրանքա, ինչի՞ զուր տեղը
փչանա, չե վոր նրան փողտ տված:

ՍՀԱԿ.—Բան չեմ ասում դե վոր եչս անլեզու հեյվա-
նա, եղքան տեղը չի հասկանում:

ԱՎԵՏ.—Եչը վոր չի հասկանում, դու հո՞ հասկանում
ես: Եղ զահրումար յանի ի՞նչ կլինի ճամբի մի
ղրաղով քչեք-դնա: Մի դարդակ բանի համար
ինչ եք զուր տեղը խալխին գլխացավանք պատ-
ճառում:

1. ԳՅՈՒՂ.—Բա վո՞նց անենք գյուղխորհրդի նախա-
գահ ես. որենքն ու իրավունքը քու ձեռինա,
դրա համար մի կարգադրություն արա:

ԱՎԵՏ.—Որենքն ու իրավունքը, վոր իմ ձեռքինա, դը-
րանում կասկած չկա: Բայց թե եղ չի նշանա-
կում, վոր յես պետական գործերը երեսի վրա
պտեմ թողնի ու դա քու եչի խնդրով դրադի:
Առանց են ել ինձ աջ թեքման մեջ են մեղադրում,
ըտենց մի կարգադրություն ել, վոր անեմ, ա-
ջությունը վրաս թամամ կհաստատվի: Ձե, ը-
տենց բան յես չեմ անի, գնա խաթադ ինձանիդ
քաշի... (ուզում է դուրս գնա):

ՍՀԱԿ.—Գնում ե՞ս:

ԱՎԵՏ.—Բա հո ստեղ չե՞մ մնալու:

ՍՀԱԿ.—Բա յես վո՞նց տեսնմ.

ԱՎԵՏ.—Վո՞նց ուզում ես արա. դա իմ գործը չի.

1. ԳՅՈՒՂ.—Մի կարգադրութիւն տեսելի՞ր ու ընենց դնայիր:

ՍՀԱԿ.—Կոռպերատիվի ապրանքը բա վոր կորչի նրա տակից եւ յես կարամ դուրս դա, խեղճ մարդ եմ, ախր, յես եւ մեղքեմ...

ԱՎԵՏ.—Ես ինչ անհասկ մարդիկ են, յես բանեմ առում, սրանք հենց իրանց եչեն են քշում: Յես զարմանում եմ, դուք ես աշխարհում չե՞ք ապրում: Ես անցու դարձից բա դուք տեղեկութիւն չունե՞ք: Համաշխարհային բա ես քան խոսում են, ճառում են, վորոշումներ են դուրս բերում, բա դուք սկի չե՞ք հետաքրքրվում:

ՍՀԱԿ.—Դե լավ, համադրումարներ ճառերն ու վորոշումներ իմ եչի հետ ի՞նչ կապ ունի:

ԱՎԵՏ.—Վո՞նց թե ինչ կապ ունի: Լսիր, մեր յերկիրը ինդուստրիալ յերկիրա: Ռեկոնստրուկտիվ շրջանն ենք անցել: Քիմիային և ծանր արդյունաբերութեան ենք դարկ տալի: Գործարանները մեխանիզացիայի յենք յենթարկում: Գյուղերում ու քաղաքներում ելեկտրոֆիկացիա յենք անցկացնում. սոցիալիզմ ենք կառուցում: Քու ելք կամ թե նրա յեղան ու գոմեշի արաբան եւ սրանից հետո ի՞նչներն ա պետք... Որես դենը մեր ճամբերով աֆտամարիլ, տրամվայ, յերկաթուղի, տերոպլան. ըսենց բաներ ա վաղվիցնու: Ուրիշ խոսքով մեզ տեմպ ա հարկավոր, տեմպ... դու հասկանում ես, տեմպը ի՞նչ բան է:

ՍՀԱԿ.—Ձեմ հասկանում:

ԱՎԵՏԻՔ.—Դե վոր չես հասկանում, դեմ հասկացի, (դուրս ե գնում)

Սեակն ու 1 գյուղացին յերկար ժամանակ կանգնած միմյանց յերեսի յեն նայում

1. ԳՅՈՒՂ.—Են ի՞նչ բան ա, կոլխոզի պահեստը կըրակ ա ընկել:

ՍՀԱԿ.—Տունդ քանդվի, բա եւ ո՞ւր ես կանգնել: Գնա Արշալիւրին, Սեթոյին իմաց արա, թող դան, դե շուտ, վաղի, եւ մի կանգնի: (Դուրս եմ գնում)

Տ Ե Ս Ի Լ Ե

Գամել, Գարասիմ և տերտեր

ԴԱՆԵԼ.—Նա դեսն ա դալու, դենը գնալու եւ ուրիշ ճամբա չկա:

ԳԱՐԱՍ.—Գալիս ա, ձեն միք հանի:

ԴԱՆԵԼ.—Տեր հայր, դու մեշովը հանի պատրաստ պահի յես նրան կխոսացնեմ, իսկ դուք ձեր գործը կտեսնեք:

(Շմավոնը վազելով գալիս ե նրանց մոտով անցնելու)

ԴԱՆԵԼ.—Գործդ կատարեցիր, վերջացրի՞ր:

ՇՄՈ.— Վերջացրի:

ԴԱՆԵԼ.—Ապրես: Դեսն արի քեզ բան պտեմ ասի: Լըսիր. առավորը կգաս մեր տուն քու հարսանիքի մասին կխոսենք:

(Գարասիմ ու տերտերը նրա հետեւից հանկարծ գալիս են, բռնում մեղուկը գլխով անցկացնում)

ՇՄՈ.—Կուլակներն ինձ սպանեցին, ողնեցեք:

ԴԱՆԵԼ.—Ձենդ կտրի, շուտ շուտ վորդի... (Շմայիկ խեղդում եմ)

ԳԱՐԱՍ.—Վերջացավ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Հոգոցն հանդուցեայ...

(Յեկեղոցու զանգերի ձայն, աղմուկ իրարանցում)

ԴԱՆԵԼ.—Անիծվածները շուտ խմացան: Գալու յեն կը-
բակը հանդցնեն:

ԳԱՐԱՍ.—Մինչև նրանք կդան, խոտի հետ պահեստի
բամբակն ել կվառվի:

ՏԵՐՏԵՐ.—Գալիս են. դնանք...

ԳԱՐԱՍ.—Գնանք... (դուրս են գնում) (կռնիքներով
բը ներս են գալիս, ձեռքն կծերով ու վերքոն-
քով ջուր, լապտերներ և կրակը հանգցնելու հա-
մար զանազան գործիքներ)

Տ Ե Ս Ի Լ 7

Արշավիր, Սեթո, Համբո, Սիակ, Սամամ, Նարգիզ,
Զմբուխտ, Հրուշ, Հերիքնազ, հետո Ավետիք, Տիգրան
և ուրիշներ

ԱՐՇԱՎ.—Կրակը քիչ ա մնացել հասնի պահեստը:
Շուտ արեք հասեք:

ՍԵԹՈ.—Խոտի բանը արդեն վերջացավ: Պահեստում
յեղած բամբակը դոնե կարողանանք փրկել:

ՄԱՐԳԱՐ.—Ախ, թե կիմանամ ես կրակը ո՞վ ա գցել...

ԲՈԼՈՐԸ.—Կուլակների արած բան ա...

ՀԱՄԲՈ.—Յես դրանց հերն անիծեմ: Դրանք մեզնից
ձեռ չեն քաշում...

ԱՐՇԱՎ.—Կանգնել խոսալու ժամանակը չի: Պահեստի
դուռը կոտրեք, բամբակը դուրս բերեք:
(պահեստի դուռը կոտրում են և մեշոկներով
բամբակ դուրս քերում):

ԱՎԵՏԻՔ.—Մի ֆանար բերեք դեռ, բառեղ ինչ վոր
մեշոկ ա ընկած:

ՆԱՐԳԻԶ.—(Լապտեր ձեռին) Տեսնե՞մ, եղ ի՞նչ մեշոկ
ա:

ՏԻԳՐԱՆ.—Լուս արա: (մեշոկը բաց և անում և հան-
կարծ բոլորը միասին վախեցած հետ-հետ են
փաշվում)

ՏԻԳՐԱՆ.—Այ խալիս, դեսն եկե՛ք, եստեղ մարդ են սը-
պանել:

(Բոլորը հավաքվում են)

ԱՎԵՏԻՔ.—Նախքան ձեռ տալը, հարկավորա արձա-
նագրություն կաղմել:

ԲՈԼՈՐԸ.—Արձանագրության ժամանակը չի. հանե՛ք,
տեսնենք եղ ո՞վ ա... (դիակը մեշոկից հանում,
դնում են գետին)

ՍԵԹՈ.—Շմոն ա: (Բոլորը ապշած նայում են)

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՅԵՐՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐ

Բեմը ներկայացնում է Դանել աղի բնակարանի առաջ:
Աջ ու ձախ փողոց, իսկ դիմացի կողմը Դանել աղի
տունը: Փողոցի վրա դուռ և լուսամուտ: Կես որ է:

Տ Ե Ս Ի Լ 1

Բո և Սեակ

ՍՀԱԿ.—Գնացել եմ մտել գոմը և ի՞նչ եմ տեսնում. ի-
րանց յեզների ու ձիաների առաջ յոնջան դեզ են
արել, իսկ իմ կովն ու եչը դարդակ ախոռի ա-
ռաջ կանգնած, մտիկ են տալի: Բա ըսենց ան-
խիղճ բան կրունեն: Յես իմ տավարին բա ըսենց
եմ մտիկ տվել. յես նրանց աչքի լսի նման պա-
հել եմ, նրանց վախտին ջրել եմ, վախտին կեր
եմ տվել:

ՍԵԹՈ.—Սհակ բիձա, դու եդ ի՞նչ բաների մասին ես
մտածում: Կոլխողը դոմը տավարը վոր իր վտոր
ներս դրեց, ել նա վոչ իմն ա, վոչ քուն:

ՍՀԱԿ.—Վո՞նց թե. ուրեմն, քու ասելով, ել սրանից
հետո յես իմ ապրանքի տերը չե՞մ: Կոլխողն ա-
մեն ինչ սեփականե՞ց:

ՍԵԹՈ.—Սհակ բիձա, կոլխողն ուրիշ չի, մենք ուրիշ...
Կոլխողը հենց մենք ինքներս ենք: Կոլխողում իմ ու
քունը չկա: Կոլխողի ամբողջ ունեցվածքը մեր
բոլորի սեփականութունն ա:

ՍՀԱԿ.—Վոր ըտ՛նց ա, վնաս չունի:

ՍԵԹՈ.— Ըտենց ա, Սահակ բիձա. մտքովդ ուրիշ բան
թող չանցնի:

ՍԱՀԱԿ.— Հակառակ չեմ. եդ կոլխողը թող ըլի. բայց
թե չի՞ կարելի, վոր սրանից հետո իմ կովը իմ
տանեցիք դան կթեն, — դե գիտես ելի, կնիկ ար-
մատի խասիաթ ա, նա վոր տեսնում ա իր կովն
ուրիշն ա կթում սիրտը պակասում ա...

ՍԵԹՈ.— Լավ, կկարդաղրեմ, վոր սրանից հետո, ձեր
կովը դուք դնաք կթեք:

ՍՀԱԿ.— Կաց, մի բան ել հարցնեմ: Յես իրավունք ու-
նե՞մ. վոր որը մի անգամ դոմը մտնեմ, իմ եչը
թիմարեմ:

ՍԵԹՈ.— Ինչի չե. ամեն ժամանակ ել դու իրավունք
ունես: (Դուրս ե գնում)

ՍՀԱԿ.—Որիչ բան պտեի հարցնի մոռացա: (Մտածում
ե) վնաս չունի, ուրիշ անգամ վոր միտա դա,
կհարցնեմ:

(Սեակը կանգնած մտածում է: Մարգարը կոլխո-
ղի կնիկի հետ ներս ե գալիս):

ՏԵՍԻԼ 2.

Մարգար, Նարգիզ, Հրուշ, Զմրուխտ, Սեակ և Համբո.

ՄԱՐԳԱՐ.— Ինչ ուզում ա ըլի, ես որ մենք Դանել աղի
տան վեչը պտի կրենք վերջացնեն, վոր եդուց
առավոտվանից կոլխողի գրասենյակը տեղափոխ-
վում ա ըստեղ:

ՀԱՄԲՈ.— Դե լավ, բա որանք վոր ըստեղ են.

ՄԱՐԳԱՐ.— Հմի դրանց դարդն ենք քաշելո՞ւ: Զհանդա-
մը դրանց դուրիք, յեթե չկարացինք հասցնել,
դուրս կանեմ, դուռը կկողպեմ կքնամ, միևնույն

ա, որանց մինչև տառապանքն առաջանալ տրված
տառապանքը դնում են.

ՁՄՐՈՒԹՅՈՒՆ.— Թող դնան կորչեն— տեղներս կենանա.
(Յերս եմ գնում իսկ Գանելն ու Գարասիմը մերսից խո-
սելով դուրս եմ գալիս):

ՏԵՍԻՆ 3.

Դանել և Գարասիմ

ԴԱՆԵԼ.— Դուրս դամ, թող աչքս չտեսնի, տան ելած
չեղածը տանում են...

ԳԱՐԱՍ.— Իմ տանը, վոր ասեա մի տեղ չեն թողել
դիւրի հալածքն տարել են:

ԴԱՆԵԼ.— Թող տանեն, յես սրանց ալազակ հերն անի-
ծեմ: Դադստանի սարերում բուն դրած դաշադ-
ները են չեն անի, ինչ վոր սրանք են մեղ անում:
(Ժամացույցին նայում է) սալասի յերկու սհաթից
հետո, յես սրանց հետ կխոսեմ: Շուն շան վոր-
դիք, յես ձեր գլխին ընենց մի ոյին կանգնացնեմ,
վոր դուք ձեր գնալու ճամբան մոռանաք: Հերիք
ա, մեղ հոգի հավատից հանեցիք: Դուք մեղ սաղ
սաղ դերեղման եք ուզում դնեք, եղ ձեզ չի հա-
ջողվի ...

ԳԱՐԱՍ.— Կամաց խոսա, կլսեն:

ԴԱՆԵԼ.— Լսում են թող լսեն ... ջուր ընկնողը ել ան-
ձրեվից չի վախենա: Կատաղությունից քիչ ա
մնում վրա ընկնեմ ես պատերի քարերը կոծեմ:
Տանել չեմ կարողանում, յերբ վոր տեսնում եմ,
երեկվա իմ նոքարը ես որ գլխիս տերն ա դառել և
յեկել իմ տնից ինձ դուրս ա անում:

ԳԱՐԱՍ.— Կամիսի նախադասը վոնց վոր երեկում ա
ձեր դպաղան ա.

ԴԱՆԵԼ.— Դրա համար ել կատաղած շուն ա դառել
ընկել ջանա:

ԳԱՐԱՍ.— Սրանք մեղ զինաթափ են անում, վոր բախ-
քի կարողանան իրանց սոցիալիզմը կառուցեն:

ԴԱՆԵԼ.— Խալիս տները քանդում են, թե ինչա՞ իրանց
համար ուղիավիզմ են կառուցում: Թող ղան մեղ
ել հարցնեն, տեսնեն մենք եղ սոցիալիզմը ու-
ղում ենք. մենք չենք ուղում, մենք համաձայն
չինք, իրանց կամքը թող դուրս չփախաթեն մեր
վրին: Սեփական իմ մի կտոր հողը ինձ համար
հաղար անդամ լավ ա, քան ղրանց ամբողջ սո-
ցիալիզմը:

ԳԱՐԱՍ.— Եղ ել հարցա. ոչա՞ իմանում սոցիալիզմ
ըլելու ա՞ թե չե: Տրոցկին ինքն իրա բերանովը
ասելա, վոր եղ սոցիալիզմը մի յերկրում գլուխ
գալու բան չի:

ԴԱՆԵԼ.— Տրոցկին ինչ ուղում թող ասի, սրանք իրանց
ասածը անում են: Մինչև առաջիկա մեղ ժամանակ
են տվել, լիսը բացվեց թե չե անիծվածները մեղ
քչում են: Ես ամարաթի պես սարքված տուն ու
տեղը պտեմ թողնա, ես ձուն ու ձմեռ ժամանակ
գնա ընկնի չուերը ... Ասում ես մի խոսա, ախր
վոնց չխոսամ. սիրտս բողմից տրաքվում ա ...
(մտածում է):

Ախ թե մերոնք կգան. մենք սրանց ցույց կտանք
քչելը ինչպե՞ս հարկավոր...

ԳԱՐԱՍ.— Յես իմ հույսը չեմ կտրել. ինձ թվում ա,
վոր մերոնք կգան... նշանակված ժամանակը մո-
տենում ա. քիչ ել սպասենք: (Խորքում շատ հեռ-
վից լսվում է հրացանի տրաֆոց):

ԴԱՆԵԼ. — Կասեա թվանդի ձեն եր.

(Նստած տեղից վեր ե բռնում.)

Դարաս. — Ինձեւ թվաց, վոր թվանդի ձեն եր... զնանք
տեսնենք, մերոնք կլինեն:

ԴԱՆԵԼ. — Գնանք:

(Դանելն ու Դերասիւրը դուրս են գնում.)

Տ Ե Ս Ի 6 Լ 4

Համբո, Սեակ, Նարգիզ, Զմրութտ և հետո
Մարգար: Բսլորի ձեռքին տնային իրեր. իսկ
Մարգարի ձեռին մի ցուցակ և մի կոդպէք:

ՀԱՄԲՈ. — Յես ձեզ ասում եյի, վոր Դանել աղի տան
վեչըդ դիւրից շատ կլինի:

ՆԱՐԳ. — Թող շատ ըլի. դարսեւում տեղ վախում ես
չճա՞րվի:

ԶՄՐՈՒԽՏ. — Կոխողը հմի վոր կհարստանա:

ՀՐՈՒՇ. — Նրանց եւ մի հարցրու ե. մեր ու աղջիկ նըս-
տեր լաց են ըլում:

ՄԱՐԳԱՐ. — Վնաս չունի. թող լաց ըլին: Նրանց լաց
ըլելով աշխարհը չը քանդվեց: Թե սրտներդ ցա-
վումա, հանեք վրներիդ շապիկը սվեք նրանց:

ՀԱՄԲՈ. — Վախում ես չվերցնե՞ն կվերցնեն:

ՄԱՐԳԱՐ. — Դե զնացեք, եւ միք կանդնի: Մի վոտ եւ
վոր դաք տանեք, եւ բան չի մնա... յես հստեղ
ձեզ կոպասեմ: (Նստում ե քարի վրա).

ՍՀՍԿ. — Եւս կբերեյի, մի քանի վոտ կտանեյի կվեր-
ջանար:

ՀԱՄԲՈ. — Դու եւ քու հշովդ խալիսին դարձացրէր: Ըն-

կի առաջ: Դանել աղին տան վեչըդ իմ տան վեչ-
ը, վոր մի քանի վոտ տանելով վերջանար: (Բա-
ցի Մարգարից բոլորը գնում, իսկ Մարգարը
մտածում ե).

ՄԱՐԳԱՐ. — Դանել աղին, վոր քչում ենք, ես լավա,
բայց թե Յեղսոն եւ նրա հետ զնումա ես, մեկը
սկի լավ չի... (մտածում ե յերկար ժամանակ) Թե
վերցնեմ զոռով վախչեմ... մեր սրերում, դա մի
քիչ անվայել բանա. իրա կամքով վոր պար, լավ
կլինի. բայց չի գալի. հորից վախումա: Ինչ ա-
նեմ, մնացել եմ յերկու սրի արանքում: Թե բայ
թողնեմ զնա. ի՞նչ անեմ... դեռ չի զնացել հմիկ-
վանից պրուժիններս սկսում ա բոշա-
նալ... Ես ի՞նչ ախմախ բաներ եմ ասում. հան-
կարծ մի ուրիշ կլիսի վրես կծիծաղի... դե ի՞նչ
անեմ. բա վոր սիրում եմ... յես մեղավոր եմ,
վոր նա կուլակի աղջիկա:

Տ Ե Ս Ի Լ 5

Մարգար, Յեղսո և Հեղինաբ.

ՀԵՂԻՆ. — Մարդար, բա ես բանա՞ վոր դու ես բերում
մեր դիւին: Եւած չեւածը համաքեցիր տարար,
մեզ թողիր են չոր գետնի վրա:

ՄԱՐԳԱՐ. — Ես քան տարի ուրիշները, վոր չոր գետնի
վրա եյին, մի որից մի որ նրանք եկել քեզ դան-
դաւովե՞լ են: Մեր ու աղջիկ ընենց սուգ ու չի-
վան եք բարձրացրիւ, կասեա աշխարհը գլխներդ
փուլա եկել: Կամ թե չե տարածներս ինչա, ար-
ժեքավոր բաները առաջուց վերցրել պահել եք:

ՀԵՂԻՆ. — Բա եդ խալիները, եդ արբեշումի յորդան

դռնակը քիչ բանա, վոր տանում եք: Առանց դը-
րանց մենք վո՞նց ենք յոլա գնալու:

ՄԱՐԳԱՐ.— Ուրիշները վո՞նց են յոլա գնում:

ՀԵՂԻՆ.— Ուրիշները սովորել են:

ՄԱՐԳԱՐ.— Դուք ել կսովորեք... կամ թե չե, մենակ
դուք ե՞ք: Հրեա յուշակը ինձ մոտաւ սւղում
եք բոլորի անունները մեկ մեկ կարդամ, տեսեք
ու՞նից ի՞նչ ենք վերցրել:

ՅԵՂՍՈ.— Եւ ցուցակը ի՞նչիա քու մոտ:

ՄԱՐԳԱՐ.— Կամ խիստ նախագահը յես եմ, վո՞նց թե
ցուցակը ինչի՞ա քու մոտ: Ապակուլականացման
աշխատանքները մեր գեղում իմ կարգադրու-
թյամբս կատարվում:

ՅԵՂՍՈ.— Եւ յերթանիցս պաշտոնդ ըտենց մեծացել:

ՄԱՐԳԱՐ.— Են որվանից, վոր ձեր տնից դուրս եկա:

ՀԵՂԻՆ.— Բա վոր ըտենց մեծ պաշտոն ես ունեցել, ին-
չի՞ մեզ չպաշտպանեցիր. ախր դու մեր տանը
ենքան տարի մնացել ես, մեր աղու ահացը կե-
րել ես:

ՄԱՐԳԱՐ.— Աղ ու հացը մեջ բերելու կարիք չկա:

ՀԵՂԻՆ.— Վո՞նց թե կարիք չկա: Մենք քեզ ըտենց ենք
մտիկ տվել—ըտե՞նց ենք պահել:

ՄԱՐԳ.— Գիտեմ վոնց եք պահել: Վո՞նց եք մտիկ
տվել... մի ջուխտ տրեխների մայլաթը ինչ եր,
վոր խնայում եյիք տաք, գցեմ վոտներս ձեր
գործն անեմք: Բորիկ վոտներով քարերի վրա
ենքան մանեյի եկել. վոր քարերի ճղած տեղից
արին եր գնում:

ՅԵՂՍՈ.— Եւ խոսքերը մի ասա... (յերեսը դարձնում
ե և սկսում ե հեկեկալ).

ՄԱՐԳ.— Իհարկե, ավելորդա, վոր ես խոսքերը ետը
եստեղ ասում եմ. ձեզնից վրեժ յուժեղու համար
չի, վոր յես ես բանն անում եմ: Դուք տեսնում
եք վոր սա ընդհանուր ա. սա դասակարգային
կռիվա, ես կռվում խնայել չկա:

ՅԵՂՍՈ.— Դուք կռվում եք, իսկ խախը ըստեղ սոված
պտեն մեռնի:

ՄԱՐԳ.— Մի վախի, դու սոված չես մեռնի, քու հերը
ենքան վոսկեղեն բա ել ինչի՞ համարա պահել:
Ախ թե նրա տեղը կիմանամ...

ՅԵՂՍՈ.— Ի՞նչ կանեյիր:

ՄԱՐԳ.— Կվերցնեյի կտայի կառավարության: Մերոնք
ուշացան: Ձեր խառա խուռեքը դնացիք վերցրեք
դուրս բերեք. դուռը կողպում եմ գնամ:

ՀԵՂԻՆ.— (Յեղսոյի) լսեցիր ի՞նչ ասեց. հողը քու շաշ
խելքին: Տես քեզ համար սկի մտածումա, մենք
ջհանդամը:

ՄԱՐԳ.— Յերկար բարակ խոսելու թամանակ չի, յես
դնում եմ:

ՀԵՂԻՆ.— Գյոյուր դնա, ջհանդամը դնա: Հարստ ըլի մեր
ամադը. անաղուհաց քրդի չուն: Մեր տունը
եկար մարդ առար, ել մեզ բանի տեղ չես դնում:
Քոռաանա դու (նքս և գնում).

ՅԵՂՍՈ.— Մեկ տնից դու՞րս ես անում ելի...

ՄԱՐԳ.— Ըտենցա երեվում... (կողպեքը ձեռնի խա-
ղացնում ե).

ՅԵՂՍՈ.— Բա ձեռք կղորի՞, վոր դու եդ կողպեքը դը-
նես մեր դռան վրա...

ՄԱՐԳ.— Լաղաթն ել դրա մեջա, վոր ես կողպեքը յես
իմ ձեռքով պտեմ դնի ձեր դռան վրա:

ՅԵՂՍՈ.— Դու խիղճ չունես... Իմ շաչ խելքին ասա,
վոր քեզ սիրում եմ...

(Յերեսը դարձնում է և լաց է լինում) .

ՄԱՐԳԱՐ.— Դե վոր սիրում ես, եստեղ ի՞նչի համար
ես կանգնեմ, գնանք մեր տուն:

ՄԱՐԳ.— Վոր դամ, ես դուռը ել չե՞ս կողպել:

ՄԱՐԳ.— Կկողպեմ...

(Յեղսան նստից յերեսը դարձնում է և լաց է լի-
նում. իսկ խորքում հրացանաձգություն. յեկե-
ղեցու զանգակների ձայն. կանացի միջ. աղմուկ
իրարանցում) *ես ինչա պատահեմ, յեկեղեցու
զանգակները ես գչերվա կեսին ինչի՞ համար են
ատլի...* (Համբուն հրացանը ձեռին վագելով գա-
լիս է) .

Տ Ե Ս Ի Լ Ծ.

(Նույնի և Համբուն)

ՀԱՄԲԱ.— Տունդ քանդվի, բանդիտները գեղին վրա են
տվել, դու կանգնեմ ըստեղ սերևս բացասարվո՞ւմ
դրա ժամանակնա՞, հրեն տղերքը դիրք են բռնել
թշնամու գեմ կռվում են, գնա մի տեղից թվանդ
ճարի գնանք նրանց քոմադ անենք, նրանք նեղ
տեղն են. թշնամին մեզ զոռում ա... (Համբուն
դուրս է գնում. իսկ Մարգարը մտածում է) .

ՄԱՐԳ.— Դե լավ, հմի թվանդը յես վորտեղից ճարեմ...

ՅԵՂՍՈ.— Կաց. յես կճարեմ... (նրա է գնում և հրա-
ցանն ու պատրանդաշը լիքը փամփուշտներով բե-
րում տալիս է նրան) . առ վերցրու գնա ընկերնե-
րիդ քոմադ արա:

ՄԱՐԳ.— Յեղսո, յես քեզանից անչափ շնորհակալ եմ,

*դու ես լավությունը յես չեմ մոռանա (պատրան-
դաշը կապում է մեջքին) .*

ՅԵՂՍՈ.— Դրա ժամանակը չի, վերցրու գնա, ել մի ու-
շանա, հմի հերս կգա, նրա ձեռից չեմ պրծնի...
նրա պահած տեղից եմ հանել:

ՄԱՐԳ.— Դու նրան կասես, վոր յես եմ հանել. մեղքը
ինձ վրա գցի... դե մնաս բարով... ովա՞ր իմա-
նում, բալքի ել մենք իրար չտեսնենք... Յեղսո
ջան ավել պակասը կներես...

(Յեղսոյի ձեռքը սղմում է, հրացանը վերցնում և
դուրս է գնում: Յեղսան յերկար ժամանակ կանգ-
նած նրա հետեվից նայում է) .

ՅԵՂՍՈ.— Նա ինչի՞ եղ խոսքն ասավ... հողը գլխիս,
նրան մի փորձանք չպատահի...

Տ Ե Ս Ի Լ 7.

Յեղսո և Հերիֆնադ

ՀԵՐԻՔ.— Աղջի, դու են ինչ տվիք նրան տարավ:

ՅԵՂՍՈ.— Թվանգներ:

ՀԵՂՍՈ.— Վույ քոռանամ Կո: Աղջի, գթվել եմ: Բա
ըսենց վախտը թշնամու ձեռը մարդ թվանդ կուտ:
Հերիք վոր հմի գա թվանդ ուղի, յես նրան ի՞նչ ա-
րեմ, ինչ ջուղաբ տամ: Յեղսոն ու Հերիֆնադ
նրա են գնում) .

ԶՈՐՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐ

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Արշավիր և Դարբինյան

Ի՞նձը բոլորովին մոռնա՞նք : Արշավիրն ու Գալիկոմի քարտուղարը հեռախոսով միմյանց հետ խոսում են :

ԱՐՇԱՎ. — Բանդիտները դժուար չըջապատել են . չտապ կերպով ոգնություն հասցրե՞ք...

ՔԱՐՏ. — Ոգնությունը չտապ կերպով դժվար թե կարողանամ հասցնել... տեղական ուժերով դիմադրե՞ք թշնամուն :

ԱՐՇԱՎ. — Հակախորհրդային տարրերը պիտի են բարձրացրել և միացել թշնամուն... տեղական ուժերով յերկար դիմադրել մենք չենք կարող... մեր դեմ ուժեղ ագիտացիա է գնում... ժողովուրդը պանիկայի մեջ է : Շատերը հուսահատվել են... նրանցից մի քանիսը նույնիսկ անցել են թշնամու կողմը . իսկ ուրիշները դիրքերը խողնում հեռանում են : Դրույթունը լուրջ է... խնդրում եմ չափազանց ոգնություն հասցնե՞ք...

ՔԱՐՏՈՒՂ. — Շատ բարի : Ատրոյ տիկե (Զանգառանում է) կենտրոն . կենտրոն . թո՛ւ, տառանան տանի . քնած եք ի՞նչ է , միացրե՞ք Մեխգործաբանին : Այո , Մեխգործարան :

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Քարտուղար և գործարկում

ԳՈՐԾԱՐԿՈՄ. — Լսում եմ : Վո՞րտեղից եք խոսում :

ՔԱՐՏՈՒՂ. — Գալիկոմից : Ո՞վ է հեռախոսի մոտ :

ԳՈՐԾԱՐԿՈՄ. — Մեզ մոտ յերկու սենյալի աշխատում : Ընկ . Դարբինյան մեր բանվորները բոլորն ել հարվածայիններ են : Տեմպով աշխատում են : Մի ցեխը մյուս ցեխին , սոցմրցման է հրավիրել : Անցյալ յեռամսյակում ճեղքված ունեյինք : Վորոշել ենք այս յեռամսյակում ճեղքվածքը ծածկենք :

ՔԱՐՏՈՒՂ. — Այդ բոլորը լավ է : Բայց դուք իմ տված հարցին չեք պատասխանում : Յես ձեզ հարցնում եմ , ո՞վ է հեռախոսի մոտ :

ԳՈՐԾԱՐԿՈՄ. — Գործարկումը :

ՔԱՐՏՈՒՂ. — Ընկեր գործարկում . մի ուրիշ անգամ առիթ կունենամ ձեր ղեկուցումը լսելու . իսկ այժմ բարի յեղեք Գեղամին կանչել հեռախոսի մոտ :

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Քարտուղար և Գեղամ

ԳԵՂԱՄ. — Այո՛...

ՔԱՐՏ. — Դարբինյանն է խոսում :

ԳԵՂԱՄ. — Լսում եմ , ընկեր Դարբինյան :

ՔԱՐՏ. — Լսի՛ր Գեղամ : Մի շատ կարևոր գործով ձեր բնվորների հետ միասին գյուղ պետք է մեկնես :

ԳԵՂԱՄ. — Հենց հիմա :

ՔԱՐՏ. — Հենց հիմա :

ԳԵՂԱՄ. — Ի՞նչ կա , ի՞նչ ա պատահել : Հարսանիք հո՞ւնի :

ՔԱՐՏ. — Հարսանիքի նման մի բան է : Կոլխոզնիկները

ձեզ հրավիրել են, ձեր ներկայութիւնը գլուղում
խիստ կարեւոր է :

ԳԵՂԱՄ.—Յեթե հարսանիքի համար ե, եղ. դեպքում,
լավ կլինէր, վոր նրանց համար մի նվեր տա-
նայինք բանվորներէ կողմից :

ՔԱՐՏ.—Նվեր դուք ուրիշ անգամ կտանէք: Բայց ձեր
հրացաններէց այս անգամ դուք հետներդ ուրիշ
բան չպետք ե վերցնէք: Շտապեցէք: Ժամանակ
միջ կորցնի: Մեքենան այստեղ ձեզ ե սպասում:
(Բեմը բոլորովին մթնում ե):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմէ ներկայացնում ե Դանել աղի տան առաջ: Գիշեր
ե: Խորքում հրացանաձգութիւն:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Նարեկ, Հրուշ, Զմբուխտ, բանդիտ և ուրիշ կանայք:
(Բանդիտը հրացանը ձեռքիւ, նրանց առաջն արած բե-
րում ե)

ԲԱՆԴԻՏ.—Հակառակվելու ժամանակը չի. ընկեք
առաջ... Թե չե հրացանը կբաշեմ ձեզ բոլորիդ
տեղն ու տեղը կսպանեմ:

ԶՄԲՈՒՅՏ.—Սպանում ես սպանի. սպանելուց մենք
չենք վախենում:

ՆԱՐԵԿ.—Հողս ձեր գլխին, սպանելուց ու թալանե-
լուց ավելի դուք ուրիշ բանի չնորհէ չունեք:

ԲԱՆԴԻՏ.—Ասում եմ ձեզ կտրի:

ՆԱՐԵԿ.—Ձեռս չեմ կտրում, ինչ ուզում ես արա:
Հողս ձեր գլխին, եկաք թե չե ելի նորից սկսե-
ցիք տներ թալանել, խալիսի աղջկերանց ու կա-
նանց բռնաբարել...

ԲԱՆԴԻՏ.—Շատ մի խոսա, ընկեք առաջ:

ՀՐՈՒՇ.—Մինչե դուք մեզ չասեք ուր եք տանում և
ինչի՞ համար եք տանում, մենք մեր տեղից չենք
չարժվելու:

ԲԱՆԴԻՏ.—Հետաքրքրվելու ըլորովին կարիք չկա:
Կոմունիստներին մենք գիտենք ո՞ւր ենք տանում
և ինչի՞ համար ենք տանում:

ՆԱՐԳ. — Մենք կոմունիստ չենք: Մենք կոլխոզնիկ ենք:

ԲԱՆԴԻՏ. — Կոմունիստներն ու կոլխոզնիկը միևնույնն են: Կոմունիստների հետ մենք մեր կռիվը եսոր կվերջացնենք, իսկ եգուց կոլխոզնիկների հարսանիքը կանենք:

ՆԱՐԳ. — Այլ քեզ հարսանիք: (Նրան մի քանի անգամ ապտակում է, իսկ մյուսները հրացանը հրսման անոթից խլում են և դուրս վազում):

ԺԱՆԴԻՏ. — Վայ, յես ձեր կոլխոզնիկ հերն անիծե՛... Բռնեցեք դրանց, մի՛ք թողնա... (դուրս է գնում):

(Խորքում հրացանաձգույթում: Աղմուկ, իրարանցում):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Հեղինար, Յեղսո, հետո Դանել. Գաբասիւմ և տերտեր.

ՀԵՂԻՆ. — Աղջի, Յեղսո, ես ի՞նչ Ղալմաղալ ա, ես ի՞նչ տրաքոց ա:

ՅԵՂՍՈ. — Ինչ տրաքոցա վորն ա, չես տեսնում, վոր կռիվ ա: (Դանելը տերտերի և Գաբասիւմի հետ խոսելով գալիս է):

ՏԵՐՏ. — Յես ձեզ չեյի՞ր ասում, վոր կոլխոզից բան դուրս չի դա:

ԳԱՐԱԶ. — Ներողութուն, դու չե՞իր ասում, աջ թեք ման կողմնակիցներն էյին ասում...

ԴԱՆԵԼ. — Ծունը չնից, երկուսը մի տնից: Յես դրանց հերն անիծեմ: Հմի դու եգուց թամաչա արա, տես եդ կոլխոզնիկների գլխին յես ինչ որ եմ կանգնացնում... Այ կնիկ, գնա թվանդո բեր, գնամ եդ չներից մի երկուսին խիեմ սատկացնեմ, բալքի սիրտս հովանա...

ԳԱՐԱՅ. — Սատկացնելու տեղն ա... դրանք մեզ հոգի հավատից հանեցին...

ԴԱՆԵԼ. — Այ կնիկ, ախր քեզ բան ասացի՞: Աղջի Յեղսո, դու գնա բեր... Ձեզ ի՞նչ ա պատահել, յես ձեզ բան եմ ասում, դուք կանգնել իրար երեսի եք մտիկ տալի... գնացեք թվանդը բերեք:

ՀԵՂԻՆ. — Թվանդը չկա:

ԴԱՆԵԼ. — Վո՞նց թե չկա. ախր եդ զահրումարը յես իմ ձեռքովս եմ տեղավորել... Ձլինի՞ եդ գյաղեն առաջուց նրա տեղն իմացել ա, գնացել վերցրել տարել ա... վայ, յես քու ավաղակ հերն ա-նիծեմ...

ՏԵՐՏ. — Ձեր գյաղին յես քիչ առաջ տեսա, թվանդը ձեռքին գնում եր, կարծեմ նրան խիեցին... (Յեղսոն լաց է լինում):

ԴԱՆԵԼ. — Հախն ա, թող խիեն, յես դրա անաղ ու հաց քրդի շուն հերն անիծեմ. իմ հացը ուտում եր գնում ուրիշի դռանը հաչում...

ՀԵՂԻՆ. — Աղջի, ձեռդ կտրի, ըստեղ ուրիշ մարդիկ կան, ամոթ ա...

ՏԵՐՏ. — Եդ ձեր Յեղսոն ինչո՞ւ ա լաց ըլում:

ԴԱՆԵԼ. — Բա չես ասի, եդ շաշը են դյաղին սիրում եր... (Լուռ խոսում են):

ՀԵՂԻՆ. — Հողը քու շաշ խելքին, ենքան արիւր, վոր նրանք ել իմացան:

ԴԱՆԵԼ. — Դե լավ, վերջ տուր... սրանք ոտար մարդիկ չեն. թեկուզ իմանան. ինչ կա՞ վոր: Սմոթ բան չի, ջահելութուն ա. եդ ջահելութունը Ժամանակին մենք ել ենք արել:

ՏԵՐՏ. — Արդար խոսք ա, Յեղսոյին միք մեղադրի. ջահել տղան ու չափահաս աղջիկը նավթի ու

կրակի որինակի բան ա. ինչքան ուղիւմ ես մուղայիթ կաց, մ'ենուլն ա, նրանք իրար կողքի վոր մնացին, սլաժարը անխուսափելի ա...

ԴԱՆԵԼ.— Լավ ա վոր ըսենց վերջավորութիւն ունեցավ. թե չե խախտաւ իւր իշխանը:

ԳԱՐԱՍ.— Վնաս չունի, հրեա կռիւլը կվերջանա, ձեք Յեղոսի համար յես ընենց մի հրեղեն փեսացու ճարեմ, վոր տեսնուի աչքը մնա վրեն:

ՏԵՐՏ.— Յես ել ձեղ խոսք եմ տալի, վոր խաչ ու ավետարանով դրանց համար ընենց պսակ կատարեմ, վոր ոխտը լուծ դոմեշ լծեն, չկարենան դրանց իրարից բաժանել...

ՀԵՂԻՆ.— Լսում ե՞ս... Եդ խոսքերը նրանք քեզ համար են ասում, յես զարմանում եմ, դու նրա մեջ ինչ ես տեսել, վոր սիրտդ ըտենց կպել ա նրան:

ԴԱՆԵԼ.— Դե գնացեք տուն. եղտեղ միք կանգնի, ցուրտ ա, կմրսեք: (Յեղոսն և Հեղիմարը ներս եմ գնում): Ղալմաղալը կտրվել ա: Դուրս գանք տեսենք մեր արծիւները ինչ են անում:

ՏԵՐՏ.— Գնալու կարիք չկա: Առանց մեր գնալու յեւ ինչ վոր հարկավոր ա նրանք կանեն: (Խորքից «Ինտերմագինալ» յերգի ձայն).

ԴԱՆԵԼ.— Ես ինչ ա նշանակում:

ԳԱՐԱՍ.— Եդ նշանակում ա, վոր կոմունիստները հաղթում են...

ՏԵՐՏ.— Տեր, փրկյա զմեզ ի չարե... (աղաթում ե):

ԴԱՆԵԼ.— Երեվում ա, վոր մերոնք գնացին... բայց թե ինչի՞ նրանք ըսենց շուտ գնացին, յես չեմ հասկանում:

ԳԱՐԱՍ.— Կանգնել մտածելու ժամանակ չի. փաղչենք:

ԴԱՆԵԼ.— Ուրիշ ճար չկա, պտենք փախչի... նրանք վոր գան մեղ կկոտորեն...

ՏԵՐՏ.— Տեր. դու փրկյա ըղմեղի չարե. (ծնկաչոք աղաթում ե):

ԴԱՆԵԼ.— Սրանց իմաց տալինք:

ԳԱՐԱՍ.— Դրանց իմաց տալը հարկավոր չի. կոմունիստները կնիկ արմատներին ձեռ չեն տա... քանի նրանք չեն եկել դուրս արի գնանք...

ԴԱՆԵԼ.— Գնանք... (Դանելն ու Գարասիմը փախչում են):

ՏԵՐՏ.— Սրանք գնացել են, իսկ յես կանգնել ինձ համար արխային աղոթք եմ անում, բա վոր եդ անիծվածները գան բռնեն ինձ եստեղ մորթե՞ն... Տեր դուդյա ճանապարհ իմ... (փառաջան հանում ե դնում քեվի տակ և դուրս փախչում):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Սեթո, Սեակ և Թեվոս

(Սեթոն գինված ե, իսկ Սեակն ու Թեվոսը անգին):

ՍԵԹՈ.— Սհակ բիճա, յես քեզ վրա զարմանում եմ. Խորհրդային Իշխանութիւնը քու կալքն կարողութիւնն ել հո չեր խել, վոր դու ել նրանց կողմն ես անցնում:

ՍՀԱԿ.— Ել մի ասա, եո յաչի տեք մարդ եմ, ըսենց սխալմունք չեյի արել:

ՍԵԹՈ.— Դե լավ, Սհակ բիճան ասենք, հալիվոր մարդ ա, ուրիշների խելքին ընկավ, վեր կացավ գնաց: Ախր, դու կոմսոմոլ ես, ախր դու կուսակցու թյան թեկնածու ես. դու ի՞նչ եյիր մտածում:

գերբդէ թողնում գնում բանդիտների հետ եւ միանում...

ԹԵՎՈՍ.—Յես կարծում եյի թե Խորհրդային Իշխանությունն չկա...

ՍԵԹՈ.—Բա դու չեյիր տեսնում, վոր կա՞... Ինչի՞ եյիր գնացել թշնամու դիրքերում կանգնել մեր դեմ կովում:

ԹԵՎՈՍ.—Խաբվեցի...

ՍԵԹՈ.—Խելքդ գլխիդ չե՞ր, ինչի՞ եյիր խարվում: Ի՞նչի եյիր ուրիշների ասածներին հավատում:

—Դե լավ. խոսելու ժամանակ չի. տղերքը կովում են, գնացե՛ք նրանց գոմաք արե՛ք. (խռսելով դուրս եմ գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Արշավիր, Տիգրան և Ավետիք

(Յերեֆի մոտ ել հրացաններ).

ԱՐՇԱՎ.—Յես զարմանում եմ, ուրիշներին խրախուսելու փոխարեն, դուք ինքներդ եք պանիկայի յենթարկվում: Հուսահատվելու կարիք չկա. բանվորները հրեա վորտեղվորա կ'դան մեզ ողնության:

ՏԻԳ.—Բանվորներից հույսդ կտրի. նրանք յիթե դու լու միտք ունենային, մինչեւ հիմա տասն անգամ յեկած կլինեյին: Թշնամին հրեն նորից մեզ չըրջապատում ա. վորքաթիվ ուժերով նրանց դեմ կովել չենք կարող անձնատուր լինենք վերջանա գնա: Ավետիք դու ինչ կարծիքի ես:

ԱՎԵՏ.—Յես քու առաջարկին համամիտ եմ. ինչքան

չու՞նք անձնատուր լինենք, մեզ համար ենքան լավ ա. զոհեր քիչ կտանք:

ԱՐՇԱՎ.—Անձնատուր լինելու մասին վոչ մի խոսք: Կանգնել խոսելու ժամանակ չի, թշնամին զոռում ա. կրակեք... (Արշավիրը պատի տակ չոքում ե և հրացանով կրակում):

ՏԻԳ.—Փամփուշտ կա՞ վոր կրակեմ, ինչով կրակեմ: Մի քանի հատ փամփուշտ ա մնացել:

ԱՐՇԱՎ.—Մինչեւ վերջին փամփուշտն ել հարկավոր ա կրակել և մեր դիրքը պաշտպանել. ո՛ր, անիրավները խիեցին... (Հրացանը ձեռքից քողում ե և ուշաքափ քնկնում):

ՏԻԳՐԱՆ.—Դե պաշտպանի տեսնեմ վո՞նց ես պաշտպանում... զահրումար դառնա, ո՞վ ուղում ա թող գնա կովի, յես չեմ ուղում, յես գնում եմ դուրս աղատեմ...

ԱՎԵՏ.—Դու վոր գնում ես, յեւ ել եմ գալի: Գնանք. իշի նահատակ ըլիլն ել մի բան չի: (Տիգրան ու Ավետիքը դուրս եմ գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 5.

Աեթո, Հրուշ. Նարգիզ, Զմբուխտ և Համբո. (հրացանները կրակելով գսվիս եմ փոզոցով անցնելու).

ՆԱՐԳԻԶ.—Վույ քոռսնամ, Արշավիրին խփել են... (մտնելում ե նլան).

ՍԵԹՈ.—Առանց այն ել մեր թիվը քիչ եր սա ել եստեղ ընկալ (բոլորը կանգնած արտասվում եմ. իսկ Աեթոն կռանում ե նրա շնչառությունը ստուգում):

ՍԵԹՈ.—Նա կենդանի յե: Կռնիցը հրեա արին ա գնում:

Նարդիզ, շորի կտոր կուենանա, առեր վեր
քը կապեմ, արնաքամ չլինի:

ՆԱՐԳ.—Առ վերցրու կապի... (տակի յուրկան պատ-
ռում և տալիս):

ՍԵԹՈ.—Դե լավ յես կկապեմ, դուք գնացեք: Եդ ա-
նիծվածները մի բաշ վրա չտան, գան մեզ բուր-
րիս կոտորեն:

ՀԱՄԲՈ.—Դե, մենք գնանք... (կրակելով գնում են):

ԱՐՇԱՎ.—Ես ինչա՞ պատահել ինձ հետ, յես ինչի՞ եմ
հսպես թուլացել... Տիգրանն ու Ավետիքը ո՞ւր են
նրանք մեզ դավաճանեցի՞ն... դոնե բանվորները
չուտ գալին մեզ ոգնության հասնեյին:

ՍԵԹՈ.—Կգան, դու դրա մասին մի մտածի... դու ես
ասա, վերքդ հո չատ չի նեղացնում:

ԱՐՇԱՎ.—Դրա ժամանակը չի... հրացանս տուր ինձ:
(Սեթոն և Արշավիրը դուրս են գնում, իսկ Մար-
գարը հրացանը ձեռին վազվզելով գալիս է):

Տ Ե Ս Ի Լ Ե.

Մարգար հետո Յեղսո և Հեղինար.

ՄԱՐԳԱՐ.—Տղերք չան, յես ձեր հոգուն մատաղ,
դոչաղ կացեք: Դիրքերը ձեռքից չտաք... Հրեն
բանվորները պուլիմուտը վերցրած դալիս են
մեզ քոմադ անեն... (դուրս և գնում):

ՅԵՂՍՈ.—Սա նրա ձենն էր... Մարգար, Մարգար...
կաց, յես ե եմ գալի... (Յեղսոն դուրս և գնում,
իսկ Հեղինարը շեմֆից ձայն և տալի):

ՀԵՂԻՆ.—Աղջի, եդ ուր ե՞ս գնում... Յեղսո, չլսեց
գնաց... վույ քոռանամ յես (ներս և գնում):

Գեղամ, Կարո, Ոհաննես և մի խումբ բանվորներ.

ԳԵՂԱՄ.—Շտապեք եդ անիծվածները մեր ընկերներին
նեղն են լծել... Կարո չան, գնդացիքը դու չուտ
արա սարքի...

ԿԱՐՈ.—Ես բոպեյիս լենտը չցեմ, ընենց մի ժարիտ ա-
նեմ, վոր...

ՈՀԱՆ.—Յես դրանց բանդիտ հերն անիծեմ:

ԳԵՂԱՄ.—Խոսալու ժամանակը չի անցեք գործի (դը-
րոշակը և գնդացիքը ձեռքներին նրանք փողոցով
անցնում են: Մի փոքր հետո ուժեղ որսագու-
թյուն. կեցցեների ու ուռուների աղաղակ, իսկ
այնուհետև «Իմտերմացլումալ»-յերգի ձայնը):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բեմը ներկայացնում է կոլխոգի մոր գրասենյակի առաջ, Դանել աղի տներում: Դանն Յուկատին կոլխոգի մույն ցուցանակը: Լուսամասի վրա կարմիր դրոշակ, իսկ փողոցում իրար վրա խառ ի խառ կերպով թափված մի շարք գյուղատնտեսական գործիքներն և մեքենայի գամազան մասեր:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Յեղոս և Հեղինա

ՀԵՂԻՆ.—Աղջի, դե ես քուչումը չպտեմ ասի, դնանք տուն, ենտեղ կասեմ. եստեղ վախում եմ ուրիշները լսեն:

ՅԵՂՍՈ.—Յեա քեզ ասում եմ, վոր քու տունը վորտ չեմ դնի: Ինչ վոր ասելու յես, եստեղ ասա. յես վրադ տեղ եմ դնում, դործ սենեմ:

ՀԵՂԻՆ.—Թու քու երեսին. եսքան չսեղիցդ ըլել ես, վոր քու հարադատներդ խոսքն ել բանի տեղ չես դնում (լաց ե լիմում):

ՅԵՂՍՈ.—Այ մեր, դե յես ի՞նչ անեմ: Քեղ հետ կանդնել խոսելն ել վախում եմ: Առանց են ել ամեն որ երեսովս են տալի... (աբաւսովում ե):

ՀԵՂԻՆ.—Ճակատներին հալբաթ ես եր դրած... որ ներս սեվացավ... Որը մթնում ա, լիսանում, դուռս բաց անող չկա... յես եստեղ եմ անտեր ու

անտիրական յերեսի վրա վեր ընկել մնացել, հերդ՝ ընտեղ...

ՅԵՂՍՈ.—Հորս անունը մի տուր, նրա համար վոր ասես մի եսքան չեմ մտածում, նրա նման հեր չունենամ լավ ա...

ՀԵՂԻՆ.—Ձորանա եղ լեզուդ... եդ խոսքը դու վո՞նց ես ասում:

ՅԵՂՍՈ.—Վո՞նց չասեմ, ես կոնվիկերը դիմն նրա պատճառովը չե՞ր... Հրեն խեղճ Արշավիբը են որվանից ինվալիդ ա դարուել, բանվորներն ել մի քանի հոգի սպանվեցին: Կնդա, երեխի տեր մարդիկ հյին: Բա նրանք մեղք չեյին (ուզում ե գրնալ):

ՀԵՂԻՆ.—Աղջի, դնում ես... Ախր յես քեզ բան պտեյի ասի...

ՅԵՂՍՈ.—Դե ասա: Հմի կդան, կտեսնեն, վոր քեզ հետ խոսում եմ, լավ չի:

ՀԵՂԻՆ.—Դեսն արի, անգալիդ ասեմ, վոր մարդ չիմանա (ֆաշում ե մի կովմ):
Հերդ ապսպրել ա, վոր պահած վոսկեղներ հանեմ մի ապահով տեղ դնեմ:

ՅԵՂՍՈ.—Դե լավ, դու եղ վոսկեղների տեղը իմանո՞ւմ ես վոր:

ՀԵՂԻՆ.—Իմանում եմ, մարադում դարմանի տակն ա, բայց թե մենակ իմ բերեու բան չի: Ասում եմ քեզ հետ միասին դնանք:

ՅԵՂՍՈ.—Դե լավ, իրիզունը կդամ մթնով կդնանք, վոր մեղ տոսեող չլինի (մտածում ե) Այ մեր, բա ինչի՞ եսքան ժամանակ դրա մասին դու ինձ վոչինչ չեյիր ասում:

ՀԵՂԻՆ.—Հերդ կարգադրել եր, վոր չասեմ:

ՅԵՂՍՈՒ.—Ինչ արի ու ըստենց հոր մասին մտածի, ակի
յեւ չեմ մտածի, ջանը դուրս դա, աքսորատե-
ղում թող տանջվի ու չարչարվի: Ուրիշի համար
հոր փորեց, ինքը նրա մեջ ընկավ... Թե վոսկե-
ղեն եւ ենտեղ հանած տարած կըլնեն, ամեն ինչ
կդրստվի:

ՀԵՂԻՆ.—Վույ, հողը գլխիս, տարած վոր ըլեն, հորդ
ձեռից չեմ պրծնի:

ՅԵՂՍՈՒ.—Են մարադը որը հարյուր մարդ ա մտնում ու
դուրս գալի, ետքան ժամանակ ենտեղ պահած
բան կմնա... Հրեն Մարգարը. դնամ տեսնեմ,
են ուր ա՞ ընենց վռաղ վռաղ դնում: (Դուրս ե
գնում):

ՀԵՂԻՆ.—Աղջի, դու նրան բան չասես, տարած վոր ը-
լեն, տունս կքանդվի, հողը գլխիս... (Դուրս ե
գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Մարգար և Յեղսո

ՄԱՐԳԱՐ.—Ապակուլականացման դործերը քննող կո-
միտիս ա եկել: Կուլակներին իրավունք են տը-
վել, վոր աքսորատեղից մի որով դան ներկա-
յանան: Գնամ տեսնեմ, ինչ եմ անում: Գլուխս
խառն ա:

ՅԵՂՍՈՒ.—Ուրեմն, իմ հե՞րն եւ ա ետոր դալու:

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոչ թե գալու, այլ թե հիմի արդեն յեկած
պտի ըլի:

ՅԵՂՍՈՒ.—Վայ, հողը գլխիս:

ՄԱՐԳԱՐ.—Ի՞նչ ես չփոթվում, հորդ գալու վրա եղ-
բան վոր ուրախանում ես, եւ ինչի՞ համար ես
կանգնել, նա հմի եկած կըլի. դնա հետը մի
սրտալի պուշախ տրա, կարոտած կըլնեա, հորդ

հարադատ զավակն ես, դնա, եւ ինչի՞ համար ես
կանգնել մտածում: (Ուզում ե գնալ):

ՅԵՂՍՈՒ.—Կայ, բան պտի ասեմ: (Մտածում ե):

ՄԱՐԳԱՐ.—Ի՞նչ ես ասում:

ՅԵՂՍՈՒ.—Գնա, բան չեմ ասում:

ՄԱՐԳ.—Բա եւ ի՞նչի համար կանգնեցիր:

ՅԵՂՍՈՒ.—Հենց ընենց, ուզում եյի քեզ հետ խոսեմ:

ՄԱՐԳ.—Դու յեւ խոսելու ժամանակ ես գտել... (ու-
զում ե գնալ):

ՅԵՂՍՈՒ.—Գնո՞ւմ ես:

ՄԱՐԳ.—Բա հո ետեղ չեմ մնալու: Կոմիտիան ինձ
կանչել ա, դնամ տեսնեմ ինչ ա ասում (ուզում
ե գնալ):

ՅԵՂՍՈՒ.—Կայ... (մտածում ե):

ՄԱՐԳ.—Թամամ կուլակի սերունդ ես... դե ասա,
տեսնեմ ի՞նչ ես ասում: Յես ուշանում եմ:

ՅԵՂՍՈՒ.—Վոսկեղենի տեղն իմացել եմ:

ՄԱՐԳԱՐ.—Տնաքանդ, բա եւ ո՞ւր ես կանգնել. դնանք:
Շուտ, հըմի հերդ կգա պահված տեղից կհանի:
Քանի նա չի հանել, դնանք մենք հանենք: (Յեղ-
սայի քեից բռնած, քաշելով դուրս ե գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Դամեյ և Հեղիմար.

(Դամեյը պատռուոված և հեմաշ շորերով).

ՀԵՂԻՆ.—Յեղսոն եւ հո են որվանից գնացել ա են դյա-
դի հետ ա ապրում...

ԴԱՆԵԼ.—Նրա անունը մի տուր, եւ սրանից հետո նա
մեք զավակը չի: Նրա անունը մեք ցուցակից

Ննջվեց: Տես են վիվեական վորտեղ են կըպ-
ցրել: Եղ վիվիական վոր չկա՞նէյին, ես խալսը
կարծես չե՞ր իմանա կոլխոզի գրասենյակը
վո՞րտեղ ա: Ստանէն ասում ա, զնա հանի գը-
ցի վորտեղիդ տակը ջուրդ ու իշուր արա:

Հեղին.—Ջարդելով բան դուրս չի դա: Ջարդելուց
բռնեցիք, վոր ես որն ընկանք... եղ ինչա՞ քու
հալը. կասես զաղթան ըլես... քոռանա իմ
աչքերը... (լաց ե լիմում):

ԴԱՆԵԼ.—Ընտեղ մտիկ: Դրոշակի պատճառով են յեքա
մեխը վոնց ել խիեւ են աւոշիկի ռամկան ջարդել,
խարաբ արել... վայ յես ձեր կոլխոզնիկ հերն ա-
նիծեմ: Եղ ախմախ բանի համար, են դյոզալ
ռամկեն ընենց շնորքից կըցե՞ն... ախոսս ռամ-
կա, ախոսս:

Հեղին.—Այ մարդ, ի՞նչ ես կորցրել, ինչի՞ հետեւ-
իցն ես ընկել...

ԴԱՆԵԼ.—Հենց բանն ել եղ ա, կորցրել եմ, վոր սիրաս
ըսենց ցավում մղկտումա ե՞...

Եղ դրոշակը վոր տեսնում եմ, կարծես են մեխը
սրտումս խիած ըլեն... Դանել աղի տան վրա
կարմիր դրոշա՞կ... ասում ես մի խոսա, դե
վո՞նց չխոսամ... արինը տալիս ա դլխովս...
Գործիքները բերել արելի ու անձրեւի տակ թա-
փել են: Թողը տվել—մանդը կերել ա: Թամաշա
արա, մաշինի վինտերն ու գայկեքը տես վո՞ր
տեղ ա ընկած (կռամում ե վերցնում): Շուն
շանվորդիք, ես ապրանքը դուք վոր չէիք բա-
նեցնելու, յես բանացնում եյի, ինչի՞ եկաք ձեռ-
քիցս խլեցիք...

Հեղին.—Այ մարդ դրա ժամանակը չի, կամխախն
կանչել ա, գնա տես ինչ ա ասում:

ԴԱՆԵԼ.—Ինչ պտեն ասի. կենտրործկոմի հրատարա-
կած դեկրետի համաձայն մեզնից ինչ, վոր վեր-
ցրել են, պտեն նորից վերադարձնի: Լրագրի եղ
համարը կարծեմ մոտս ա: (Գրպանից մի քանի
համար լրագիրներ ե հանում): Սա չի, սա Ստալի
նի հոդվածն ա: Նրա հերն ել ըտի անիծած: Ես
հոդվածը նա վոր մի քանի ամիս առաջ գրեր,
ես բանը սկի չի պատահի: Հրեա դթա, եղ
դեկրետը ստեղ ա տպված: Ես լրագրի համարը
տանեմ դրանց աչքը կոխեմ... Լսիր յես մոռա-
ցա հարցնեմ: Վոսկեղենը դարմանի տակից հանել
ե՞ս:

Հեղին.—Ձեմ հանել: Յեղսոյի հետ եսոր պտեյինք դնա
հանի:

ԴԱՆԵԼ.—Յեղսոն, ուրեմն, տեղը իմացել ա՞, ել պըր-
ծավ, վոսկեղենը ձեռքներիցս դուրս եկավ: Են
դյառնեն հմի գնաց հանեց: Գնանք տեսնենք...
(Հեղինարը հետ շտապ դուրս ե գնում. իսկ
Մարգարն ու Յեղսոն փողոցի հակառակ կողմից
սնդուկը յերկու կողմից բռնած բերում են):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Յեղսո, Մարգար և Համբ.

ՅԵՂՍՈ.—Հակառակի նման կոլխոզի գրասենյակն ել
կողպած ա...

ՄԱՐԳԱՐ.—Վնաս չունի կտանենք գուղխորհրդի գրա-
սենյակում կդնենք:

ՅԵՂՍՈ.—Ընտեղ ել կամխախի նիստն ա:

ՄԱՐԳԱՐ.—Կամխախի նիստը մեղ չի խանգարում:
(Համբոն վազելով գալիս ե):

ՀԱՄԲ.—Տնաչեն, դու եղ վո՞ր տեղ ես, երկու սհաթ
քու հեռվից յես ման եմ գալիս: Կամխախն քեզ
կանչում ա. արի դնանք:

ՄԱՐԳԱՐ.—Կամիսիյան կարողա քիչ սպասի. սա նրա-
նից ավելի վաժնի դործ ա :

ՀԱՄԲՈ.—Եդ ինչ ա՞ վոր :

ՄԱՐԳԱՐ.—Խաղինա ա...

ՀԱՄԲՈ.—Ումն ա՞ :

ՄԱՐԳԱՐ.—Մերն ա...

ՀԱՄԲՈ.—Վո՞նց թե մերն ա, այսինքն :

ՄԱՐԳԱՐ.—Այսինքն իմն ա, քունն ա, սրանն ա...

ՀԱՄԲՈ.—Բաց արա տեսնեմ.

ՄԱՐԳԱՐ.—Վոր տեսնես վայ թե մի բաշ դժվես. Դե
արի ու ես նեղ մաջալին ամեն բանը թող գնա
բժշկի հետեվից ման արի. եստեղ յերկար մը-
նալը վտանգավոր ա. վերցրու տանենք աղջի,
Յեղսո, դու ել քոմադ արա. դրադդ մի քաշի. հենց
իմացի քու հարսանիքի բաժինքն ենք տանում :

ՅԵՂՍՈ.—Հարսանիքը մենք արել ենք պրծել :

ՀԱՄԲՈ.—Ձագսում դրվելը հարսանիք չի նշանակում :

ՄԱՐԳԱՐ.—Ճիշտ ա ասում. Ձագսը իրա տեղն ունի
հարսանիքը իրա տեղը :

ՀԱՄԲՈ.—Մտուրի չենքը հրեն վերջացել ա, բացման
հանդեսի որը՝ ձեր հարսանիքը պտենք անի.
խելքդ ո՞ւրա գնում : Մեր տղերքը եդ որվա հա-
մար արդեն պատրաստություն են տեսնում...
(սնդուկը վերցնում դուրս եմ գնում).

Տ Ե Ս Ի Լ Ծ.

Տիգրան և Ավետիք

ԱՎԵՏ.—Ես կամիսի վորոշումները կոլխողի վարչու-
թյան նիստում հարկավոր ա քննության առնել :

ՏԻԳՐԱՆ.—Ախմախ բան ես ասում,

ԱՎԵՏ.—Սրանց վորոշումն ուրեմն, վերջնական ա :

ՏԻԳՐԱՆ.—Համարյա թե : Ասում են, վոր 50 տոկոս
խլված բաներ վերադարձնում են :

ԱՎԵՏ.—Բա վոր մենք ասում եյինք, դրանք մեզ վրա
ծիրադում եյին : Մեզ աջ թեքման մեջ եյին մե-
ղադրում : Հմի ասա խնդրեմ, աջը իրանք են, թե
մենք, զուրը տեղ չե՞ր ես ղալմաղալը, դե հմի
դնա, կուլակներից ինչ վոր խել են նորի պլտի
վերադարձնեն իրանց :

ՏԻԳ.—Դու սկսում ես ելի քու հին դարմանը քամուն
տալ (դուրս եմ գնում) :

Տ Ե Ս Ի Լ Ծ.

Սեբո յեվ Համբո.

ՍԵԹՈ.—Գնամ տեսնեմ, բալքի թղթերի մեջ գտնեմ
(գրասենյակի դուռը բաց ե անում ու ներս ե գը-
նում) :

ՀԱՄԲՈ.—Անջախ մի վերին հարկում ապրում եյի,
բալկոնը առաջին, փողոցի վրա լուսամուտներ,
արեգակը սաղ որը միջին : Դե հիմի արի սհէնց
տունը թող ու նորից գնա մտի են խոր վիրապը,
չե, եդ կամիսի վորոշումը ինձ սկի դուր չեկավ :

ՍԵԹՈ.—Ձկա. ով իմանում եդ ցուցակը սկի չեն ել
կաղմել, դուր տեղը յես հենց ման եմ դալի (գը-
րասենյակի դուռը փակում ե) :

ՀԱՄԲՈ.—Ձահրումար դառնա, եդ կամիսիան միթոմ
բան արեց : Նրանց վորոշումները դիտի կուլակ-
ների ոգտին ելալ. ախպեր թե վոր ես ապրանքը
տալու եյինք իրանց, ել ի՞նչի համար վերցրինք...
դու ինչի ես մտածում, քու ձեռքից ել հո սենյակի
ները չեն խելու :

ՍԵԹՈՒ.—Դու ել սենյակի դարձն ես քաշում: Կամիսի վրոշտումն իմացան թե չե, ամենքը մի կողմից դալու են գլխիս կանգնեն: Դե արի ու իմացի ումնից ի՞նչ ե վերցրել և ումը ի՞նչ ես տալու:

ՀԱՄԲՈ.—Սպասիր, Մարգարի մոտ կարծես մի ինչ վոր ցուցակ կա:

ՍԵԹՈՒ.—Տնաչեն դե ասա ե՛, յես եղ ցուցակին եմ հենց ման գալի, դնանք... (դուրս եմ գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 7.

Դամել, Հեղինար և հետո Յեղսո.

(Դամելի ամբողջ շորը դարմանոտ, տխուր ու տրտամ մերս ե գալիս).

ԴԱՆԵԼ.—Եսքան ժամանակ դու չկարացիր եղ զահրու մարը գնաս հանես մի ապահով տեղ դնես ու պահես... հմի ես ի՞նչ անեմ, Հուլյոս եղ վոսկեղենի վրա յեր: Մտածում եյի թե կտանեմ կծախեմ, փող կշինեմ և դրանով կապրեմ, դե հիմի արի ու ապրի... (լաց ե լինում):

ՀԵՂԻՆ.—Գոռանա իմ աչքերը, վոր քեզ ըտենց խղճացած չտեսնեյի (լաց ե լինում):

ՅԵՂՍՈ.—(Մի քուղք ձեռքին մերս ե գալիս) Խնդիր եք ներկայացնում և չեք ել ուզում գնաք պատասխանը իմանաք: Ի՞նչա դուք սպասում ք, վոր պատասխանը կամիսիան ինքը դա ձեզ հայտնի՞:

ՀԵՂԻՆ.—Ի՞նչ են վորոշել, ինչ վոր մեղանից վերցրել են տալիս ե՞ն:

ՅԵՂՍՈ.—Մի սենյակ և մի կով տալիս են:

ԴԱՆԵԼ.—Իսկ մնացածը, տա՞ւնա, աչքի՞ս, տնասուննե՞րս, գործիքնե՞րը:

ՅԵՂՍՈ.—Չեն տալիս:

ՀԵՂԻՆ.—Հողը դեղում մնալու մասին ի՞նչ են վորոշել:

ՅԵՂՍՈ.—Վորոշել են Հայաստանի սահմաններից հեռացնել:

ՀԵՂԻՆ.—Հողը գլխիս... (լաց ե լինում):

ԴԱՆԵԼ.—Եղ դիմ ես դյադի սարքած բաներն ա...

ՅԵՂՍՈ.—Նա կամիսի անդամ չի:

ԴԱՆԵԼ.—Կամիսի անդամ չի, բայց թե եղ վորոշումը նրա թելադրությամբ ա կադմած:

ՅԵՂՍՈ.—Դուք սովորել եք ամեն ժամանակ նրան մեղադրել: Գլուխ չունեմ ձեզ հետ դնելու: Վերցրեք ես ձեր տված դիմումն ա, ես գնում եմ (քուղքը գցում ե և ուզում ե դուրս գալ):

ՀԵՂԻՆ.—Աղջի ս՛ւր ես գնում: Գնա եղ կամիսին քու կողմից խնդրվի, բալքի եղ վորոշումը նրանք փոխեն:

Տ Ե Ս Ի Լ 8.

Նույնի և Մարգար.

ՄԱՐԳԱՐ.—Եղ վորոշումը չի փոխվի. դուք պարտավոր եք եղ վորոշմանը յենթարկվելու: Դանել տղա դու ինչի համար ես կանգնել, ժամանակդ լրանում ա, քո ընկերները գնում են, պատրաստվիր դու ել նրանց հետ գնա:

ԴԱՆԵԼ.—Կգնամ... (արհամարհմով հայտնի եմ միմիայն վրա):

ԿԱՐԱՐՈՒՅՐ

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բերն ներկայացնում է մարտի համար կառուցված
նոր շենքի ստալը: Դռան ճակատին ցուցանակ, խոշոր
տառերով վրան գրված, — «Մ Ս Ո Ւ Ր»: Կետր ե:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Զմբուխ, Հրուշ, Համբո և պիտեբական խմբակ

(Պիտեբական խմբակը բարակի զարկերի տակ
մարգանքներ է կատարում, իսկ մշտունքը
դրոշակներով և գանգառն նկարներով ու պլա-
կատներով շենքը դրոշակի կազմից զարդարում են:
Զմբուխում ու Հրուշը նոր շուրեր են հագել:

ԿՈՒՎԱՐ.—Մեկ, յերկու, մեկ-յերկու, ձախ... մեկ,
յերկու, ձախ...

ԶՄԲՈՒՅՏ.—Քու դեղքեն մադիսկի կարած ա, իսկ ի-
մը յես եմ կարել: Քունիցը ինչո՞վ ա պակաս:
Մախի, ինչ լավ նստում ա վրես:

ՀՐՈՒՇ.—Ըսկի յել լավ չի նստում. այս տեղը ծուռ ա:

ԶՄԲ.—Ծուռ աչքով ես մախի տալի, նրա համար աչ-
քիդ ծուռ ա յերեվում: Ըսկի յել ծուռ չի:

ՀԱՄԲՈ.—Գործընդ վերջացրեք, դրա ժամանակը չի:
Հմի վորտեղ վոր ա մեր չեֆերը քաղաքից կը-
գան, իսկ մենք գործը դեռ չենք վերջացրել:

ՀՐՈՒՇ.—Մեր չեֆերը իմանո՞ւմ են, վոր մսուրի բաց-
ման ուրը հարսանիք պտի տնենք:

ՀԱՄԲՈ.—Իմանում են: Արշավիրը, կարծեմ, գրել ա:
Բանվորները հարսանիքի համար, ասում են ինչ
վոր նվեր են պատրաստել և ետը հետները բերե-
լու յեն: Կարո՞ն ու Ոհաննեսն էլ խոստացել են
նրանց հետ գան:

ՀՐՈՒՇ.—Ճիշտ ես ասո՞ւմ:

ՀԱՄԲՈ.—Խարելու ի՞նչ ունեմ, մսուրի բացման և հար-
սանիքի հանդեսին նրանք էլ են ուզում ներկա
լինել:

ԶՄԲ.—Ձախ, նրանք էլ վոր գալիս են, լավ կլինի...
(Հրուշի հետ սկսում են պարել ու թռչկատել):

ՀԱՄԲՈ.—Ի՞նչնց ուրախանում եք, կասես նորահարսը
զուք ըլեք: Թոչկոտելու ժամանակը չի: Գնանք
ճղներ բերենք դուռը և ակոշկեն մի լավ գարդա-
րենք: (Դուրս է գնում):

ՀՐՈՒՇ.—Գնանք: (Ծիծաղելով միասին դուրս են գը-
նում: Պիտեբական խմբակն էլ մարգանքները
վերջացնում են և նույնպես դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Արշավիր, Սեթո, Տիգրան, Ավետիս և Մարգար.

(Արշավիրի մի թեվը կապած, լրագիրը մշուս
ձեռքով բռնած կարդում է, իսկ կոլխոզի մշուս
անդամներն ուշադրությամբ լսում են):

ԱՐՇԱՎ.—Եղ հոգվածից ես մի կտոր տեղը միայն կը-
կարդամ (կարդում է) «Հացամթերման ասպա-
րեզում կուլակն ակտիվ դիմադրությամբ ճող-
նում է ձախողեցնել մեր տնտեսական քաղաքա-
կանությունը: Նա հաղար ու մի զարդուղի ճա-
նապարհներով փորձում է իր ազդեցության տակ

առնել Պորհրդային իշխանության առանձին ստորին սղանները—գյուղիսրհուրդները. նա վործում է կազմարութեւ և աշխատել առանձին կոմունիստների և նույնպէս կուսքիջներ: Նա ախարի պաշար և մղում կոլտնտեսութունների դեմ: Վնասարարության միջոցով խանդարում է կոլտնտեսությունների տնտեսական ամրացումը, աւերորի յէ յենթարկում գյուղի սոցիալիստական շնարարության ախարի մարտիկներին: Նա կաշառում է գյուղի չքաւորական մասնանների առանձին անկաշուն ասրբերին և վերջապէս նա սղատաղործում է մեր կազմակերպությունների առնէ մի սխալը, ուժեղացնելու համար միջակ գյուղացիության տատանումներն իր աղբեղության շրջանակի մեջ առնելու համար նրա առանձին հետամնաց շերտերը:

ՍԵԹՈՒ.—Կենտկոմի քարտուպարի, համապատասխան ասած եղ խոսքերն ամբողջովին մեզ ա վերաբերում: Եղ հողվածը կարելու յեմ մոտս սրահեմ ու առնէ որ կարգամ:

ՄԱՐԳԱՐ.—Մենակ քու կարդալով բան դուրս չի դալ:

ԱՐՇԱՎԻՐ.—ձիշտ ա ասում. կոլխոզի առնէ մի տնդամ եղ հողվածը առնէ որ պիտի կարգա, վոր սրանից հետո սխալներ չգործի:

ԱՎԵՏ.—Լսում ես Տիգրան ես քարը սրանք մեր կատրն են հցում: Սրանք մեղ մեղադրում են, վոր իրանք արդար դուրս գան:

ՍԵԹՈՒ.—Արդարանալու բոլորովին կարիք չկա:

ՄԱՐԳԱՐ.—ձիշտա ասում. արդարանալով կամ իրար մեղադրելով բոն դուրս չի դա: Մենք մեր սխալները պետք է ուղղենք:

ԱՐՇԱՎ.—Վոր միայն ուղղենք, այլ թե սղալմանն ևր լուտեղծենք, վոր նման սխալներ նորից մենք չկատարենք: Գուք գիտեք, վոր սխալներ մենք լուրս ունեցել ենք, իսկ եղ սխալներ ետոր ծածկելու և սղաղելու միտք չկա: Եկեք մենք ետակ սղարգ ու աշխարա առնէ մեկս խոստովանենք և դործնականում ցույց տանք վոր ես սխալներից մենք անկեղծորեն հետ ենք դառել:

ՄԱՐԳԱՐ.—Կարեւորը դա ա:

ԱՎԵՏ.—Լալ ա, վոր դուք ձեր բերանովն եք խոստովանում: Ել հասեք, թե կոլխոզի խնդիրները դուք մեղանից շատ եք հասկանում: Իմացած յեղեք, վոր մենք ձեղանից պակաս գլխի տեր մարդիկ չենք: Եղ կոլխոզի խնդիրները, փառք աստու, մենք ել ենք հասկանում:

ՍԵԹՈՒ.—Տեոանք, թե վոնց եյիք հասկանում. ձեր յերկու առաւիա շինած կոլխոզը երկու սահմանով բանիվեց:

ՄԱՐԳԱՐ.—Եղ նրանից եր, վոր թղթի վրա յեր շինված: Թղթի վրա վոր շինված չլինեք, չեր քանդվի: Հարցուր տոկոսի յետեւիցն ընկանք, բայց թե 15 տոկոսը մնաց ձեռքներին:

ՍԵԹՈՒ.—Եղ 15 տոկոսը, վոր մենք հիմնաւորենք, մնացածը հեշտ ա:

ԱՎԵՏ.—Հիմնաւորեք, ինչ ուղում եք արեք, եղ ձեղ ա վերաբերվում: Դու գյուղիսրհուրդի նախագահ ես, նա կոլխոզի նախագահ, աշխարհի տեր ու տիրականը դուք եք, իրավունքը ձեր ձեռին ա, ինչ ուղենաք կանեք:

ԱՐՇԱՎ.—Ասանց մտածելու ես խոսում:

ԱՎԵՏ.—Կմտածեմ, թե չեմ մտածի, եղ քո հաշիվը չի:

Յեւ անկուսակցական մարդ եմ: Բջիջի քարտուղարութեանը դու պահի քեզ համար, յես քեզանից կախում չունեմ: Սրանից հետո, խնդրում եմ դու ինձ նկատողութեան չանես:

ԱՐՇԱՎ.—Անկուսակցականներ կոլխոզում մենակ դու չես, անկուսակցական մարդիկ մեզնում շատ կան, բայց նրանք եղպիս չեն խոսում:

ՏԻԳՐԱՆ.—Նրանց ձեռքից կուսակցական տոմս չեն խլել:

ԱՎԵՏ.—Կուս տոմսը վոր ձեռքներիցս խլեցիք, կարծում ես լավ արի՞ք:

ԱՐՇԱՎ.—Լավ արինք թե վատ, եղ ես չգիտեմ, բայց ես գիտեմ, վոր սրանից հետո յեթե դուք ձեզ լավ պահեք, մենք վորտեղ հարկավորնա կմիջնորդենք, վոր եղ կուստոմսը դուք նորից հետ ստանաք:

ՏԻԳՐԱՆ.—Շնորհակալ ենք, ատանց ձեր միջնորդութեան ել եղ տոմսը մենք հետ կստանանք: Կուսակցութեանից են մեզ հեռացրել, կոլխոզից հո չեն հեռացրել: Կոլխոզում մենք ձեզ հետ համար սար իրավունք ունենք: Սրանից հետո մենք կաշխատենք և կտեսնենք ով ինչ շնորքի տեր ա և թե դործնականում իրանց հանձնարարված դործը ո՞վ ինչպիս ա կատարում:

ԱՐՇԱՎ.—Յես քեզ հետ համաձայն եմ (ձեռքն սղմում ե և քաշում մի կողմ նրա հետ լուռ խոսում):

ՄԱՐԳԱՐ.—Խնդրին յեթե եղ կերպ մոտենանք, 100 տոկոսին մենք չուտով կհասնենք:

ՍԵԹՈ.—Եղ արդեն մեր տարվելիք աշխատանքից ա կախված:

ԱՎԵՏ.—Կոլխոզի նախագահ ես դառել, հեշտ-հեշտ խոսում ես: Եղ աշխատանքը դու կարծում ես մի սր-

վա դարձ ա, վոր գնաս անես վերջացնես դառ տեղը հանդիտ նստես:

ՄԱՐԳԱՐ.—Դու ել հենց մի գլուխ հանդիտ նստելու մասին ես մտածում: Կոլխոզի աշխատանքները մեզ համար ամեն որվա անելու դործ ա:

ԱՎԵՏ.—Ամեն որվա խնդիրը չի, եղ դործը հանդիտ սրտով ել կարելի ա անել, վրադիելու և շտապելու բոլորովին կարիք չկա:

ՍԵԹՈ.—Հինգ տարվա պլանը չորս տարում կատարելու մասին, ինչպես յերևում ա, դու բոլորովին գաղափար չունես:

ԱՎԵՏ.—Դու ել միթամ Ամերիկա դուար: Կարծես հետեմներիցդ բնկել են, վոր անպատճառ ել պլանը չորս տարում կատարեք: Չորս տարում չի, թող 14 տարում ըլի, գլխներդ ո՞վ ա կտարում:

ՍԵԹՈ.—Վոր ասում եմ աջ թեքման կողմնակից ես, նեղանում ես: Աջ թեքումը ել պոզափոր ու պոզափոր չի: Ախր եղ զահրումար աջերն ել հենց եղ են ասում ե՞...

ԱՎԵՏ.—Դե լավ ես աջ եմ, դուք ճնացեք եղ հինգ տարվա պլանը չորս տարում կատարեք, տեսնենք ինչ ա դուրս գալու: Յես չեմ հասկանում եղ տեմպով աշխատանքը մինչև յերբ պլանի տանենք:

ԱՐՇԱՎ.—Մինչև վոր մենք մեր վերջնական նպատակին կհասնենք:

ԱՎԵՏ.—Ձահրումար դառնա, ո՞ւրա թե հասնում ենք: Սպասելով աչքներս ջուր կտրեց:

ՄԱՐԳԱՐ.—Թամբալ մարդու խոսք ա (Համբուն վագելով ներս ե գալիս):

ՀԱՄԲՈ.—Մեր շեֆերը յեկան (դուրս ե վագում):

ԱՐՇԱՎԻՐ — Գնանք նրանց գիմալորենք (բոլորը դուրս եմ գնում) :

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Նարգիզ, Սեթո, հետո Հրուշ, Զմբուխտ, Կարո և
Հովհաննես

ՍԵԹՈ — Կանչի հետներ խոսա, յեթե կհամաձայնվեն,
մնաս չունի, կարելի ա: (Սեթոն և Նարգիզը փաշ-
վում են մի կողմ և լուռ խոսում: Կարոն ու Հով-
հաննեսը, ծաղիկները կրծքներին ամրացրած, Հը-
րուշի և Զմբուխտի հետ խոսելով գալիս են):

ՀՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ — Ի՞նչ կարիք կա չտապելու: Մեր ամուս-
նության խնդիրն էլ հո հինգ տարվա ծրագրի մեջ
չի մտնում, մեր եղբան վրացում էք: Քիչ էլ կըս-
պասենք:

ԿՍՐՈ — Ճիշտ ա ասում. կսպասենք. չտապելու կարիք
չկա:

ՀՐՈՒՇ — Աղջի, լո՞ւմ ես, սրանք ես ինչեր են ասում:

ԶՄԲՈՒԽՏ — Վրանց մեր երեխան ա, ճամբին դալուց սը-
րանք իրար խոսք են տվել:

ՆԱՐԳ. — Եղ ի՞նչ էք իրար հետ փոխում, հարցնելը ա-
մոթ չլինի:

ԶՄԲՈՒԽՏ — Սեր ենք բացատրվում:

ՆԱՐԳ. — Դե լավ, եղ բացատրությունը քանի՞ տարի ա
բաշխում:

ՀՐՈՒՇ — Սրանց հարցրու:

(Նրանք փաշվում են մի կողմ և միմյանց հետ լուռ
խոսում, իսկ կախոգնիկները նստրա ու գուռնան
ստաշները աքած, պարելով և ծափ տալով գա-
լիս են):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Նույնք, Արշավիր, Սեթո, Տիգրան, Ավետիք, Համբո,
Գեղամ, Մարգար Յեղոս, Հերիֆնազ և ուրիշներ

ՀՄՄԲՈ — Այ խալիս, առաջարկություն կա, մեր մեր
չեֆին պար ածենք:

ԲՈՒՈՐԸ — Խնդրենք, խնդրենք:

ԳԵՂԱՄ — Ա. չոռոժ, մեր ասում էք՝ կպարեմ: (Պա-
րում է):

ՀՄՄԲՈ — Հերթը նորահարսին ու նորափեսին ա...

ԲՈՒՈՐԸ — Խնդրենք, խնդրենք... (Ծափ են տալիս,
Մարգարն ու Յեղոսն պարում են. Նարգիզը կար-
միք քաշկիմակը բերում, կապում է Յեղոսյի
գլխին):

ԲՈՒՈՐԸ — Կեցցե մեր նորահարսը:

ՀԱՅՆԵՐ — Նորահարսը թող կարմրի:

ԶՄԲՈՒԽՏ — Նա նոր չի կարմրելու:

ԳԵՂԱՄ — Ինչպես երևում ա, Մարգարը լավ աշխա-
տանք ա տարել... Բայց ինքը լատրակ, նա կու-
լակի աղջիկ... կարծես մի տեսակ, ինչպես ուսու-
ներն են ասում, նե կլեխոսյա...

ԱՐՇԱՎ. — Հասկանում եմ, դու ինչ ես ուզում տեսլ,
բայց դու ինքդ տեսար, թե ինչպես կույի ժամա-
նակ, դիրքերում թշնամու դեմ մեզ հետ միասին
կովում եր: Ուրիշ խոսքով ասած, նա լավ քննու-
թյուն տվեց:

ԳԵՂԱՄ — Ա. չոռոժ, յեթե եղպես է, մնաս չունի...

ՍԵԹՈ — Նարգիզ, ի՞նչ արիր, դուրիս ա դարի, թե չե՞:

ՆԱՐԳԻԶ — Գլուխ ա դարի:

ՍԵԹՈ — Ուրեմն, կարո՞ղ եմ հայտարարել:

ՆԱՐԳԻԶ.—Կարող ես:

ՀԱՎՀԱՆՆԵՍ.—Իրավունք ունես:

ՍԵԹՈ.—Այ խալիս, մի քանի բողբոջով ինձ լսեք:

ՀԱՄԲՈ.—Լսողություն: (նաղաբագուռնան դադարում է):

ԲՈՒՈՐԸ.—Լսում ենք:

ՍԵԹՈ.—Ընկերներ, ինչպես ձեզ հայտնի ա, ես որ մենք համարվել ենք հատեղ յերկու նպատակով: Առաջին նպատակը նա յե՛ վոր մասերի բացման հանդես են կատարում: Իհարկե, դրա մասին մենք իրա ժամանակին տեղումը կխոսենք: Յերկրորդ նպատակն էլ են ա, վոր եղ մասերի բացման հանդեսի հետ միաժամանակ, ընկեր Մարգարի և ընկ. Յեղսոյի հարսանիքն ենք անում:

ԲՈՒՈՐԸ.—Եղ մեզ հայտնի ա:

ՍԵԹՈ.—Յերեվի ձեզ են էլ ա հայտնի, վոր ես մեր յերի տառաքյները վաղուց ա իրար վրա սիրահարված են. այսինքն, ուզում եմ ասել, վոր նրանք իրար խոսք են տվել և ետ խոստումը ուզում են նրանք ես որ կատարեն: Ուրիշ խոսքով, նրանք ես որ սոցմրցման կարգով իրանց հարսանիքը ուզում են միացնեն ընկեր Մարգարի ու ընկ. Յեղսոյի հարսանիքին: Դուք հո զեմ չե՞ք:

ԲՈՒՈՐԸ.—Դեմ չենք, ուրոս...

ԳԵՂԱՄ.—Այ տո՛ժ, ծախսերի խնայողություն ա:

(Բանվորները, կարմիր դրոշակով և զանազան պլակատներով, զարդարված տրակտորը ներս են բերում:

Նույնի և բանվորներ

ԳԵՂԱՄ.—Ընկերներ, լիույ՛լ տվեք ընդհանուր կարգով մի հայտարարություն էլ յես անեմ: Հրեա մեր բանվորներն էլ յեկան, տրակտորն էլ հետները բերին. ինչպես վոր ասում եք, եղ տրակտորը մեր դործարանի բանվորներն են շինել և ուղակել ձեզ, միաժամանակ հանձնարարելով, վոր դուք ձեր դիրքերում լինեք միշտ արթուն և զգաստ:

ԱՐՇԱՎ.—Կեցցե մեր բանվոր ընկերները:

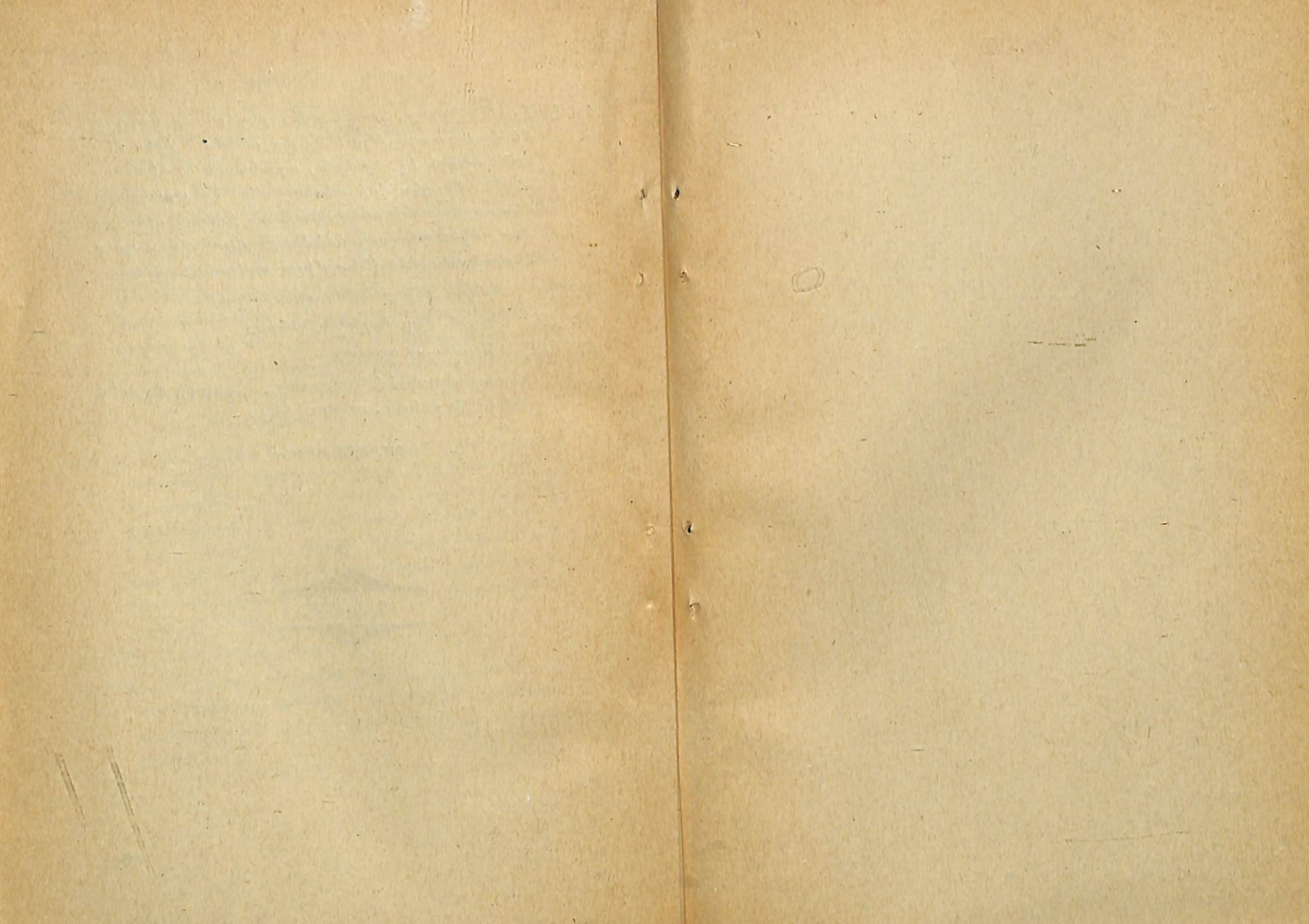
ԳԵՂԱՄ.—Կեցցե մեր կոլտոյնիկները:

ԲՈՒՈՐԸ.—Ուրոս... ուրոս...

(Նաղաբագուռնա նվագի տակ, բոլորը միասին թեկ թեկի բռնած, պարում են):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

Վ Ե Ր Զ

ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՇԵՂԻՆԱԿԻ ՇԵՏԵՎՅԱԼ
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. «ԳՈՐՆԱԴՈՒԼ» — պիես 3 գործ · յերկրորդ հրատարակ · սպառված :
2. «ՆԱԽՈՐՑԱԿԻՆ» — պիես 3 գործ · առաջին հրատարակ · սպառված :
3. «ԲԱՆԴԻՏՆԵՐ» — պիես 3 գործ · յերկրորդ հրատարակ · սպառված :
4. «ԳԱՆԵԼ ԱՂԱ» — պիես 1 գործ · առաջին հրատարակ · սպառված :
5. «ԺՈՂՈՎ» — պիես 2 գործ · առաջին հրատարակ · սպառված :
6. «ԱՆԱՐԽԻՍՏ» — պիես 1 գործ · առաջին հրատարակ · սպառված :
7. «ՈՒԻՎԱԿԱՆՆԵՐ» — պիես 2 գործ · առաջին հրատարակ · սպառված :
8. «ԴԻՐՔԵՐՈՒՄ» — պիես 8 գործ · 4 պատկերով :

Պատրաստ է տպագրության համար «ԱԶԴԱՆՇԱՆ»
դրամա 5 գործ · 4 պատկերով , Լոռվա ապստամբու-
թյունից :

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0365901

9750 10000.

56.993

78--

1931.

891.99

4-30